

Supplement op het Hoekschewaards Woordenboek

Inhoud

Hoofdstuk 1	Aanleiding tot het supplement	Blz. 1
Hoofdstuk 2	Bijzonderheden in het taalgebruik	Blz. 1
Hoofdstuk 3	Men kon een kind om een boodschap sturen	Blz. 7
Hoofdstuk 4	Handleiding voor het gebruik	Blz. 10
Hoofdstuk 5	Verantwoording	Blz. 10

Hoofdstuk 1

Aanleiding

Nadat de Werkgroep Dialecten in de Hoeksche Waard in 2006 het Hoekschewaards Woordenboek op de markt bracht, kwamen al snel reacties binnen omtrent het ontbreken van dialectwoorden hierin.

Woordenlijst

Daarop is de Werkgroep opnieuw een procedure van woorden verzamelen en het bespreken daarvan gestart.

Uiteindelijk heeft dat geresulteerd in een aanvullende lijst van woorden, gemakshalve het "supplement" genoemd. In dit supplement zijn naast de woorden ook veel uitdrukkingen en gezegdes te vinden.

Hoofdstuk 2

Bijzonderheden in het taalgebruik

Niet alles wat het dialect betreft past in een woordenlijst. Vandaar dat hieronder een overzicht is gemaakt van een aantal bijzonderheden die het dialect kent.

1. Gebeurtenissen en woorden waarvoor na een voorzetsel het woord "de" wordt gezegd. Afhankelijk van het woord ervoor wordt "de" soms "te"

Dialect

met te Paoase

met te Pinkstere

nae de Suntereklaos

voor de Korsemes

Vertaling

met Pasen

met Pinksteren

na Sinterklaas

voor Kerstmis

2. Verbindingen met (voornaam)woorden

In het Hoekschewaards dialect worden heel vaak (voornaam)woorden in de taal aan elkaar gezegd, waarbij letters worden weggelaten. Een aantal voorbeeldzinnen zijn hieronder weergegeven:

Dialect

en ááñze venaevend komme

akkie merrege ziet, hekket bij me

Vertaling

en als ze vanavond komen

als ik je morgen zie, heb ik het bij mij

amme daer zijn
 ańze 't doen, doe'k 't ôk
 Bram kom ôk glôô'k (ook gloo'k)
 geweun, omdà'k 't nie wil
 (ook omdaddik)
 ze ginge deur totááńze d'r bij neerviele
 tussôôdoende bîn'k te laet
 wàjje zegt is ôk nied altijd waer
 dà' zit'r weer op
 dàz'n mooi paerechie
 net wajje zegt
 as t'r
 azz 'n
 azz 'ie
 dazz 'n
 met 'm
 mô 'k ôk
 an 't
 messen

als we daar zijn
 als ze het doen, doe ik het ook
 Bram komt ook geloof ik
 gewoon, omdat ik het niet wil
 ze bleven doorgaan tot ze er bij neervielen
 dus zodoende ben ik te laat
 wat je zegt is ook niet altijd waar
 dat zit er weer op
 dat is een mooi paardje
 net wat je/u zegt
 als er
 als een
 als je
 dat is een
 met hem
 moet ik ook
 aan het
 met zijn

3. Het gebruik van de letter "s" bij taalgebruik ten aanzien van de dagen

Dialect

's maondes
 dińzes
 's woeńzes
 donderes
 vrijdes
 saeteres
 sondes

Vertaling

maandags
 dinsdags
 woensdags
 donderdags
 vrijdags
 zaterdags
 zondags

4. "Aan" wordt "ań"

In zijn algemeenheid wordt het woord "aan" en alle andere woorden die hiermee beginnen gewijzigd in "ań"

Dialect

ańfreete
 ańgaerze
 ańgedaen
 ańkomme
 ańslaon
 ańwas

Vertaling

aanvreten
 hard komen aanrijden
 aangedaan
 aankomen
 aanslaan
 aanwas

5. "Aan" gevolgd door "b", "m", "p" wordt "amm"

Wanneer het voorvoegsel "aan" wordt gevolgd door een woord dat begint met de letters "b", "m", "p", wordt het dialectvoorvoegsel "an" versmolten met genoemde letter tot "amm"

Dialect

ambeveele
 ambrande

Vertaling

aanbevelen
 aanbranden

<i>ammoddere</i>	aanmodderen
<i>ampakke</i>	aanpakken
<i>ampôôte</i>	aanpoten

6. Wonen "op" of wonen "in"?

Er wordt verschil gemaakt welk voorzetsel wordt gebruikt bij het aanduiden van een plaats. Een van de bekendste op dit gebied is, dat Rotterdammers, maar ook iedereen in de omtrek zegt dat iemand "op Zuid" woont, wanneer wordt bedoeld dat iemand in Rotterdam-Zuid woont.

Maar op de Zuid-Hollandse eilanden kan men er ook wat van.

In zijn algemeenheid woont men "op" een bepaald dorp. V.w.b. de Hoeksche Waard geldt dat voor de dorpen Goudswaard (Korendijk), Piershil, Nieuw-Beijerland, Heinenoord, Puttershoek, 's-Gravendeel, Strijen, Maasdam, Mijnsheerenland, Westmaas, Klaaswaal, Numansdorp en Zuid-Beijerland.

U mist Oud-Beijerland in dit rijtje. Dat klopt, want je woont namelijk "in" Oud-Beijerland. Sommigen beweren dat dit is omdat Oud-Beijerland de grootste, dan wel belangrijkste plaats is in de Hoeksche Waard. Maar hoe verklaren we dan dat iemand niet "op", maar "in" De Mookhoek woont?

Een paar voorbeelden van de andere Zuid-Hollandse eilanden:

Voorne-Putten: Je woont "op" 's Land (Zuidland), Rockanje of Spijkenisse, maar "in" Den Briel.

Goeree-Overflakkee: Voor zover bekend woont iedereen daar "op" een dorp.

IJsselmonde: Je woont "op" Hoogvliet, Barendrecht, Ridderkerk, maar "in" 't Ambacht.

Eiland van Dordrecht: Een echte Dubbeldammer zegt altijd nog dat iemand "op" Dubbeldam woont.

7. Werkwoorden waarbij de "t" vervalt voor de "g"

Wanneer in een woord een voorvoegsel op een "t" eindigt, gevolgd door een woord dat met de letter "g" begint, dan is de "t" niet hoorbaar meer.

<u>Dialect</u>	<u>Vertaling</u>
<i>duchgeslooge</i>	dichtgeslagen
<i>rechgezet</i>	rechtgezet

Met name wanneer het werkwoord met "uit" begint gaat deze regel vaak op

<u>Dialect</u>	<u>Vertaling</u>
<i>uibraaie</i>	uitbreiden
<i>uidrukking</i>	uitdrukking
<i>uiflakke</i>	uitvlakken
<i>uikomme</i>	uitkomen

Maar om aan te tonen dat dit niet altijd opgaat het volgende:

<u>Dialect</u>	<u>Vertaling</u>
<i>uithaole</i>	uithalen
<i>uitlôôpe</i>	uitlopen
<i>uitmaoke</i>	uitmaken
Hier wordt de "t" dus weer wel uitgesproken	

Vrijwel standaard is dat, wanneer "uit" wordt gevolgd door een voltooid deelwoord en met de letter "g" begint, de volgende klank ontstaat "uiche"

<u>Dialect</u>	<u>Vertaling</u>
<i>uichekookt</i>	uitgekookt
<i>uigeslaepe</i>	uitgeslapen
<i>uigevlooge</i>	uitgevlogen

8. Het woord "of" als toevoeging in een zin

Men hoort nog regelmatig dat het woord 'of' in de zinsopbouw wordt toegevoegd, wanneer er sprake is van een vragend voornaamwoord.

<u>Dialect</u>	<u>Vertaling</u>
<i>weet jij hoe laet of 't is?</i>	weet jij hoe laat het is?
<i>ik vroeg m'n aaige of wat of dat die daer dee</i>	Ik vroeg mij af wat hij daar deed
<i>hoe of tat gekomme is, weet ik niet</i>	hoe dat gekomen is, weet ik niet
<i>wie of tat daer nog meer liep.....</i>	wie daar nog meer liep.....
<i>waer of tattie was wee 'k niet</i>	waar dat hij was weet ik niet

9. "In", gevolgd door een woord met de letters "b", "m" en "p" wordt "Im"

Zie hiervoor ook het onder "aan" vermelde

<u>Dialect</u>	<u>Vertaling</u>
<i>imbinge</i>	inbinden
<i>imborst</i>	inborst
<i>immaoke</i>	inmaken
<i>impakke</i>	inpakken

Maar ook bij sommige andere woorden die op een "n" eindigen en waarbij een woord volgt met de letter "b" komt die letter "m" om de hoek kijken.

<u>Dialect</u>	<u>Vertaling</u>
<i>jamboel</i>	janboel

10. "In" wordt een nasaal "iñ"

In een aantal gevallen wordt "in" gevolgd door een zelfstandig naamwoord of werkwoord met een nasaal "iñ" uitgesproken.
Enkele voorbeelden:

<u>Dialect</u>	<u>Vertaling</u>
<i>iñstrument</i>	instrument
<i>iñwije</i>	inwijden

11. "Voor" als voorvoegsel, gevolgd door een woord waarop de klemtoon ligt wordt "ver"

<u>Dialect</u>	<u>Vertaling</u>
<i>ver<u>a</u>l</i>	vooral
<i>ver<u>o</u>over</i>	voorover

12. De woorden voordat, nadat, zodat gevolgd door een persoonlijk voornaamwoord

Er vindt vrijwel altijd een assimilatie plaats, zoals in de volgende gevallen:

<u>Dialect</u>	<u>Vertaling</u>
voordà'k	voordat ik
voordàje	voordat je
naedàttie	nadat hij
naedàmme	nadat we
zôôdàsse	zodat ze

13. Achter een werkwoord 'ende' zeggen

Verouderd is het verschijnsel om achter de verleden tijd van een werkwoord "ende" te zeggen.

<u>Dialect</u>	<u>Vertaling</u>
't kostende niks	het kostte bijna niets
hij praotende wel veul, maor zee	hij praatte wel veel, maar zei niet veel
nie veul	

14. Voor het woord "de" en "die" "d'n" plaatsen

<u>Dialect</u>	<u>Vertaling</u>
neem t'n die maor	neem die maar
geeft 't maor an d'n die	geeft het maar aan die ander

15. Woorden "ondje"/"ontje" wordt "oiñdjie"/"oiñtjie"

Als gevolg van de nasale "n" klank wordt voor deze letter heel licht een "i" gehoord.

<u>Dialect</u>	<u>Vertaling</u>
hoiñdjie	hondje
roiñdjie	rondje
koiñtjie	kontje
loiñtjie	lontje

16. "Van de" i.p.v. "deze"

<u>Dialect</u>	<u>Vertaling</u>
van d'n herrest	deze herfst
van de zomer	deze zomer
van de week	deze week
van de keer	deze keer

17. Eens wordt 's

Het woord "eens" wordt vrijwel nooit in zijn geheel uitgesproken, maar als 's uitgesproken. Dit is in het Algemeen Nederlands ook vaak het geval.

Opmerkelijk in de Hoeksche Waard is, dat soms voor deze 's een onverwachte letter "d" verschijnt.

Dialect

gaod 's om

Vertaling

ga eens opzij

18. "Komme te"

Een eigenaardig verschijnsel was wanneer werd gezegd dat men eventueel iemand in de toekomst te spreken zou krijgen. Dit is verouderd en wordt vrijwel niet meer gehoord.

Dialect

*meñse waermee je kom te praote
't kwam zôô te praot
ass 't mog komme te gebeure*

Vertaling

mensen die je mogelijk te spreken krijgt
we spraken er toevallig over
als het gebeuren gaat

19. "Mee mee"

"Mee mee" voor "mee naar toe" of "meegaan in"

Dialect

*erreges mee mee wille
erreges mee meegaon*

Vertaling

ergens mee naar toe willen gaan
ergens in meegaan (volgen)

20. Mee van i.p.v. ongeveer/een van de

Dialect

*mee van 't mêêste
mee van de beste*

Vertaling

ongeveer het maximum
een van de besten

21. Werkwoord na "ik" krijgt een "d" of "t" toegevoegd

Dialect

*dà doet ik niet
dan gaod ik naer huis
dà zied ik nied altijd goed*

Vertaling

dat doe ik niet
dan ga ik naar huis
dat zie ik niet altijd goed

Dit vindt alleen plaats wanneer de nadruk op de zin wordt gelegd. Anders wordt het "doe'k, gao 'k en zie 'k".

22. "Ze" i.p.v. "hen"

Evenals wel vaker in het Nederlands de fout wordt gemaakt om de 1e en 3e persoon niet goed te benoemen, komt dit ook in ons dialect vrij vaak voor.

Dialect

'k hè nog dikkels añ ze gedocht

Vertaling

ik heb nog dikwijls aan hen gedacht

23. "Hem" wordt "zijn"

Dialect

*het is van zijn
bij zijn was 't altijd beter*

Vertaling

het is van hem
bij hem was het altijd beter

24. "Hij" wordt "die"

"Hij" na een werkwoord wordt "die".

Dialect

daer ken die nie teege

Vertaling

daar kan hij niet tegen

25. "Hoe" gevolgd door "n"

Ook weer een typisch verschijnsel is hoe de woorden "hoe" en "een" aan elkaar geplakt worden.

Dialect

hoe'n grôôte vis hebbie gevange?

Vertaling

hoe groot was de vis die je gevangen hebt?

26. De "z" soms uitgesproken als "s"

Soms verandert de letter "z" in de spreektaal wel eens in een "s".

Dialect

op solder sting nog een hôôp
ouwe troep

Vertaling

op de zolder stonden nog veel oude
spullen

27. De letter "l" wordt een "d"

Dialect

smalder
soepelder

Vertaling

smaller
soepeler

Hoofdstuk 3

Men kon een kind om een boodschap sturen

Onzinnige en zogenaamde ontgroeningsopdrachten.

Het is door de jaren heen bij bedrijven de gewoonte geweest om leerjongens ter "ontgroening" een aantal onzinnige opdrachten te geven als ze pas in het bedrijf werkzaam waren.

Later werden kinderen – met name op 1 april – met dergelijke opdrachten naar ambachtslui en winkels gestuurd.

Dit is zeker niet een specifiek Hoeksche Waardse gewoonte, want dergelijke verschijnselen vonden in het gehele land plaats.

Timmerman

Jongens werden vaak naar de timmerman gestuurd om de volgende artikelen:

't vierkante roiñdjie (het vierkante rondje), vierkante gaetenboor (boor die vierkante gaten kan boren) of 't spijkerzeeffie (het spijkerzeefje).

Een leerling timmerman kreeg de vraag van zijn oudere metgezel: "Heb jij een duimstok?". Na een volmondig "ja" werden de duimstokken vergeleken en vroeg de gezel: "Weet je toch hoe je moet meten?".

Het ventje antwoordde bevestigend en kreeg toen de opdracht om bij de vrouw van de melkboer de maat te gaan nemen voor het gat van een nieuwe plank van de buiten wc. Deze vrouw was nogal breed gebouwd en het kleine mannetje vroeg netjes aan de vrouw of hij de maat mocht nemen voor..... Met een draai om zijn oren moest hij maken dat hij wegkwam.

Metselaar

Je zou het niet zo snel verwachten, maar ook metselaars hadden bijzondere dingen. Zo kon een leerjongen daar zomaar om een *dôôs met stôôtvoege* (een doos stootvoegen) gestuurd worden. En wat te denken van de leerling metselaar die naar de dokter werd gestuurd om te worden gevaccineerd tegen *betonvlôôie* (betonvlooien). Helaas had de betrokken medicus hiervan nog nooit gehoord en moest de jongen ongevaccineerd het werk hervatten.

Smid

De smid had ook al zo'n interessant beroep en daar waren best ook wel wat artikelen die even gehaald of desnoods geleend konden worden. Voorbeelden daarvan waren *de kopermagneet* (de kopermagneet) en *een bout, die bij 't gat ofgebroke was* (een bout die bij het gat was afgebroken).

Met de smid is het een keer niet goed afgelopen door zijn niet al te snuggere leerjongen. Hij gaf het ventje een grote hamer, pakte een gloeiend stuk ijzer uit het vuur en legde dit op het aambeel en zei toen: "Als ik met mijn hoofd knik, geef je er een klap met de hamer op.....".

Monteur

Garages waren een eldorado van fictieve artikelen. Je kon daar zomaar om *een potjie ooievaarskuitevet* (een potje ooievaarskuitenvet) gestuurd worden of om een *dôôs bouzievonke* (een doos bougievonken). Of misschien hadden ze wel een *links draoiende schroevendraaier* (een linksdraaiende schroevendraaier) of 'n *dôôsjie linkse schroeve* (een doosje met linkse schroeven) te leen.

Een waar gebeurd verhaal handelde over een garage waar twee leerjongens werkten. Auto's poetsen, benzine geven, banden oppompen, olie verversen. Kortom, langzamerhand steeds meer belangrijk werk.

Er was een klant waar ze beiden een hekel aan hadden. Deze man was altijd kortaf, behandelde hun als minderwaardig volk en was nooit tevreden.

Ze namen als volgt wraak op deze klant.

Toen de man langskwam om benzine te tanken of voor iets anders, smeerden ze een flinke klodder vet in de uitlaat van zijn auto. Bij een flinke warme uitlaat rookte deze auto dan als een palingrokerij. Uiteraard kwam de klant op hoge poten met klachten bij de garage terug.

De baas van de garage kwam dit ook ter ore en heeft hier een einde aan gemaakt. Hij werd tureluurs van die klant. De jongens bleven overigens gewoon werken en zijn later prima monteurs geworden.

Tuinders

Bij tuinders werd vaak gevraagd naar 't *plinteleertie* (plintenladdertje), 't *errebezetrappie* of *errebezeleertie* (aardbeientrapje of aardbeienladdertje) en *zuurkôôlplante* (zuurkoolplanten).

Kantoor

Hoewel er in de Hoeksche Waard niet veel kantoren waren, waren daar toch wel een aantal artikelen die door beginnende medewerkers konden worden opgehaald. Wat te denken van *de map met zoekgeraakte stukke* (de map met zoekgeraakte stukken),

de boekhoudschaer (de boekhoudschaar), *'t vijfde kwartaolboek* (het vijfde kwartaalboek) of *de schrikkelklender* (de schrikkelkalender).

Maar af en toe nam zo'n beginnende kantoorbediende ook wel eens wraak.

Een knaapje, dat nogal veel geplaagd was op kantoor, kreeg als opdracht om de *kleine kas* op te maken. Nou dat lukte prima, hij is de hele middag weggeweest en kwam pas laat enigszins beneveld terug.

Groenteboer

Daar kon een verscheidenheid aan groenten worden gehaald zoals *slingerradijs* (slingerradijs), *halfstamsnijslao* (halfstamsnijsla), *klimkrote* (klimkroten of klim rode bieten) en *grijze kôôl* (grijze kool).

Nog enkele wetenswaardigheden omtrent dit onderwerp

De KONI schokdemperfabriek

- Bij de eerste bak koffie die je werd aangeboden, kon je maar beter niet zeggen dat je er melk in wou, want dat werd standaard vervangen door boorolie. De rest van die dag had je dan geen trek in koffie meer...
- Op de afdeling schokbrekers werd geadviseerd een net kantoorpak aan te trekken, want er zou nog een belangrijke klant langskomen (zo was bijvoorbeeld Prins Bernhard ook regelmatig op de testbaan te vinden). Aangekomen op de werkplek mocht men dan de hele dag schokbrekers schoonschrappen die onder de olie en blubber zaten en voor 'rebuild' (= geschikt maken voor hergebruik) waren ingeleverd. Dat nette pak kon dan uiteraard nooit meer voor kantoorgebruik worden gedragen...

In de winter

Kinderen werden op pad gestuurd om te vragen bij de timmerman wanneer die de balken onder het ijs ging leggen. Die stuurde ze weer door naar de schilder om hulp hierbij enz. Hopelijk duurde dat doorsturen zo lang dat het ijs sterk genoeg was. De opmerking dat de kinderen moesten wachten met het betreden van de ijsbaan, werd altijd ingegeven door de ouders. Zij wentelden hiermee blijkbaar een verantwoordelijkheid af, dan wel zochten zij in de ambachtslieden medestanders om ongelukken te voorkomen.

Nieuwsgierigheid gewekt

Een man zei tegen een groepje jongens: "Jongens, ga eens gauw kijken op de kaai, want er is een schip met secondewijzers aangekomen voor de horlogewinkel en die gaan ze lossen".

Uiteraard was de reis van de jongens vergeefs.

Dollartekens

Een leerjongen werd wijs gemaakt dat hij een deklijst moest invullen en dat hij dan geld zou krijgen van de Gemeente. Al zijn collega's hadden zo'n lijst en beurden goed geld. De jongen natuurlijk naar de Gemeente voor een deklijst. Natuurlijk bedoelden de opdrachtgevers een aanvraag voor kinderbijslag, maar.....zo ver was de leerjongen nog niet.

Geen honger meer

Een leerjongen in de stad werd door zijn baas op pad gestuurd om twee belegde broodjes. Hij bleef nogal lang weg en kwam uiteindelijk terug met twee belegde broden (40 sneden).

Hoofdstuk 4

Handleiding voor het gebruik

Het Hoekschewaards Woordenboek

Om een zo goed mogelijk beeld te krijgen van het dialect is het raadplegen van het Hoekschewaards Woordenboek onontbeerlijk. Immers in dit woordenboek staat alles wat u moet weten voor het gebruik van het boek. Mocht u dit bijzondere boek (nog) niet in uw bezit hebben, dan verwijzen wij u graag naar het Museum Hoeksche Waard. Desondanks volgen hieronder nog enkele zaken, die weliswaar ook zijn opgenomen in het Hoekschewaards Woordenboek, maar die voor u wellicht prettig zijn te weten.

Wat moet u vooral weten bij het bekijken van de woordenlijsten

- In de woordenlijst staan verwijzingen naar andere woorden en uitdrukkingen. De woorden/uitdrukking waar naar verwezen wordt, kunt u terugvinden in het Hoekschewaards Woordenboek of in dit supplement.
- Afkortingen namen van de dorpen:

[Gwd] Goudswaard	[Hei] Heinenoord	[Klw] Klaaswaal
[Mld] Mijnsheerenland	[Msd] Maasdam	[Nbl] Nieuw-Beijerland
[Num] Numansdorp	[Obl] Oud-Beijerland	[Phk] Puttershoek
[Phl] Piershil	[sGr] 's-Gravendeel	[Str] Strijen
[Wms] Westmaas	[Zbl] Zuid-Beijerland	
- Afkorting namen buurtschappen:

[Bla] Blaaksedijk	[Bmk] Bommelskous	[Cil] Cillaarshoek
[Gos] Goidschalxoord	[Grp] Greup	[Msl] Middelsluis
[Mhk] Mookhoek	[Ndk] Nieuwendijk	[Odk] Oudendijk (Str)
(Osl) Oudesluis	[Sch] Schenkeldijk	[Ant] St. Antoniepolder
[Sas] Strijensas	[Vub] Vuurbaken	[Wac] De Wacht
[Zwg] Zinkweg	[Zuz] Zuidzijde	
- Bij werkwoorden worden soms ook de verleden tijd en voltooid verleden tijd genoemd, zeker wanneer dit afwijkt van het Nederlands. Bij zelfstandige naamwoorden wordt soms het meervoud en/of het verkleinwoord om dezelfde reden gegeven.

Hoofdstuk 5

Verantwoording

De verantwoording en samenstelling van dit supplement ligt bij de Werkgroep Dialecten Hoeksche Waard. Deze groep bestaat bij het verschijnen van deze toevoeging op het Hoekschewaards Woordenboek uit de volgende personen:

Johan 't Hooft, voorzitter	Jeanette Notenboom
Chris den Boer, secretaris *)	Jesse in 't Veld
Marjolein van der Stouw, penningmeester	Jan Zevenbergen

Uiteraard zijn niet alleen deze mensen betrokken geweest bij het verzamelen en bespreken van hetgeen thans is gepubliceerd. Sinds het tot stand komen van het Hoekschewaards Woordenboek in 2006 werkten o.a. ook mee:

Arie Biemans †
Aart van Bochove
Annee Bos
Henk van Dam
Gerda van der Linde

Jantine Schelling
Jolanda Vastenhout-Kuipers *)
Janneke Verhoeven
Stephan de Vos
Hugo Zevenbergen †

*) redactie

Tenslotte

Met het vervaardigen van dit supplement op het Hoekschewaards Woordenboek gaat de Werkgroep Dialecten Hoeksche Waard haar activiteiten beëindigen. Daarmee is een einde gekomen aan het verzamelen van dialectwoorden, uitdrukkingen, verhalen en het vastleggen daarvan.

De werkgroep, die al zo lang bestaat als het (streek)museum Hoeksche Waard bestaat, heeft in haar jarenlang bestaan een aantal boeken uitgebracht, waarvan sommigen nog wel en anderen niet verkrijgbaar zijn.

De volledige lijst:

Titel	Jaar van uitgave	Uitgever	ISBN indien van toepassing
Hoekschewaardse Vertellingen Deel 1	1984	Robbemonnd	90-70997-02-7
Hoekschewaardse Vertellingen Deel 2	1985	Robbemonnd	90-70997-04-5
Hoekschewaardse Vertellingen Deel 3	1997	Deboektant	90-5534-118-5
Hoekschewaards Woordenboek	2006	Deboektant	978-90-5534-255-6
Hoekschewaerse durrepetocht	2008	Deboektant	978-90-5534-266-2
Zôô grôôs azz 'n bezem	2016	Museum Hoeksche Waard	978-90-824176-1-6

Voor geïnteresseerden in deze boeken adviseren wij om het Museum Hoeksche Waard met een bezoek te vereren. Aldaar zijn vrijwel altijd nog boeken verkrijgbaar.

Een andere wijze om kennis te maken met het dialect van de Hoeksche Waard is de website van het Museum Hoeksche Waard nader te bestuderen. U zult daar dan o.a. een aantal in dialect gesproken verhalen met de geschreven tekst erbij kunnen vinden.

Letter A

a là (tussenvoegsel) vooruit dan maar, neem zoals het is. *'t Heb allerlaai bezwaere, maor -, lae me 't toch maor doen.* Er zijn allerlei bezwaren, maar vooruit dan maar, laten we het toch maar doen.

aaiers (zn) eieren Zie *aai, aaiere, ooiers*

aaige (uitdr) *Ze ging van d'r - Ze viel flauw*

aaige (uitdr) *Oppie - zijn* Op jezelf zijn

aaik (zn) <-e, -ie> eik

aaike (bn) eiken *Een - taefelblad* Een eiken tafelblad

aaindelôôs (bn) eindeloos

aaiflek (bn) eigenlijk Zie *aaigelek, aailek*

aaise (ww) <aais, aaiste, geaaist> eisen

ááñze (woordverbinding) als ze *En - dan de jonges van 't*

andere durrep añ zagge komme dan wier 't gegarandeerd knokke. En als ze dan de jongens van het andere dorp zagen aankomen dan werd het gegarandeerd een vechtpartij.

achteran (bw) achteraan *Wad eete me - ?* Wat eten we als toetje?

achterhòôd (zn) achterhoofd. Ook wordt wel gehoord *acherhòôd*

achterkomme (ww) <kom achter, kwam achter, achtergekomme> [Psh]

achterlopen *Voorne komd achter de Hoeksche Waerd, zeeë ze vroeger* Voorne loopt achter op de Hoeksche Waerd zeiden ze vroeger

achterof (bw) achteraf

achterwent (zn) <-e, -jie> achterste deel van een strook bouwland (gewent) waarover een naastliggend strook bereikt kan worden *De grippe waotere uit op dreneerbuize die haoks onder 't - legge* De greppels stromen leeg in dreneerbuizen die loodrecht daarop onder het achterste deel van de strook bouwland liggen Zie *gewent, voorwent*

aeder (zn) <-s, -tie> ader Zie *aer*

aekêêt (zn) <-e, -jie> [veroud] keet voor de opslag van gereedschap voor de palingvisserij

Aem (eigenaam) [verouderd] Adam. Ook werd wel gehoord *Aam, Aom*

aer (uitdr) *'t Koore staot in den -* Het koren heeft al aren gevormd

aerd, in d'n (uitdr) - *is 't een beste vent* In wezen is het een beste man

aereg (bn) aardig [verouderd] Zie *aerdeg*

aers (zn) <-e, -ie> 1. aars, anus 2. aards (bw) met name in samenvoeging met andere woorden. Zie *aertsdom, aertsleugenaer, aertslillek*. De letter "t" wordt soms wel, maar vaak niet gehoord. Men kan ook het *aerse bestaon* verwisselen voor een hemels bestaan.

aersdom (bn) aartsdom Zie *aertsdom*

aersleugenaer (zn) <-s, -tie> aartsleugenaar Zie *aertsleugenaer*

aerslillek (bn) aartslelijk Zie *aertslillek*

aerslui (bn) aartslui Zie *aertslui*

aevend zijn, an d'n (uitdr) 1. moe en versleten zijn 2. op het eind van het leven zijn

aevend hebbe, glijk (uitdr) allemaal op tijd klaar. *As jij nou dà vrachie peeblad effe laoit, dan doet ik te rest. Dan hemme daernae allemel glijk aevend.* Als jij nu dat bietenblad even laadt, dan doe ik de rest. Dan zijn we allemaal op tijd klaar.

aevendspin (uitdr) *Een - breng veul dinge in, een spin in de murrege geef nieuwe zurrege* Afgeleid van het spreekwoord: Een spin in de morgen brengt kommer en zorgen, een middagspin brengt vreugde in, een avondspin brengt zegening.

agoosie (zn) <-s, -tjie> negotie, koopwaar *Hij gong op te fiets med - langs de deur* Hij ventte met koopwaar op de fiets langs de deur. Ook *aogosie, negoosie, gosiant*

Akkertie (eigenaam) Akkertje. *Azzie 't ijje hòôd heb, dan mojje 'n - neme.* Als je pijn in je hoofd hebt, dan moet je een Akkertje nemen. Akkertje was een geneesmiddel tegen o.a. pijn. Zo genoemd naar de producent de Fa. Van de Akker.

Aaiers (foto Chr. den Boer)

akkie (zn) <-s, -tjie> 1. accu 2. als ik je (woordverbinding) - *merrege ziet dan hek 't bij me* Als ik je morgen zie dan heb ik het bij me

allêên (bw) alleen Ook gehoord *allêêneg*

allêên (uitdr) *Stik* - Helemaal alleen 'k *Doch dañ der meer meeinging, maor 't slot van 't liedjie was, da 'k - was.* Ik dacht dat er meer meeingingen, maar uiteindelijk was is helemaal alleen.

allemaáñsvrind (zn) <-e, -jie> allemansvriend

allemel (pers vnw) allemaal Ook gehoord *aomel*. Zie *aemel, allemael*

allemeleur (bw) [Fra à la malheure] ondanks mogelijke tegenslag *Jao, -, maor lae me nou eerst terzaeke komme* Laten we, ondanks mogelijke tegenslag, eerst maar eens terzake komen

allesiñs (bw) alleszins Zie *allesuñs*

allewaerewinkel (zn) <-s, -tie> warenhuis, bazaar

alminium (zn/bn) aluminium Ook gehoord *alleminium*

als te (bw) al te *Hij kwam maor - graeg en dan attie altijd mee* Hij kwam maar al te graag en dan at hij altijd mee

alzenleevesdaege (uitdr) *Van z'n - niet* Van mijn levensdagen niet

Ambacht, 't (eigenaam) Hendrik-Ido-Ambacht

ambeeld (zn) <-de, -tie> aambeeld

ammeerikaon (zn) <-e, -tjie> 1. booromslag om spanten te maken (met twee handen te bedienen) 2. (zn) Amerikaan, bewoner van Amerika. 3. (zn) grote personenauto, vervaardigd in Amerika

ampart (bn) apart

an (uitdr) *D'r nie goed - zijn* Niet gezond zijn *Hij is 't er -* Hij is niet helemaal gezond

an (uitdr) *Daer is niks van -* Dat is niet waar

ander (uitdr) *Twêê d'r -* Twee verschillende. Kan ook met drie of meer. Zie *anderander*

andermaáñs (uitdr) *Je bêêne onder - taefel motte steeke* Veel slikken en het nemen zoals het komt (vroeger gezegd van ongetrouwde vrouwen die bij een boer huishoudster of dienstmeid werden)

añgebbere (ww) <gebbber, gebberde, gegebberd> snel aan komen rijden/lopen *Daer kwam die - .* Daar kwam hij snel aanrijden/aanlopen.

anherreke (ww) <herrek an, herrekte an, angeherrekt> [Gwd] aanharken

añjurreke (ww) <jurrek an, jurrrekte an, añgejurrekt> in jurk gekleed *Ik was añgejurrekt hêêmel verreegend* Ik was in mijn jurk helemaal nat geworden door de regen

añkakke (ww) <kak an, kakte an, añgekakt> aankakken. Zie *añzaaike*

anker (uitdr) *Je - uitzette* Naar de WC gaan voor een 'grote boodschap'

añkijkes (uitdr) *Ze was 't - waerd* Ze was het aankijken waard

añkomme (uitdr) *De butter wil nied -* De boter wil niet opstijven (bij het karnen)

añlande (ww) <land an, landde an, añgeland> aanlanden

añlôope (ww) aanlopen *Je ken 't -* Je kunt het aanlopen

anottere (ww) aanmodderen 't *Was meer - dat 'ie dee, dan dat t'r werk uit z'n hande kwam.* Hij liep maar wat aan te modderen en dat leverde weinig rendement op. Zie *ammoddere*

añraoke (ww) <raok an, roch an, añgerocht> aanraken

antal (zn) <-len, -lechie> aantal

añzaaike (ww) <zaaik an, zeek an, añgezeke> aankakken Zie *añkakke*

añze (woordverbinding) als ze - *dat deeje kreege z'n belôôninkie* Als ze dat deden kregen ze een kleine beloning. Zie *áañze en asse*

añzette (ww) <zet an, zettende an, añgezet> aanzetten

áñzoek (zn) <-e> aanzoek

Aobram (zn) <-me, mechie> 1. Abraham (eigenaam) 2. [veroud] (speculaas)koek, gebakken voor een man ter gelegenheid van diens 50ste verjaardag

Aochie (eigenaam) Aagje, Alie, Alida Zie *Aechie*

Aogt (eigenaam) Agaat, Agatha

aoiekruuk (zn) <-e, -ie> alikruik
aop (uitdr) *Weerslagsen* - ! Bliksemse jongen!
aors (bw) [veroud] anders *'t Is nied* - Het is niet anders
aosem (uitdr) *D'n – is t'r uit* Hij/zij is overleden
aosem (uitdr) *D'n – staad in z'n kont* Hij is buiten adem
aosem (uitdr) *Geef tan* - ! Geef dan antwoord!
aosem (uitdr) *Tenden* - Buiten adem *Hij was hêêmel* - Hij was buiten adem
appelties, gedrôogde (zn) gedroogde appeltjes. Geschilde appels die meestal bij de bakkers werden gedroogd voor de wintervoorraad (vaak in een kussensloop vervoerd)
appropriere (ww) <approprieer, approprieerde, geapproprieerd> [veroud] [Obl] geschikt maken
apteek (zn) <-e, -ie> apotheek
Arjaon (eigenaam) Adrianus, Adriana. Zie *Urjaon*
assinjaot (zn) <-e, -jie> [Fra *assignat*] [veroud] toewijzing
as t'r (bw) als er
astááñze (samenvoeging) als dat ze. *Ze ginge d'r 's oches beter in – d'r 's aeves uit konne komme*. Ze gingen er 's morgens beter in als dat ze er 's avonds uit konden komen.
azze (woordverbinding) als ze - *ze merrege nie komme, dan hoeft 't nie meer*. Als ze morgen niet komen dan hoeft het niet meer. Ook *ááñze, añze, asse*
azz 'n (bw) als een
azz 'ie (bw) als je
arrek (zn) <-e, -ie> rijtje aan elkaar gebouwde arbeidershuisjes onder één kap, haaks op de dijk met daarlangs een slop ('voorstraat') om alle huisjes te kunnen bereiken. Zie *errek*
arremebank (zn) <-e, -ie> [sGr] armenbank, vrije zitplaatsen in de kerk
art (zn) <-e, -ie> [sGr] erwt
asse (woordverbinding) als ze - *nog 's wat het, dan stierie ze maor naer maain*. Als ze nog eens wat te zeggen heeft, dan stuur je ze maar naar mij toe. Zie *ááñze, añze, azze*
assie! (tussenw) alstublieft! (gezegd bij het overhandigen van een voorwerp)

Letter B

Baaierland (uitdr) Indien iemand de naam *Baaierland* in de mond nam zei iemand anders daarop: *Baaierland??: De mêêuwe vliege d'r onderstenboove overheene, want ze wille d'r nied op schijte*". Of een variant hierop. Uiting van weerszin tegen Oud Beijerland. Ook gehoord *Baailand*
Baaierlááñs (uitdr) *Een – maetjie*. Letterlijk: Een Oud-Beijerlands maatje. (Te) klein gemeten hoeveelheid. *'k Hà gedocht hêêl wat peere te krijge voor vijf gulde, maor 't was maor – wat ovvik kreeg*. Ik dacht een flinke hoeveelheid peren te kopen voor vijf gulden, maar de hoeveelheid viel tegen.
baaitel (zn) <-s, -tie> beitel
baeraop (zn) <-e, -ie> man met baard Zie *baerdaop*
Baerend (eigenaam) Barend
Baerentjie (eigenaam) Barendje
bagge (zn) <-s> [veroud] kostbare ring met juweel
baksel (zn) <-s, -tie> hoeveelheid wasgoed (voor de ketel) *'k Hê nou gêên tijd hoor; d'r stao' nog een – op me te wachte* Ik heb nu geen tijd; er staat nog een hoeveelheid wasgoed op me te wachten. Tegenwoordig wordt ook gehoord *draoisel*
ballááñs (zn) <-e, -ie> balans, evenwicht Zie *belááñs*
ballechiesblauw (zn) [veroud] Zakje blauwsel om wit goed helder te maken (Reckitts Blauw). Zie *poppie-blauw*
ballek (uitdr) *Zôô stijf azzen* - Letterlijk: zo stijf als een balk. Erg stijf
bandelôôs (bw) bandeloos
bang (uitdr) *Zôô – azzen scheet* Erg bang

bank (uitdr) *deur d'n - heen* (uitdr) door de bank genomen

bast (uitdr) *Êên ajje - en êên in de kast* Gezegd van het minimaal nodige aantal stuks ondergoed

baioie (ww) <baai, baaide, gebaaid> baden

bedanke (uitdr) *Ik hebbie nerreges voor te -* Ik ben je niets schuldig

bedut en bedat (uitdr) bastaardvloek *Bî-je hêêlemel - !* Ben je nou helemaal belazerd!

bêên (uitdr) *'t Êene - nie verbij 't andere kenne krijge* Zeer vermoeid zijn.

bêêne (uitdr) *Op hôôge -* Op hoge poten.

bêêne (uitdr) *Op twêê - staon* Zelfstandig wonen. Ook: zelfverzekerd zijn

bêêne uitzette (uitdr) moeite doen voor iemand *'k Zel - voorie.* Ik zal mijn best doen voor je

bêêne (uitdr) *Aaigenaerdege -* Slappe onzekere benen

bêêne (uitdr) *Blôô -* Blote voeten

bêêssie (zn) <-s> pasgeborene, zuigeling (meewarig gezegd) *Mojje da' - toch 's zien hoor!* Moet je dat kleintje toch eens zien hoor!

beeterweeter (zn) <-s, -tie> [veroud] betweter

begaeie (ww) <begaoi, begaoide, begaoid> [Obl] beduvelen. *Je lôôp te boel aerdeg te - .* Je bent de zaak aardig aan het beduvelen.

begaozie (zn) bagage

begaoziedraeger (zn) <-s, -tie> bagagedrager Ook gehoord *begaoziedreeger*

begeeve (ww) <begeef, begaf, begeeve> er het belang niet van inzien *Ik begaf 't me eerst.* Eerst zag ik er het belang niet van in.

begraefplaes (zn) <se, -ie> begraafplaats

begraeve (uitdr) *'t Kost meer van 't - dan van 't dôôdgaon* De kosten zijn hoger dan de opbrengst

begrijpe (uitdr) *Kejje - !* Dat zult u ongetwijfeld begrijpen! Vraag: *En gaf 't ie 't toe?* Antwoord: *Kejje - . Hij zee d'r gêên êên.* Vraag: En gaf hij het toe? Antwoord: Natuurlijk niet. Hij zei niets

begrôôte (ww) <begrôôt, begrôôte, begrôôt> begroten

begrôôtelek (bw) begrotelijk

bejaerde (zn) <-n> bejaarde

bèjaot (tussenw) welja Zie *beljaot*

bejee (zn) <-s, -tjie> [Fra *beignet*] beignet

bek, (uitdr) *Iets 't med 'n gekken - zegge* Iets niet serieus vertellen

bekant (uitdr) - *is nog nie hallef (een koe is nog gêên kallef)* Tegen iemand gezegd, die hoopvol zegt, dat iets bijna gerealiseerd is.

bekeñste (zn, bn) bekendste

bekkes (zn) bekkens *D'r was gêên meñs, die zôô mette - kon slaon as Bram.* Er was niemand die de bekkens zo goed bespelen dan Bram Zie *dessels*

bekkie (uitdr) *Doomenee bráñ'je - nie* Waarschuwing aan dialectsprekers die Nederlands trachten te spreken

bekkie (uitdr) *Ze hep t'r - bij d'r* Ze heeft haar weerwoord klaar

bekootebikkeld (bw) bekotebikkeld, niet goed wijs, gek *Bî-je hêêlemel -?* Ben je niet goed wijs?

bekwêêsele (ww) <bekwêêsel, bekwêêselde, bekwêêsel> bespuwen met tabakssap Zie *bekwijere, pruimesop*

bekwijere (ww) <bekwijer, bekwijerde, bekwijerd> [sGr] [veroud] bespuwen met tabakssap Zie *bekwêêsele, pruimesop*

belááñs (zn) <-e, -> balans Zie *ballááñs*

belle (uitdr) - *op 't nat, merrege weer wat* Als er bellen op de plassen drijven, zullen we nog langer regen krijgen Ook gehoord *bobbels op 't nat, borrels op 't nat*

belletuig (uitdr) *'t Hêêle -* De hele boel

belôôpe (ww) <belôôp, beliep, belôôpe> bij iemand langs gaan *Ik mot 'm daerover nog een keertie -* Ik zal nog een keer bij hem langs gaan en het er over hebben.

benêêje (bw) beneden Zie *beneeje.* Ook gehoord *benêê*

beneejene, naer (bw) naar beneden *De trap* - De trap naar beneden Ook gehoord *naer benêêjene*. Zie *beneeje, benêêje*

beraaik (ww) <beraak, beraakte, beraakt> bereiken

berduure (ww) <berduur, berduurde, geberduurd> borduren. Ook gehoord *beduure*

bericht (uitdr) *Da 's gêên klaain* - Dat is geen eenvoudige opgave. Ook een bericht met een impact.

beripse (ww) <berips, beripste, beripst> berispen

berreg (zn) <-e, -ie> berg

bescuul (zn) <-e, -tie> bascule weegwerktuig

beslikten (uitdr) *Zôô grôôs azz 'n - hond* Erg trots

besokkeld (bw) betoeterd *Bî-je hêêlemel -?* Ben je helemaal betoeterd?

beste kind lief kind (zegswijze) *dag* - dag lief kind

bestiere (ww) (verouderd) <bestier, bestierde, bestierd> besturen

bestierinkie (zn) bestiering, een door God bestuurd idee 'k *Wou da'k 'n - kreeg, want ik zie nog niet in hoe ovvik tat voormekaor ken kraige*. Ik wou dat ik een bestiering kreeg, want er is een wonder nodig om dat tot een goed einde te brengen.

betuum (zn) asfalt *Een mè - bedekte weg* Een met asfalt bedekte weg

beurd (uitdr) *Da's* - Dat is gebeurd

beurd (uitdr) *Beurd is* - 't Is klaar

beure (uitdr) *Wà - mot is beurd* Wat gedaan moet worden is gedaan.

beurt (uitdr) *As 't rondgaot krijg iederêên 'n* - Iedereen krijgt op zijn tijd tegenslag te verwerken

bevobbeld (bw) bijvoorbeeld Zie *bevôôbeld*

bevrooze (bn) bevroren

bezem (uitdr) *Vuil voor d'n* - Word gezegd tegen de persoon die vóór een spreker sprak. Als vervolg werd dan tegen de spreker gezegd: *Stront achter de koeie*. Zie *stront*

bezjoere (ww) <bezjoer, bezjoerde, gebezjoerd> [Fra *bonjour*] 1. pierewaaïen *Hij hà cente zat en liep dan ok dikkels te* - . Hij had geld genoeg en liep vaak te pierewaaïen 2. bonjournen, zwaaien. *Kaik 's, opoe staot voor 't raom te* - . Kijk eens oma staat voor het raam te zwaaien.

biebeleeteek (zn) <-e, -ie> bibliotheek

biejeetje springe (uitdr) [veroud] bokspringen, haasje-over spelen Ook gehoord *bokkiebijêên speule* Zie *bokkie springe*

biest (uitdr) *Vuilen* - Biest, waarin nog bloed voorkomt en als zodanig niet voor menselijke consumptie geschikt is

bietblad (zn) kop van de suikerbiet met blad Ook gehoord *peeblad* Zie *bieteblaere, peeblaere*

bievekeere (ww) <bievekeer, bievekeerde, gebievekeerd> bivakkeren

bigge (zn) big <-s, -ntjie> big Zie ook *bik*

bij z'm bij zich *Hij heppet weer nie bij* - Hij heeft het weer niet bij zich

billeritsie (zn) <-s> biljetjes, kontje 'k *Zellie een klap oppie - geeve* Ik zal je een klap op je kontje geven (plagend gezegd tegen een kind)

bimme (uitdr) zijn me *Deuze stêêne - veuls te zwaer* Deze stenen zijn mij veel te zwaar

binnesnee (zn) <-je, -chie> de binnenste scherpe kant van een schaats Zie *buitesnee*

blaaike (ww) <blaai, blaakte, geblaakt> bleken Ook *blaai*

blaain (zn) <-e, -tjie> balein

blaeje (zn) bladen *Bij de kapper lagge verschaaie - om te lezen*. Bij de kapper lagen verschillende bladen om te lezen.

Blaekse Katte (eigenaam) [veroud] inwoners van Blaaksedijk Zie *Blaek, d'n*

blaer, d'n (zn) mond-en-klauwzeer *As - heerste mosse ze veul maotregale neme*. Als er mond-en-klauwzeer heerste moest men veel maatregelen nemen.

blaere (ww) <blaer, blaerde, geblaerd> 1. bladeren *Om in 't wordeboek wat te vinge mojje behoorlek wat* - Om in het woordenboek iets te kunnen vinden, moet je veel bladeren. 2. bladeren 's *Herrestije valle de - van de bôôme*. In de herfst vallen

de bladeren van de bomen 3. (zn) blaren. *Hij had zôô hard gewerrekt, datte - op z'n klauwe stinge.* Hij had zo hard gewerkt, dat er blaren op zijn handen stonden

blaerkop (zn) <-pe, -pie> blaarkop, koe met een bles

blaete (ww) <blaet, blaetende, geblaet> blaten

blijschop (zn) <-pe, -pie> blijdschap

blind slaon (ww) <slao -, sloog -, - geslooge> aframmeling geven

blinden derrem (zn) <-e, -pie> blindedarm

blis (bn) licht loenzend *Hij kijk -* Hij loent een beetje

bloejer (zn) <-, -tie> bloeder, hemofiliepatiënt

bloejing (zn) <-ge, -kie> bloeding

blokke (ww) <blok, blokte, geblokt> door middel van een rolblok een akker egaliseren en vastdrukken *Nae 't inzaaie mozze ze de grond nog - .* Na het inzaaien moesten ze de grond nog egaliseren en vastdrukken met een rolblok.

blôôt (uitdr) *Daer leggie - voor* Dat risico loop je. Ook gehoord *Daer leggie voor - .*

blôôte (uitdr) *Hij 's voor z'n -* Het is klaar en in orde

blôôte (ww) naweide (grasland) glad maken

blôôtklauwe (ww) het blootleggen van iets met de handen. *'k Zel eerst eve de koekpee - .* Ik zal eerst even de winterwortelen blootleggen

bobber (zn) <-s, -tie> 1. dikke jongen 2. oude schoen of laars 3. bobbel

bobberkleere (zn) [veroud] oude kleren, vrijwel alleen voor jongens om te ravotten. Zie *boggerklere, robberdegoed*

boebas (zn) (Obld) <-se, -sie> troetelnaampje voor een ondeugend kind Ook gehoord *boebes*

boel (uitdr) *Wie 't langst leeft het hêêl de -* Verwijzing naar een erfenis (*boel* is de verkorting van *boedel*)

boer (uitdr) *Een schôônen -* Een boer wiens bedrijf is gebaseerd op orde en netheid. Dit in tegenstelling tot *Een vuilen boer*. Bij deze laatste is weinig ordelijks te vinden. Hij laat alles maar slingeren, maakt niets schoon, verwaarloosd soms het vee, etc.

boeregaañs (zn) <-ñze, -ñsie> tamme gans, die op het erf van de boer loopt

boerestee (zn) <-je, -chie> boerenstee Zie ook *stee*

boetkêêt (zn) <-e, -jie> [veroud] keet, waar netten worden geboet

boggele (ww) <boggel, boggelde, geboggeld> [sGr] [veroud] hekelen van vlas *Boggele en hoggele* Hekelen en zwingelen Zie *hoggele*

boggerkleere (zn) [veroud] oude kleren, vrijwel alleen voor jongens om te ravotten. Zie *bobberkleere, robberdegoed*

bokkie (uitdr) *Hij 's weer 't -* Hij is weer het bokje (slachtoffer, de sigaar)

bollefooi (zn) bonnefooi

bonk (uitdr) *'t Is een - van een wijf* Een flinke, struise vrouw Zie *pros, tros*

bonk, d'n terp of rietheuvel langs de rivieren Haringvliet, Hollands Diep en Spui Zie *heuvel, op t'n*

bonke (uitdr) *Op - schiete* schiften *De mellek is op bonke geschoote* De melk is geschift

Bonke (uitdr) [veroud] *Openbaore - en Krisseleke Kikkers* Bijnamen schooljeugd van respectievelijk de Openbare en de Christelijke school Zie *Kikkers*

boochie (zn) 1. boogje *Hij piste in 'n -* Hij plaste in een boogje
2. boterhammetje *Hij há nog wel trek in een -* Hij had nog wel trek in een boterhammetje

bôôm (zn) <-e, -pie> boom

bôôm (uitdr) *Hij zit hôôg in d'n -* Hij behoort bij de sociale bovenlaag

bôôm (uitdr) *Hij's med 'n bakkie mellek uit 'n - gelokt* Deze spottende uitdrukking geeft aan hoe iemand ter wereld gekomen kan zijn Zie *vis bakke*

bôôme (uitdr) *Pootjies worre -* kleine kinderen worden volwassen Letterlijk: iets wat wordt gepoot groeit uit tot een groter geheel

bôômpies (uitdr) *Langs te - heene* Het is maar zozo. Het is maar matig

bóóñs (zn) <-ze, -sie> bons

bôôñsem (uitdr) *Azzie êêmel an d'n - gerooke heb, (.....)* Als een jongen eenmaal een meisje gehad heeft, (dan heeft hij de smaak te pakken)

bôôñze (ww) <bôôñs, bôôñsde/bôôñste, gebôôñsd> bonzen

booreknôôpie (zn) <-s> [veroud] boordenknoopje

bôôs (bn) <bôôzer> boos

bôôt (zn) <-e, -jie> 1. boot, schip 2. [veroud] kleine bundel gereept vlas

bôôt (uitdr) *'t Is bij vijfve en d'n – ken zôô toetere* Het is tijd om te vertrekken

bôôt (uitdr) *De - ofhouwe* De boot afhouden

booteram (zn) boterham

booteram, gebakke (zn) [veroud] in spekvet, krokant gebakken boterham (vroeger als voedzame armeluislekkernij gegeten)

bôôtjie (zn) <-s> 1. [veroud] houten schaats met rondgeslepen ijzers 2. Bootje

bôôzeghaaid (bn) boosheid

borst (uitdr) *'n kwaoien* - [veroud] gezegd van iemand met ademhalingsproblemen

bostel (zn) <-s, -tie> borstel

bot (zn) <-te, -jie> spade om slootkanten af te steken

braem (zn) <-e, -pie> braam

brakke mv. van de verleden tijd van breken
Ze – de hêêle boel of. Ze braken de hele boel af.

brand (uitdr) *Hij ken nog gêênêês op te maet - roepe* Hij is zeer amuzikaal

brand (uitdr) *Z'is nog te lillek om - te roepe* Gezegd van een erg lelijke vrouw

brand (uitdr) *Zôô schôôn azz 'n* (uitdr) brandschoon Ook gehoord *schôôn azz 'n brañdjie*

brêêjen (uitdr) *D'n – hoek* De noordwesthoek

brievezak (zn) enveloppe

Brijhappers (eigennaam) bijnaam voor de inwoners van Westmaas

brobbele (ww) <brobbel, brobbelde, gebrobbeld> oneffen zijn *'t Weer ken van dien aerd zijn, dat 't ijs gao* - Het weer kan een dusdanige invloed hebben, dat het ijs oneffen wordt

broek (uitdr) *Hij kom van ondere en van boovene amper ui s'n* - Hij komt pas kijken

broek (uitdr) *Azzie een mááñs – uit 't blauw van de lucht ken knippe, wordt 't goed weer* Werd gezegd wanneer het weer opknapte en er al weer iets van blauw aan de lucht te zien was. Volkservaring

broerd (bn) beroerd

broerdeghaaid (uitdr) *'t Is gêên lammeghaaid maor* - Het is geen luiheid (voorwendsel), maar onwil Zie *rotteghaaid*

broerskindere (zn) neven en nichten *Teun van Bramme en Pleuns van Leene waere broerskindere* Teun van Bram en Pleunie van Leen waren neef en nicht

broerte (zn) beroerte

broerte (uitdr) *Gêên klaaine* - Geen kleinigheid *'t Was nogal gêên klaaine - om dassôô rauw oppie dak te krijge* Het was zeker geen kleinigheid om dat zo plompverloren gepresenteerd te krijgen

brokkedôôs (zn) <-dôôze, -dôôsie> 1. doos voor snoepgoed 2. oud, vierkant model locomotief van de RTM

brôôd (uitdr) - *met heldemoed* Twee boterhammen met suiker (armeluisvoedsel)

brôôd (zn) <-je, -chie> brood [veroud] Uitleg over gewichten en benamingen van het brood in vroeger tijden. 1. *Een hêêl* - : brood van 1600 gram 2. *Een hallefie* - : brood van 800 gram 3. *Een poñdjie* - : brood van 400 gram Zie *paol, hallefie, pondjie*

brôôd (uitdr) *'t Ouwe – mod eerst op* De ouderen moeten in eerste instantie voor het zware werk opdraaien, daarna komen de jongeren (spottend bedoeld). Zie *'t Ouwe leer mod eerst op*

brôôdangst (zn) <-ste, -sie> broodnood - *was vroeger altijd añweezeg* Gebrek aan brood was vroeger altijd aanwezig

brôôdnôôdeg (bn) broodnodig

brôôdwollef (zn) <-ve, -fie> kleine opgewonden en blaffende hond

Bostel (foto Johan 't Hooft)

bróóns (bn) <brôôñze> brons

brôôs (bn) broos

bruchie-sloit (uitdr) [Gwd] Bij een kinderspel: als er twee partijen gevormd moesten worden, deed men dat door de twee aanvoerders tegenover elkaar te zetten die dan de ene voet steeds recht voor de andere moesten plaatsen. Dit werd *pôôte* genoemd. Het kwam vrijwel niet voor dat de laatste stap precies paste. Vaak kon nog wel de overgebleven ruimte gevuld worden door de voet er dwars tussen te plaatsen. Dit laatste verschijnsel werd *bruchie sloit* genoemd. Van tevoren werd dan ook altijd afgesproken: '*pôôte med of zonder bruchie sloit*' Zie *paerdepôôte, pôôte*

brugschruif (zn) <-ve, -fie> plank voor een menbrug Zie *brugschreuf, schruif*

bruin (uitdr) *Zôô – as teer* erg bruin

buideling (zn) <-nge, -ñchie> vlonder in een boot 't *Onder d'n – verzaomelde buiswaoter mozzie ôôze medden ôôsvat* Het onder de vlonder van een boot verzamelde buiswater moest men hozen met een hoosvat

buik (uitdr) *Z'n ôôge binne grôôter assen –*

Zijn ogen zijn groter dan zijn maag

buitelangs (bw) langs de rivier *Hij was – de rivier an 't werk* Hij was langs de rivier aan het werk

buitesnee (uitdr) *Schaese op te –* Schaatsen op de buitenkant van de schaats. Zie ook *binnesnee*

bullebakke (zn) groene vellen in een sloot

burrie (zn) <-s, -tjie> 1. draagbaar 2. houten palen waartussen een paard bespannen is

burrie (uitdr) *Ze is flink buiten d'n – gelaoie.* Gezegd van een vrouw met een breed achterwerk

burriehoute (zn) <-ers, -jie> een constructie van een paal en een aantal latten, waarmee een voer op een boerenwagen verbreed kon worden.

butter (uitdr) - *van 't hoñdjie Vitello* margarine Vitello was een margarinemerk.

butter (uitdr) 1. *Zôô gaor as –* zo gaar als boter 2. 't *Is –* erg versleten

butter (zn) margarine (boter werd *goeie butter* genoemd)

butterbrok (zn) <-ke, -kie> boterbabbelaar *M'n moeder maakte de -e altijd zellef* Mijn moeder maakte de boterbabbelaars altijd zelf

butterpot (uitdr) *Een hôôge zije of een –* Er zijn veel soorten meningen

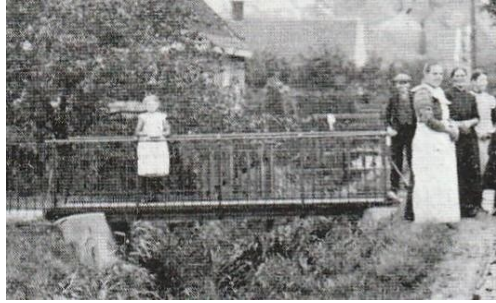
butterpot (uitdr) *Boter uitte –* Uitdrukking die aangeeft, dat een dialectspreker, ondanks dat deze zijn best doet om algemeen Nederlands te spreken, niet helemaal slaagt in zijn bedoelingen

buttervleut (zn) <-e, -tjie> (verouderd) botervloot

buurmááñs (uitdr) - *land is maor êêns te kôôp* Boerenwijsheid, die aangeeft dat een naastliggend stuk land in een mensenleven maar eens te koop is. In overdrachtelijke zin: Je moet snel tot koop overgaan, anders kan het niet meer.

buuman (zn) <-ne, -nechie> buyman Zie *buuvrouw*

buuvrouw (uitdr) [Obl] [veroud] *Mag ikkie pis, – ?* Kan ik je pis krijgen, buurvrouw? (Vroeger werden gordijnen geel gemaakt met urine. Als men daarvan niet genoeg had werd de hulp van de buurvrouw ingeroepen)

Bruggentje (foto Goudswaard in oude ansichten deel 1)

Letter C

Ceel (eigenaam) Marcelis, Marcel

centebroek (uitdr) 'k *Heb m'n – nied an* Ik ben niet van plan je geld te geven

centerdefu (zn) <-s> [veroud] centrifuge

ceñtjies (uitdr) geld *Zij gaod over de –* Zij beheert de portemonnee

chique (uitdr) *Hôôgste –* het rijkste deel van de bevolking

côñsieje (zn) [Fra] consigne, opdracht *Hij hà duideleke -s meegekreege*. Hij had een duidelijke opdracht meegekregen.

contraaie (zn) contreien, omgeving *Van zôô'n uidrukking he'k in deuze - nog nooit gehoord* Van zo'n uitdrukking heb ik in deze omgeving nog nooit gehoord

Letter D

da 's (bw) dat is - *vrot lekker* Dat is bijzonder lekker Zie *du 's*

d'r naest (bw) ernaast, daarnaast. Zie *daernaest*

dááñs (zn) <-e, -ie> dans

dááñze (woordsamentrekking) dat ze *Ze verteere meer as - verdiene* Zij geven meer uit dan ze verdienen. (Omdat er in de voorbeeldzin de letter "s" voorafgaat aan het dialectwoord, wordt de "d" hier vrijwel altijd als een "t" gehoord (*as tááñze*))

Daene (uitdr) [Obl] *'t Gae' nie' van* - Gezegde als iemand tamelijk veel geld uitgeeft (Daen was Daan van Bezeij, de vroegere armenmeester van Oud-Beijerland)

daer (tussenw) Tsjonge, jonge - , *hij/zij hè nog wat* Tsjonge, jonge, dan denk je dat we klaar zijn, maar dan komt er toch nog één met een vraag

daer en daer (bw) hier en daar

daernaest (bw) daarnaast - *is 't ie nog bruutaol ôk* Daarnaast is hij nog brutaal ook Zie *d'r naest*

daerntoe (bw) 1. daarheen Zie ook *waerntoe*. 2. daaraan toe *Dat is nog tot -* . Dat is nog tot daaraan toe.

daerzôô (bw) daar *Hebbie dat - neergeleege?* Heb je dat daar neergelegd? Ook *daero*

Daetjieskerrek (zn) <-e, -ie> [veroud] [OBld] oud-gereformeerde kerk, gesticht door Daatje Mast, waarvan de leden altijd in het zwart gekleed waren, als teken van hun zonden

dag (uitdr) *een - ov 'n ding*, ongeveer een dag

dallek (zn) <-e, -ie> tobberd

damhekke (zn) <-s, -ntjie> damhek

dankie (uitdr) *Daer zeg 'k gêên - voor* Dat sla ik niet af

daos (zn) daas

daos (uitdr) *Zôô fel azz 'n - Woedend* *Toen 'k dat zee wier die -* Toen ik dat zei werd hij woedend

daoze (uitdr) *De - steeke!* Het is broeierig weer!

darik (zn) (veroud) darg (zout veen; zoute turf)

darteg (telw) [sGr] dertig

dattop (bw) die kant op, daarheen Zie ook *duttop en gunnop*

daz 'n (bw) dat is - *mooi paerechie* Dat is een mooi paardje

dêêl (zn) <-e, -tie> deel, dorsvloer Zie *inrij, langs dêêl*

dêêle (uitdr) *Zwak opte - zijn* Geen kinderen kunnen krijgen

Dêêb (eigenaam) [veroud] [Obl] Debora *Piet van Dêêpe* Piet van Debora (dit werd in de praktijk soms *Piet t'n Dêêp*). Werd soms ook *Deep* gezegd.

del legge (ww) <leg -, lee -, - geleege> uitgeteld, meestal na een flinke inspanning, maar ook na een flinke klap. *Hij leg -* . Hij is uitgeteld

denke (uitdr) *Zouwie - ?* Meen je dat?

dernae (voegw) erna *We heñ - nog wat weeze drinke* We zijn erna nog iets gaan drinken Ook *ternae*

derrem (uitdr) *'t Gaot dun deur d'n -* 1. Het is pure armoe 2. Hij doet het in zijn broek van angst

deune (ww) <deun, deunde, gedeund> zingen, een deuntje ten gehore brengen *Hij begon inêêns een versie te -* Hij begon plotseling een versje te zingen

deur (uitdr) *Erreges - zijn* Alles is verbruikt. Ook gehoord *deurheen(e)*

deur (uitdr) *'t Is tien uur -* Het is over tien

deur (uitdr) *Gao toch - !* Daar geloof ik niks van!

deur (uitdr) *Tusse de - zitte* geen kant meer uitkunnen, vaak door eigen schuld en daarbij schade en/of schande oplopen.

deur (uitdr) *En gao zo mar* - En ga zo maar door.

deurberduure (ww) <berduur deur, berduurde deur, deurgeberduurd> doorborduren

deurdeweeks (uitdr) *Ze heb 'n - gezicht waer ze sondes tevree mee mô weeze* Ze heeft een alledaags gezicht waar ze het mee moet doen

deurgaon (ww) <gao deur, gong deur, deurgegaon> 1. doorgaan *Schiet op, gao deur!* Ga door! 2. verder gaan *We gaon gauw deur in de richting van Strien* We gaan gauw verder in de richting van Strijen

deurkont (zn) lomperd. Ook wordt gehoord *doorkont* in deze betekenis

deurmekaor (bw) door elkaar

deurnaeid (bn) [veroud] [Obl] doorregen van vet en vlees Zie *deurreege*

deurreege (bn) doorregen *Gao's - spek voor de spek-mè-peere haole* Ga eens doorregen spek voor het spek-met-peren halen

deurschiete (ww) <schiet deur, schoot deur, deurgeschoote> zaad of vruchten vormen in een tweede groeiperiode

deurschieder (zn) <-s, -tie> doorgeschooten plant in een gewas *'t Val nogal mee, d'r stao bekant gêên - tusse* Het valt mee, er staat bijna geen doorgeschooten plant tussen het gewas

deurwaoternat (bw) doorwaternat

die (uitdr) *Neem t'n - maor* Neem die maar

die (pers vnw) hij *Op 't end van de rit ree - teegen een beertie* Op het laatst reed hij tegen een muurtje

die d'r (aanw vnw) die *Een paol van - lengte* Een paal van die lengte (met de handen aangegeven)

die-en-geene (pers vnw) deze en gene

dieñsboode (zn) <-s, -tjie> dienstbode

dieñsie (zn) <-s> kleine dienstbetrekking *M'n eerste - waz as hullepie bij een rijken boer opte Noord voor een traktement van een resdaolder in de week* Mijn eerste dienstbetrekking deed ik als hulpje bij een rijke boer op Heinenoord voor een beloning van een rijksdaalder (f 2,50) per week

dijk (uitdr) *Gelijk over den* - Gelijk oversteken, gelijktijdige ruilactie

dillebereere (ww) <dillebereer, dillebereerde, gedillebereerd> [Fra *délibérer*] delibereren, redetwisten *Ze waere tot laet in den aevend nog an 't* - Ze waren tot laat in de avond nog heftig aan het redetwisten. Zie *drusse*

Dim (eigenaam) Dingeman

diñzes (bw) dinsdags Ook gehoord *diñsdes*

disteneere (ww) <distenee, disteneerde, gedisteneerd> [Fra *destiner*] [veroud] destineren, bestemmen *Die mooien appel zemme voor je vaoder* - Die mooie appel is voor je vader bestemd

doeke (bn) van doek, van stofweefsel *Een - wêêg* Een afscheiding van stof, bijv. berachel *Een -n band* Een afgewerkt stuk band van stofweefsel

doen (uitdr) *Ik ken d'r ôk nied an* - Ik kan het ook niet helpen

doen (uitdr) *Om te werreke en te* - Om te werken en zo *Hij gaot 'r veul heene* - Hij gaat er veel heen om te werken en zo

doen (uitdr) *Erreges naer* - Iets proberen te verkrijgen *Ik het 'r nijdeg naer gedaen, maor dien andere hà meer geluk* Ik heb naarstig geprobeerd het te verkrijgen, maar die ander had meer geluk

doeniet (tussenw) [Gwd] Niet waar? Is het niet zo? *Op durrep regende 't venochend om acht ure toch al, -, Leen?* Op het dorp regende het vanmorgen om acht uur toch al, is het niet zo, Leen? Ook *doetniet*

dokdok (tussenw) onomatopée; klanknaboetsing, als b.v. in tiktak. *Hij liep - over de planken* Hij liep over de planken en dat klonk als dokdok.

dolle pee (zn) fluitenkruid (West Hoeksche Waards)

domenee (uitdr) *Dien - heb hier z'n pin in de grond geslooge* Die dominee gaat hier niet meer weg. Die

Dolle pee (foto Chr. den Boer)

dominee raken we niet meer kwijt. Zie ook: *Dien*

domenee heb z'n spao meegebrocht

domeneeje (ww) <domenee, domeneede, gedomeneed> dominospel spelen

donder (zn) krachtwoord, zoals *dôôjen* – (dooie diender), *rotten* – (rotzak), *stommen* – (lomperd)

donder (uitdr) *Om den – niet!!* Zeker niet!!

donderes (bw) donderdags

donders (uitdr) *Messen - !* Wel zeker! Vraag: *Kommie merregenaevend nog?* Kom je morgenavond nog? Antwoord: *Messen donders!* Wel zeker

donker (uitdr) *In d'n* - in het donker - *kwam 'k 'm - teege* Ik kwam hem in het donker tegen

dôôd (uitdr) *Da' semme de – doen* Om de dood niet; dat zal mij niet gebeuren

dôôd (uitdr) *Mette – in z'n ôôge lôôpe* Met de dood op zijn gezicht

dôôd (uitdr) *Aste - t'r nie mee gemoeid is ken 'n mens een hôôp hebbe* Als de dood niet in het spel is kan een mens veel verdragen

dôôd (uitdr) *Hij knijp 'm as ten (ouwe)* - Hij is doodsbang

dôôd (uitdr) *Hij lôôp mette - in z'n schoene* Hij ziet er heel slecht uit

dôôd (uitdr) *Hou 't er maor – over op!* Praat er alsjeblieft maar niet meer over!

dôôd (uitdr) *Koppie stôôt, luisie* - Gezegd tegen een kind om, als het zijn hoofd gestoten heeft, de aandacht van de pijn af te leiden

dôôdaers (zn) 1. dooie pier, doodaas 2. dodaars (watervogel) Ook gehoord: *dôôdaes*

dôôdgeweun (bw) doodgewoon

dôôdmoei (bn) doodmoe

dôôdschuppes (uitdr) [veroud] *Hij isset – nie waerd zijn* Gezegde om diepe minachting uit te drukken. Zie *dôôdschoppes*

dôôf (bn) 1. doof 2. gevoelloos *Een - bêên* Een gevoelloos been

dôôien (uitdr) *Tot 'n – aevend* Tot diep in de avond

dooien (uitdr) *Een - enkele* Een enkeling *Op huis an kwam ik maor - teege* Op weg naar huis kwam ik maar een enkeling tegen

dôôpe (ww) <dôôp, dôôpe, gedôôpt> dopen

doorenschaer (zn) <-e, -tie> heggenschaar

dôôsbenuwd (bw) doodsbenuwd

dôôskist (zn) doodskist

dôôveg (bw) dovig Ook gehoord *dôôvereg*

dor (uitdr) *Zôô – azzen neut* Erg dor. Met de *neut* wordt hier bedoeld: walnoot

dordallef (telw) [veroud] twee en een half *'t Kostte - gulde* Het kostte twee gulden vijftig Zie *dordallefhonderd*

Dordt (uitdr) *Mette meziek mee naer* - Gezegde als iets zoekgeraakt is

Dordt (uitdr) *Over – naer Rotterdam gaon* Via een omweg *Azzie daer heen rijdt, dan keje nesso goed over - naer Rotterdam gaon* Als je daarheen rijdt maak je een hele omweg.

dors (uitdr) *D'n - is of* Er komen geen kinderen meer (letterlijk: het dorsen is voorbij)

dorsdeur (zn) <-e> brede deur van de langsdeel van een Hoeksche Waardse boerderij, naast het woonhuis *'s Winters wiere de -e oopgezet voor 't dorse* 's Winters werden de deuren van de langsdeel opengezet voor het dorsen Zie *iñrij, d'n , iñrijdeur*

dotjie (uitdr) *Hij hep een - hola* Hij heeft weinig verstand

draedlôôs (bn) draadloos

draejeg (bn) draderig - vlees Draderig vlees

draetjiesvlees (zn) draadjesvlees

draeve (ww) <draef, draefde, gedraefd> draven

draf (uitdr) *In den – staon* Haastig zijn

draoistaert (zn) <-e, -ie> rusteloos persoon

draoistaerte (ww) <draoistaert, draoistaertte, gedraoistaert> rusteloos heen en weer lopen *Lôôp niessôô te* - Loop niet zo heen en weer

dreneerbuis (zn) <-ze, -sie> draineerbuis

dreneere (ww) <dreneer, dreneerde, gedreneerd> [Fra *drainer*] draineren

dreneerspaachie (zn) lange, smalle spade om het onderste deel van een drain te graven

dresswar (zn) <-s, -retjie> [Fra *dressoir*] dressoir Ook gehoord *drezwär*

driepaerszwing (zn) <-ge, -chie> zwing voor bespanning van drie paarden

dribbeldendrap (bw) springen zonder aanloop; met twee benen gelijk springen. *Dà slôôtjie ken 'k wel - neeme* Over dat slootje kan ik wel zonder aanloop springen. Zie *dribbele, dribbeles*

drieslag (zn) 1. loop van een op hol geslagen paard *Da' paerd stao in d'n* - Dat paard is op hol geslagen 2. hij is druk bezig *Hij stao in d'n* - Hij is druk bezig (afgeleid van het dorsen met meerdere vlegels) Zie *hobbel*

driespeen (zn) <-e, -tjie> koe met een onkante uier (drie spenen)

driestaokel (zn) <-s, -tie> krik, driepoot

driever (bw) van drie verschillende plaatsen *We kwamme van - op school: De Wacht, de Schenkeldijk en de Moekhoek* We kwamen van drie verschillende plaatsen op school: De Wacht, de Schenkeldijk en de Mookhoek

drift (uitdr) *Astie kwaod wordt is t'n grôôsten - oover* Ironische opmerking, waarbij de kwaadheid van iemand vrij snel overgaat.

drinkesbak (zn) <-ke, -kie> drinkbak voor het vee

drinkesbus (zn) <-se, -sie> [veroud] metalen veldfles van de landarbeider, gevuld met water of koude thee Zie *drinkeskruik*

drôôge (ww) <drôôg, drôôgde, gedrôôgd> drogen

drôôgklôôt (zn) <-e, -jie> droogkloot, saai persoon

drôôm (zn) <-e, -pie> droom

drôôme (ww) <drôôm, drôômde, gedrôômd> dromen

droppie (uitdr) *Dronke -!* 1. *Gao jij nou maor nae je nest, -* Ga jij nu maar naar bed, dronkenlap 2. *Gao jij nu lekker naer bed, -* Ga jij nu lekker naar bed, lieve schat

drosse (uitdr) *Komme -* terugkomen na negatieve ervaring (soort vlucht) *Ze vingé 't allemel prachteg daer, maor ik geevie op 'n briefie, dáñze binne 't jaer* - Ze vinden het daar allemaal prachtig, maar ik ben ervan overtuigd, dat ze binnen een jaar weer terug zijn

drusharses (zn) <-sezze, -sessie> vitter, betweter Zie *druskop, drusserd*

du 's (bw) dit is - *vrot lekker* Dit is bijzonder lekker Zie *da 's*

dubbeld (uitdr) - *is êêns sôô dik* Dubbel is eens zo dik.

dubbeldoor (zn) <-e, -tie> ei met twee dooiers Zie *door*

dubbeltie (uitdr) *'t Mod op 'n - deur* Het moet zo goedkoop mogelijk gedaan worden

dubbeltie (uitdr) *Iets aan iemand op 'n - geeve* Iets aan iemand verzekeren *Ik geevie op 'n - dat* Ik verzeker je, dat

duchgeslooge (uitdr) *Een - lucht* Een bewolkte buiige lucht (dichtgeslagen)

duig (zn) <-ge, -chie> bepaalde hoeveelheid *Een - hooi* Een hoeveelheid hooi die men in één keer aan het vee geeft

duimpie (uitdr) *Lach 's teege* - Gezegd, als troost voor een huilend en/of boos kind d.m.v. het laten bewegen van je duim

duimpie soppe (ww) duimzuigen <sop duim, sopte duim, duim gesopt> Ook gehoord *duimesoppe*

Duiser (eigennaam) Duitser Ook wordt gehoord *Duister*

duit (uitdr) *Hier leg/stao voor een -* Hier ligt/staat heel wat (zowel sarcastisch, als humoristisch bedoeld). Meestal gezegd van een aantal personen.

dunnechies (bw) dunnetjes

duñst (bn) dunst (dun, dunder, duñst) Zie *dunder*

dun-uit (bw) languit *D'n hond lag - in 't gras* De hond lag languit in het gras

Drinkesbussie (foto Johan 't Hooft)

dun (uitdr) – *uit de broek lôôpe* Tegenvallen *Dat kon nog welles – uit de broek lôôpe* Dat zou wel eens behoorlijk kunnen tegenvallen
durrepsgeweunte (zn) <-s, -tjie> dorpsgewoonte
duuvel (uitdr) *Hij laet ten – nied in z'n hart smoore* Hij maakt van zijn hart geen moordkuil
duuvelshappie (zn) <-s> gestolen hapje voor aanvang van de maaltijd (voorproefje) *'t Lekkerste van 't eete is 't* – Het lekkerste van het eten is het stiekem genomen hapje voor de maaltijd
dwaail (uitdr) *Zôô goor azzen* – Een vale/grauwe (gelaats)kleur hebben.
dwaail, langen (tussenw) scheldnaam, gezegd tegen een lange, dunne jongen

Letter E

eb (uitdr) [veroud] *Vliegenden* – Zeer sterke ebstroom *Bij – kojje as zwemmer beeter an de kant blijve* Bij een zeer sterke ebstroom kon je als zwemmer beter aan de kant blijven
ebbe (uitdr) *'t Is van* – Het is afgaand water
êêder (bw) eerder
eelektriezijn (zn) <-s, -tjie> elektricien
eemallie (zn) emaille
Êêndracht (eigenaam) *D'n* – Eendracht als eigenaam wordt in het Hoeksche Waards vrijwel altijd *D'n Êêndracht*. Voorbeelden zijn hiervan de Eendrachtspolder tussen Zuid-Beijerland en Goudswaard, de voormalige eierveiling in Numansdorp en de voormalige muziekvereniging van Nieuw-Beijerland. Al deze instellingen werden als *D'n Êêndracht* gekenmerkt.
êênegziñs (bw) enigszins Verouderd is *êênegzuñs*
êêñs (uitdr) *Je geef' mar* – Gezegd door iemand die reeds een (geldelijke) gift heeft gegeven en zelf vindt dat hij/zij geen tweede gift hoeft te geven.
êêñtjie (onb. vnw)) eentje. *Dat is 't er – van meutjie Bette*. Dat is er eentje van tante Bets.
êêñtjie (uitdr) *Zôô lusse me d'r nog wel* – Een ongelofelijk verhaal niet accepteren
eet (uitdr) *Aaige* – Voor eigen gebruik *Dien tuinder had achter d'n huis een hoekie voor* – Die tuinder had achter zijn huis een stukje grond, waar hij gewassen voor zichzelf verbouwde.
eere (uitdr) *Eere die – toekomst* Ere wie ere toekomst.
eete (uitdr) *Op t'n – komme* Tijdens etenstijd op bezoek komen (veelal ongewenst)
eeteswaer (zn) <-e, -> etenswaar
êêuwegst (bw) eeuwig – *zonde*
êêuwegstlang (bw) bijzonder lang
eevelwel (bw) tóch wel Ook eevel
effetjies (bw) eventjes *'t Duur mar* – Het duurt maar even. Ook gehoord *effentjies*. Zie *effe, effies*
eit (uitdr) – *is wad 'n hond schijt* Gezegd tegen iemand, die aan het roddelen is. Eit is een synoniem voor uitwerpselen en oorsmeer. Ook het antwoord op een (kinder)vraag:
Wat/wie is Eit?
ellek (bw) elk
end (uitdr) *Met iemand goed van 't – kenne* Goed met iemand kunnen opschieten *Hij kon mè Gerrede goed van 't* – Hij kon met Gerrit goed opschieten
ennechie (zn) <-s> eindje *'t Errebaaiershuisie stong een – van de weg of* Het arbeidershuisje stond een eindje van de weg af. Vaker wordt gehoord *endjie*
entoeraozie (zn) entourage
Epscheute, van (eigenaam) Dinges (algemene naam; ook gebruikt wanneer men niet zo snel op iemands naam kan komen) *Hé, – , zouwie nied 's een stappie op doen ?* Hé, Dinges, zou je niet eens een stapje vooruit zetten?
ermgaerd (zn) <-de, -tie> armgaard, zoete appelsoort. Ook gehoord *erremgaerd*

errebaaid (uitdr) - *is klaogachteg* Werken doet klagen

errebaaier (uitdr) [veroud] *Een goeien - is nie slecht* Een goede arbeider is niet slecht (gezegde om arbeiders meer zelfrespect te geven, omdat de boeren hen vroeger als minderwaardig behandelden)

errebeezeleertie (uitdr) *Gaot 't -'s haole* Ga het aardbeienladdertje eens halen (opdracht op 1 april voor de leerjongen om bij een andere winkel/bedrijf een niet bestaand artikel te halen). Wat er nog meer te halen viel, waren de spijkerzeef, ooievaarskuitenvet, de boekhoudschaar, het vijfde kwartaalboek en het vierkante rondje. Van deze bijzondere boodschappen hebben wij ook een lijstje opgenomen in dit supplement.

erreme (uitdr) *'t Gao seeker van d'n -* ? Gezegd als iemand zuinigjes trakteert

erreme (zn) *de grôôten* - [veroud] armenkas van de gemeente

erreme (zn) *de klaainen* - [veroud] armenkas van de diaconie van de kerk

erremebank (zn) <-e, -ie> armenbank, vrije zitplaatsen in de kerk
Zie *arremebank*

erremekast (zn) <-te, -sie> armenhuizen

erremeleere (ww) <erremleer, erremeleerde, geërremeleerd> klagen, jammeren Zie *erremereere, jirremeneere, urmeneere*

erremoe (uitdr) *Je - nie voor de raome hange* Zorgen dat het in huis heel wat lijkt. Ook gehoord *erremoei*.

erremoejeg (bn) armoedig

errepelriek (zn) een schepriek met tien lange tanden waarop aan het eind een verdikking is gemaakt om de aardappels bij het opscheppen (mutton) niet te beschadigen. Zie *aerepelriek*. Dikwijls ook *errepelriekie*

errepels (uitdr) *De - hebben 't land in* De aardappelen hebben zoveel loof, waardoor de aarde niet meer zichtbaar is.

errepels omzette (ww) <zet om, zettende om, omgezet> aardappels omscheppen tegen het kiemen

errepels pote (ww) (poot errepels, pootte errepels, errepels gepoot) aardappelen poten. Dit gebeurde met een pootstok waarmee een kuiltje werd gemaakt waar één pootaardappel in werd gelegd. Het pootgoed werd in een *pootzak*, die om het middel werd vastgemaakt, meegenomen. Zie *pootspachie, pootzak*

errepels steeke (ww) <steek -, stak -, - gestooke> aardappels rooien/delven. Een perceel aardappelen werd verdeeld in kleinere percelen (b.v. 50 x 75 m). Tussen de aardappelrooiers werd geloot wie welk perceel ging rooien.

ertewipper (zn) <-s, -tie> kleine persoon *Pietjie is maor een -* Pietje is maar een klein persoon

espres (bw) expres

eulienaut (zn) <-e, jie> olienoot, pinda *'s Aeves bij 't kaorte wiere d'r veul - gepeld* 's Avonds bij het kaarten werden veel pinda's gepeld

Erremekast (foto Goudswaard in vroeger tijden Deel 1

Letter F

faaile (ww) <faail, faailde, gefaaild> falen [Fra *faillir*] verkeerde keuze maken *Hij zel net as te vorige keer wel weer -* Hij zal net als de vorige keer wel weer een verkeerde keuze maken.

faolie (zn) <-s, -tjie> [Fra *voile*] [veroud] falie, sluier

feeberewaorie (zn) februari

fêêste (ww) <fêêst, fêêste, gefêêst> feesten

fêêsverreke (zn) <-s, -tjie> feestvarken

feliët (bn) failliet Zie *fliët, flisement, flissement*

fesoën (uitdr) [veroud] *Iets op s'n – trekke* 1. zich realiseren dat iemands gedrag niet netjes is en dat het moet worden veranderd 2. slordige kleding recht trekken Zie *fesol*

fesol (uitdr) *Iets ui s'n – trekke* Iets uit elkaar trekken Ook *fesoën*

fieldekos (zn) <-s, -sie> [veroud] (Fra *fil d'Écosse*) gebreide katoenen kous Zie *sjááñskous*

fieveldefors (bw) [Fra *vive la force*] [veroud] Op stel en sprong Zie *fibeldefors*, *hôôd over bol*, *hoteldebotel*, *hôôd over staert*

fijn (uitdr) *Erreges te – voor gebouwd weze* Gezegd van iemand, die zelf vindt geen zware of vervelende karweitjes te kunnen doen.

fijnwerrek (zn) vlas dat over de hekel is gegaan en waarvan o.a. proppen werden gemaakt voor proppenschietters

fimmeljaer (bn) [Fra *familiair*] familiair, vertrouwelijk Zie *fammeljaor*

Fiñs (bn) Fins

flááñze (ww) <flááñs, flááñsde, geflááñsd> flansen Ze – 't er *geweun tussedeur*, dus d'r zel wel niks van *trechtkomme* Ze flansen het er gewoon tussendoor, dus er zal wel niets van terecht komen Ook gehoord *frotte*

flierefluitere (ww) <flierefluiten, flierefluitende, geflierefluitend> flierefluiten

flip-over-d'n-onderdeur (zn) pap van water, meel en stroop Zie *meeldeflip*, *meeleflip*

flippie (zn) <-s> penis van een klein jongetje

florizant (bw) florissant

flussies (bw) [veroud] flusjes, kort geleden *Dezellefde manne as van de* – Dezelfde mannen als van daarnet.

fondement (zn) <-e, -jie> achterwerk, billen *Dat meñs, dat hamme toch een* - Die vrouw, die had toch een achterwerk...

Frááñs (eigenaam, bn) Frans

Fràáñsie (uitdr) - *in de kelder* (veroud) Anisette (anijslikeur), gedronken bij geboorten

Frááñcien (eigenaam) [Fra *Francine*] Francien

freete (uitdr) *Die kom nou êêuweg en altijd op 't* - Die komt altijd op bezoek als we (gaan) eten Zie *eete*, *vreete*

friemelfrut (zn) <-te, -jie> iemand die zich alleen met kleinigheden bezighoudt

friemeltie (zn) <-s> klein dingetje *D'r zatte aomel -s an 't bloessie* Er zaten veel kleine versieringen aan het bloesje

frips (bn) <-sies> fris 't *Is knap - vanochend* Het is tamelijk fris vanochtend. Fris in de betekenis van frisdrank wordt fris genoemd.

frolle (ww) <frol, frolde, gefrolde> 1. pruilen *Die klaaine maaid liep te -, omdasse d'r pop kwijt was* Het kleine meisje pruilde, omdat zij haar pop kwijt was 2. mopperen *Hij liep hêêl d'n ochend al te – over 't weer*. Hij liep de hele morgen al te mopperen op het weer

frotkont (zn) <-nte, -ñtjie> prutser

frummeltie (zn) <-s> 1. klein kind 2. klein dingetje

fullieton (zn) <-s, -netjie> feuilleton Zie *fulieton*

Letter G

gaait (uitdr) *Horre mette* - Vooruit maar

gááñzebord (uitdr) *D'r uitzien aste dôôd op 't* - letterlijk: er uitzien als de dood op het ganzenbord. Er zeer slecht uitzien.

gááñzeborde (ww) <gááñzebord, gááñzebordde, gegááñzebord> ganzenborden

gááñzenblom (zn) <-me, -mechie> [Lat *chrysanthemum*] (wilde) margriet

gaere (uitdr) *Hij hep 't zwarte – ok nied uichevonge* Hij heeft het zwarte garen niet uitgevonden Hij is niet erg snugger

galleg (zn) <-ge, -chie> galg, bretel

gao deur (tussenw.) - Je gelooft het zelf niet!

Gaob (eigenaam) Gabriël Ook gehoord *Gaos*

gaon (uitdr) *Erreges om* - Iets gaan halen, gaan kopen *Gao d'éerst 's om brôôd* Ga eerst eens brood halen

gaor (bn) gaar

gaovel (zn) <-ke, -kie> [veroud] gaffel (houten vork met gespleten uiteinde) Zie *haovel*

gaozie (zn) gading 's *Kijke of t'r wat và m'n - is* Eens kijken of er wat van mijn gading is

garrebal (zn) <-le, -lechie> garibaldihoed

gatjie (uitdr) *Die schuur z'n - wel* Die zorgt goed voor zichzelf

gatjie (uitdr) *In en uit m'n -* Slijmen bij de baas

gebakke booterham (uitdr) [veroud] Een in reuzel gebakken boterham, besmeerd met stroop

gebakke kaeskorsie (uitdr) [veroud] Een op de niet-gepotlode kachelplaat gebakken kaaskorstje

gebeetere (uitdr) [veroud] *Ik ken 't ôk nie* - Ik kan er ook niets aan doen

gedaaiñsd (bw) [Barg] gedeisd, koest *Houwie - !* Houd je gedeisd

gedoechie (zn) <-s> bedrijfje *Hij had 'n klaain - op Bommelskous* Hij had een klein bedrijfje aan de Bommelskoussedijk Zie *boerespul, spullechie*

gedoome verdomme (bastaardvloek) Ook gehoord *gôdoome*

gedrooge (uitdr) *'t Is sôô graeg* - Het kind wordt zo graag gedragen

geëete (volt deelw) gegeten

geef tat (tussenw) maakt dat wat uit?

geelepeechieshaer (zn) geelblond haar

geelhaer (uitdr) *Zôô taoi as* - Taaier kan eigenlijk niets zijn Ook *geelhaer*

gêênêês (bw) geeneens Zie *gêênêês*

geërremd (bw) gearmd Zie *iñgestooke*

Geertrui (uitdr) *Eêne meter* - Een meter en nog enkele centimeters Ook gezegd van geld, zoals *Eêne gulde* - Iets meer dan een gulden

gefielesieflapstaerd (bw) gefeliciteerd (vertrouwelijk/informeel)

geflapte (uitdr) *Een halleve* - Een halve zool Komt vermoedelijk van het werkwoord 'flippen'

gegeef (zn) het geven *Van dat - añ goeie doele kommie nooit of* Van het geven aan goede doelen ben je nooit verlost

gek (uitdr) *Je biñ - en je weet 't niet* Je bent zo gek, dat je het zelf niet eens weet.

gekke (uitdr) *Drie - op êêne waoge* De voerman op een wagen werd spottend als de derde gek bedoeld, de andere twee gekken waren de menladders Zie *gek*

gekkehuis (tussenw.) *Schaai uit, - !* Houd op, gekke vent / vrouw!

geklap (zn) druk gedoe *Hou nou is op met tà* - Houd nu eens op met dat drukke gedoe

gekomme als een zelfstandig voltooid deelwoord voor gekomen in de volgende context: *Ik heb jaere op Sas gekomme mette waoge* Ik ben jarenlang met de wagen naar Sas gegaan

gekôôp (bw) goedkoop Ook wordt wel gehoord *goekôôp*

gekrijg (zn) het krijgen 'k *Leef zellef van dat-* Ik leef zelf van giften. Zie *gegeef*

geld (uitdr) *Zôôvel te meer -, zôôvel te meer zurrege.* Hoe meer geld, hoe meer zorgen (gezegde, meestal van mensen die genoeg geld hadden)

geleeje (bw) geleden Ook gehoord *gelêêje.*

gelijkstevol (bw) boordevol

gelôôf (zn) <-ôôve, -ôôfie> geloof

gemêên (uitdr) *Zôô - as 't waoter diep is* Erg gemeen Zie *pitwaoter*

gemêênte (zn) (uitdr) *Een smalle* - Een armoedig huishouden

geneusde pooters (uitdr) pooters waarvan het voorste en het achterste schijfje is afgesneden voor zij gefrituurd worden (vergelijk *seutere*)

geprañkeleseerd (bw) [ZBld] benauwd *Bij een verreke in't hok is 't dikkels erreg* - Bij een varken in het hok is het dikwijls erg benauwd

gepse (ww) <geps, gepste, gegepst> hard (weg)lopen, rennen Zie *gaerze, gespe*

gerááñsie (zn) <-s, - > garantie

geriffemeerd (bw) gereformeerd Ook gehoord *geriffermeerd*
geriffemeerd op wieties (uitdr) Gezegde, als men dat geloof losjes aanhangt Ook gehoord *geriffermeerd*
gerref (zn) <-ve, -fie> garve, schoof Zie *schôôf*
gescharreld (uitdr) 'k *Bin nou an de zeven en zeventeg* - Ik ben nu aan zeven en zeventig jaar gekomen
getije (zn) getijden
geure (uitdr) *Hij liep 'm te* - Hij was ermee in zijn nopjes
geutnat (zn) [veroud] slappe koffie Zie *slobber, slobkousewaoter*
geweest (uitdr) 't *Is wel - dat...* Het is wel voorgekomen dat - 't *twêê weeke ammekeor geregend heb*. Het is wel eens voorgekomen dat het twee weken aaneen geregend heeft.
gewet (uitdr) *Êêns - is gêên verlet* Een keer extra overwegen kost tijd, maar brengt zijn geld wel op Dit komt van een langer rijm, dat maaiers altijd tijdens het scherpen (wetten) van de zeis half zeiden, half zongen. Aan dit rijm dient nog te worden toegevoegd: *Het verlicht de snee, en je rust ermee*. Dit is overigens niet specifiek Hoeksche Waards
gezicht (uitdr) *Hij hep z'n - nie mee* Hij krijgt iets niet makkelijk voor elkaar.
gezicht (uitdr) *Hij zette z'n sondese - op* Hij deed zich onschuldig voor
geziñs... (zn) gezins... Alle woorden in samenstelling met gezins. Bijvoorbeeld *geziñshôôd*, <-je, -djie> gezinshoofd. Dit geldt voor alle woorden die met *geziñs*-beginnen. Voorbeelden zijn - *id*, -*uitbraaiïing*.
gierellegooi (zn) [veroud] slappe / krachteloze koffie
gieteling (zn) <-e, -etjie> [veroud] merel Zie *maerel*
gilzeg (bw) erg zoet - zoet Erg zoet en vies smakend (met bijbehorend vies getrokken gezicht). Zie *gêêls*
gimmeljeere (ww) <gimmeljeer, gimmeljeerde, gegimmeljeerd> emaileren. Ook wordt wel gezegd *gimmeleere*. Zie *gimmeljeerd, eemallie*
glààñs (zn) <-ze, -sie> glans
glààñze (ww) <glààñs, glààñsde, geglààñsd> glanzen
glad (uitdr) *We zijn weer -* . Alles is weer vereffend
gladdekker (zn) <s, tie> 1. gladjakker 2. aardappel zonder bloem. Zie *gladakker*
gladdenal (uitdr) - *niet* Helemaal niet
glaezeg (bn) glazig
glaskont (zn) <-nte, -ñtjie> glaskop, glazige aardappel
gliñstere (ww) <gliñster, gliñsterde, gegliñsterd> glinsteren Ook gehoord [veroud] *glaiñstere*
glôôf (uitdr) 'k - *vañ wel* Ik geloof dat het zo is
godvers (uitdr) *Grôôte* - Grote vloeken
goed (uitdr) *Op aage - getrouwd* Op huwelijkse voorwaarden getrouwd
goed (uitdr) *D'r - an toe zijn* Gezond zijn
goed (uitdr) *D'r - an zijn*. Goed doorvoed zijn, schertsend ook gezegd van iemand die behoorlijk dik is
goedewel (bw) goed en wel
goeie (bn) iets meer dan, ruim *Ze hañ daer een poldertie van een - 120 bunder* Ze hadden daar een poldertje van iets meer dan 120 hectare
Goeskallekoord (eigenaam) Goidschalxoord Zie ook *Goesschallekoord*
gooi (uitdr) *Uitte - uit de buurt* *Hij weun 'n end - daer achter in d'n dijk* Hij woont een eind uit de buurt, daar achteraan de dijk
gosgááñselijk (bn) godganselijk Zie *godgááñselek*
gossienokke godver (uitroep bij een tegenvaller)
goud (uitdr) *Baaierlääñs* - Iets wat er duur uitziet, maar dat in werkelijkheid niet is
goud (uitdr) *Ik zou 'm nie motte al was tie mè - beleege / behange*. Ik zou hem niet als man willen hebben al was hij met goud belegd / behangen
gouwe ploeg (zn) een groep ervaren arbeiders die zich verhuurde om allerlei (meestal zeer zware) werkzaamheden te verrichten. Dit kwam vaak voor bij

schouwwerkzaamheden, zoals het schoonmaken van slootkanten Zie *waoteringe*, *schoefhaak*, *schoufhaak*

Grad (eigenaam) [veroud] Gerard, Gerhard, Gerrit

graed (zn) < graeje > graad 't Was gistere maor 4 graeje Het was gisteren maar 4 graden

graeg (bw) < graeg, graeger, graegst > graag

graeg (uitdr) *Je mojje maog – houwe* Je moet niet te veel eten

graet (zn) < graete, graetjie > graat

graeve (ww) < graef, groef, gegraeve > graven

graeze (ww) < graes, graesde, gegraesd > grazen

graonôost (zn) graanoogst

graonôost (uitdr) *Binge, hôôpe, menne, hoeke en tasse zijn woorde die bij de - passe* Opbinden, aan de hoop zetten, naar de schuur rijden, schoven opsteken en tasleggen zijn woorden die bij de graanoogst passen

graosie (zn) gratie

graozie (zn) < -s, -tjie > garage

grapjaonus (zn) < -se, -sie > grapjas

greñs (zn) < -ze, -sie > grens

grent (zn) grind

grent, de (zn) het weggedeelte waar grind ligt

guñsteg (bn) gunstig

grentweg (zn) < -weege, -weechie > grindweg

griet (uitdr) *Grôôte* - Uitroep van verbazing of ontzetting

groennek (zn) < -ke, -kie > stommeling, sukkel

grof zand (uitdr) 't *Hang as – ammekao*r Het hangt als los zand aan elkaar

grond (uitdr) 't *Is nie fan de – dat 't waoter stinkt* Erfelijke belasting

grond (uitdr) *Allêên de – onder z'n naegels in vañ z'n aai*ge Hij bezit echt niets

grond (uitdr) *Deur de – gaon* 1. veel pijn hebben *D'r viel 'n stêên op m'n pôôt. Ik doch da'k deur de grond ging.*

Er viel een steen op mijn voet. Ik had daar veel pijn van

2. zich generen, schamen. *Ik zee 't in een opwelling; ik*

kon wel deur de – gaon Ik zei het in een opwelling; ik schaamde me erg

grôôt (uitdr) - *maor vôôs* gezegd van een grote man, die niet energiek is

grôôt (uitdr) *Zôô lui astie – is.* Erg lui zijn. Het gezegde *astie grôôt is* komt vaker voor, zoals b.v. *zôô liege astie – is.* Hij is een groot leugenaar

grôôtlok (zn) < -ke > stoere vent (minachtend gebruikt) *Durvie wel zôô'n klain*

veñtjie, lilleke – dajje d'r bin Durf je wel zo'n klein jongetje te plagen (te slaan), stoere vent dat je er bent

grôôtsmoel (zn) < -e, -tie > schreeuwlelijk

grôôze (ww) < grôôs, grôôsde, gegrôôsd > [veroud] pronken *Hij liep sondesmiddes mè s'n maaisie te* - Hij liep op zondagmiddag met zijn meisje te pronken

grovve (bn) grove *Ôôñs dialect ken nogal wat – uitdrukkinge* Ons dialect kent tamelijk veel grove uitdrukkingen

gruuzels (zn) gruzelementen *Ze liet venochend nog twêê borde añ – valle* Ze liet vanmorgen nog twee borden aan gruzelementen vallen

gunend (bw) gindse eind *Op – motjie weeze* Op gindse einde moet je zijn

guñst (zn) < -ste, -sie > gunst

Grentweg

Letter H

haaileg bôôñtjie (zn) < -s > heilig boontje

haailege der haailege Heilige der Heiligen. In de Hoeksche Waard enigszins spottend gebruikt voor iets waar men normaal niet komt. Zo was voor vrouwen vaak

de voorkamer het Heilige der Heiligen. Ook echter spottend gezegd voor een bezoek aan een hoofdkantoor van een bedrijf.

haailegendag (zn) <-daege, -daechie> 1. christelijke feestdag *We ginge vroeger mêestâl naer de fillem in Rotterdam op 'n* - 2. heiligedag (vakterm van een schilder voor een stukje dat schraal of te dun is geverfd)

haailegmaaker (zn) <-s, -tie> [veroud] hijlikmaker, eigenlijk huwelijksmaker (grote ronde huwelijkskoek (plaatkoek)) Op de Buitensluisse Paardenmarkt werd een dergelijke koek door een jongen aan een meisje gegeven. De jongen mocht de daarop volgende zondag bij de ouders van het meisje komen koffiedrinken, waarbij hem een stuk van zijn eigen koek werd aangeboden. Was dit een korst, dan wist hij dat hij niet terug hoefde te komen

Haain (uitdr) - *heppem gehaold* Hij is overleden (letterlijk: Magere Hein heeft hem gehaald)

haainde (uitdr) *In gêên – of weege* Nergens

haaine (ww) <haain, haainde, gehaaind> heinen, afsluiten door een heining

haaiñst (zn) [veroud] hengst *Hij kreeg me daer een* - Hij kreeg me daar een hengst (klap)

haaiñst (uitdr) [veroud] *Zôô zuur azz 'n* - Letterlijk: Zo zuur als een hengst. Zeer zuur

Hááñs (eigenaam) Hans

hááñschoen (zn) <-ne, -ñtjie> handschoen

hááñsie (uitdr) - *kruip deur* Het spelletje om de aar van bepaalde grassen in de mouw omhoog laten klimmen (kinderspel)

hááñsie (zn) pleister *M'n errem bloeit, kè je d'r effe een – oplegge?* Mijn arm bloedt, kun je er even een pleister opleggen? (afkomstig van pleisters van het merk Hansaplast)

Hááñschoene (foto Chris den Boer)

hááñsvat (uitdr) *Da's t'r êên med 'n* - Iemand met een speciale gebruiksaanwijzing

hááñsvol (zn) <-le, -lechie> handvol *'t Waere twêê hááñsvolle* Het waren twee handen vol Zie *hááñsvolle*

hááñsworst (zn) <-ste, -sie> hansworst

hachele (ww) <hachel, hachelde, gehacheld> [Gwd] vlees braden voor de Kerst (b.v. kip, haas, konijn etc.) *M'n moeder kennie komme, want ze staot hêêl de middag te* - Mijn moeder kan niet op bezoek komen, want ze is de hele middag bezig met braden van de bout

hacht (zn) dikke boterham. Gesneden door onervaren broodsnijders, maar ook bewust om op deze manier op beleg te besparen.

hachte (ww) <hacht, hachte, gehacht> hoesten (van vee) *Die jaerling stong zôô te* - Dat éénjarige paard stond erg te hoesten

haer (zn) <-e, -echie> haar Zie *heur*

haerdvier (zn) <-e, -tie> haardvuur

haerd (uitdr) *Spring om d'n* - (uitdr) [veroud] [OBld] Werd gezegd door een moeder tegen de kinderen, wanneer ze vroegen wat ze zouden eten, terwijl de moeder dat zelf nog niet wist.

haere (uitdr) *Krullende – krullende zinne* Volkswijsheid die zegt dat iemand met krulhaar ook een levensgenieter is (speciaal op erotisch gebied)

haere (uitdr) *De - nae je haole* (uitdr) Voor jezelf opkomen. Ook gehoord de uitdrukking *Je haere trug haole*. Je niet op je kop laten zitten.

haerklôôver (zn) <-s, -tie> haarklover

haersnijer (zn) <-s, -tie> [veroud] [Hei] kapper

haevermoutsepap (zn) havermoutpap Ook gehoord *haevermousepap*, *haevermoutepap*

hallef terdege (uitdr) *'k Bin vandaag maor* - Ik ben vandaag niet fit

hallef bôômsplokleer (zn) <-e, -tie> plukladder met bomen die een doorsnee van een halve cirkel hebben (er bestaat ook een *plokleer* met bomen die een cirkel als doorsnee hebben)

hallelfschoft (zn) <-fte, -fie> korte schafttijd Zie *hallelfschof*

hallevestuiversgeld (zn) <-e, -jie> [veroud] zakgeld voor kinderen
Zie *hallefstuiversgeld*, *vierduitestik*)

hals (uitdr) *Erreges – werk an hebbe* Een moeilijke opdracht vervullen

hand (uitdr) *De doende* - Bezige handen

hañdjie-slaon (ww) <slao hañdjie, sloog hañdjie, hañdjiegeslooge> handjeklap doen, b.v. op de vee/paardenmarkt

hañdjievol (uitdr) *Da' kind is maor een* - Dat kind is erg klein

hang (zn) <-ge, -chie> het talud van een dijk *D'n - van d'n dijk is an de binnekant staaier as an de buitekant* Het talud van de dijk is aan de binnenkant steiler dan aan de buitenkant Zie *hang* voor andere betekenissen

hange (uitdr) *Uite – schoppe* Een deur zo hard raken dat de hangen loslaten

hangt (uitdr) *Die -, die verlangt* Gezegd van iemand die in onzekerheid verkeert en hoopt op een goede afloop

haole (uitdr) *Je ken 'm* - Je kunt me nog meer vertellen

haonepin (zn) <-ne, -nechie> snibbig meisje Zie *haonepik*

haorseg (bw) ranzig *'t Spek in de kuip is van de winter - geworre* Het spek in de inmaakton is deze winter ranzig geworden Zie *garsteg*, *haors*

haosie-rippie (bijw. bepaling) haastje-repje *'t Mos - beure* Het moest ijlings gebeuren Zie *haesie rippie*

haovel (zn) <-ke, -kie> [veroud] gaffel (houten vork met gespleten uiteinde) Zie *gaovel*

haoze (uitdr) *'t Woei zôô hard datte – in den haaining hinge* Gezegde bij een zeer harde wind

happies (uitdr) *Eet se met* - Eet smakelijk Ook gehoord *eet se lekker*

hard (uitdr) *'n - lijf hebbe* hardlijvig

harses (uitroep) *Houwie -!* Houd je bek!

harst (bw) hardst

hart (uitdr) *Je - zou omdraoie* Gezegd bij een geweldige stank

hazzekie (zn) <-s> kind *Den ouwen Haain is nou grôôs mettat – dà naer 'm vernoemd is* De ouwe Hendrik is nu trots met dat kleine kind dat zijn naam draagt Ook *hassek*

hebbe (uitdr) *Azzie 't – mot zejje 't toch wel krijge* Alles is voorbestemd

heb erg! (uitroep) pas op! - , *je kom metjie vuile schoene tege m'n schôône broek* Pas op, je komt met je vuile schoenen tegen mijn schone broek. Wordt meestal snel gezegd, waardoor het klinkt als *heberg*.

hedder (zn) <-s, -tie> herder

heeg verleden tijd van *hijgen* Zie *hijge*

heekel (uitdr) *Mè nieuwe moed en ouwen* - Met nieuwe moed en oude tegenzin (gezegd bij het hervatten van het werk)

hêêl (uitdr) *Da's - wat* Dat is geen kleinigheid

hêêle (zn) *Een* - Een zwijgzaam persoon Zie *hêêl*

hêêle (ww) <hêêl, hêêlde, gehêêld> helen, genezen

hêêlentijd (zn) hele tijd *'t Duurde een* - Het duurde een hele tijd Ook wordt gehoord: *Hêêl d'n tijd*

hêêlhuis (bw) heelhuids

heemel (uitdr) *As t'n - valt bimme allemel dôôd* Erger kan het niet worden.

heene (bn) (langs)heen *Je kon d'r niet* - Je kon er niet langsheen

heengaon (uitdr) [veroud] *Wie nie komme wil is vrij van 't* - 1. gezegd als iemand aarzelt om een uitnodiging aan te nemen Degene die uitnodigt toont zich met deze uitdrukking gebelgd 2. gezegd tegen iemand die laat blijken dat hij/zij het niet zo gezellig vindt en dat hij/zij beter had kunnen thuisblijven

Heere (uitdr) *Stil, d'n - spreekt* [Gwd] Gezegde als het onweert Zie *Ze bin op solder klompe an 't passe*

Heere, Heere (uitdr) *Sondes roepe ze - en smaondes steele ze je peere 's* Zondags roepen ze 'heereheere' en 's maandags stelen ze je peren (gezegd over zwaar gelovigen, die zich daar alleen op zondag naar gedragen)

hêêt (uitdr) *'t Gaot – uit* Het spant er erg om Ook gehoord wordt *'t Gaot 'r - uit*

hêêterdaed (uitdr) *Op -* Op heterdaad

Hekeling (eigenaam) Hekelingen

hekkepaol (zn) paal, deel uitmakend van een afrastering

hekkeschêê (zn) <-je, -chie> horizontale plank aan een damhek van bepaalde afmetingen (een damhek voor het boerenland met dikwijls vier of vijf planken van 1,25"x6" of 1,25"x8". 1" = 1 duim of 1 inch ≈ 2,54 cm) Ook wordt gehoord *hekkescheer* Zie *schêê*, *vierschêêshekke*

heksepeeper (zn) <-s> zwartwit, soort drop in poedervorm Ook gehoord *heksepoejer*

helder (uitdr) *Zôô – as pis* Erg helder

Hellevoet (uitdr) *Zôô diep as voor -* Veel te verteren hebbend Zie *Hellevoet*

hemp (zn) hemd Zie *hempie*

hemp (uitdr) *Je zouwie – d'r in verteere* Je zou je vingers erbij opeten

hengellat (zn) <-te, -jie> (vis)hengel

hengelsmande (zn) <-s> hengselmand

heñs (zn) 1. (uitdr) *Alle – an dek* Alle hens aan dek 2. brand *Kijk uit mettat drôôge spul, want 't vlieg zôô in d'n* - Kijk uit met dat droge spul, want het vliegt zo in brand

heñsbeeker (zn) <-s, -tie> hensbeker, Hanzebeker Grote, fraai bewerkte zilveren of glazen wijnbeker waarmee, met wijn gevuld, op vergaderingen van de ambachtsheren van heerlijkheden en waterschappen, de solidariteit tegen het water, de gemeenschappelijke vijand, werd beklonken

hep (uitdr) *Hij - 't 'r nied op* Hij moet er niets van hebben

herp (bn) rauw (alleen gezegd van de keel) *M'n strot is herp* Mijn keel is rauw In dit kader wordt ook gehoord *herps* en *herrep*

herses (zn) hersens Zie *harses*

heuge (uitdr) - *van voor je geboorte* Gezegd van iemand die een onwaarschijnlijk goed geheugen heeft

heul (zn) <-e, -tie> [veroud] hil(le) Verhoging in het landschap

heuvel (uitdr) *Op t'n* – Met de heuvel wordt hier bedoeld een terp of verhoging in het riet *'t Vêê stong* - Het vee stond op de heuvel Zie *bonk*, *d'n*

hierntoe (voornamelijk bijwoord) hiernaartoe Ze *kwam drek hierntoe* Ze kwam onmiddellijk hiernaartoe Zie *duttop*, *daerntoe*

hierom (uitdr) *Da' doetie niet – maor daerom* Over deze handeling is van te voren goed nagedacht

hieroo (bw) hier *Hebbie dat - neergeleege?* Ook gehoord *hierzoo* Zie *daeroo*

hieropan (bw) hierheen Ze *kwamme al vroeg – en ging weer betijs daeropan* Ze kwamen al vroeg hierheen en gingen weer bijtijds verder Zie ook *duttop* en *gunnop*

hijge (ww) <hijg, heeg, geheege> hijgen

hinkeperreke (ww) <hinkeperrek, hinkeperrekte, gehinkeperrekt> [veroud] hinkelen in perken

Histert, De Kouwen (eigenaam) bijnaam voor Zuid-Beijerland

hit, kar en burrie (uitdr) Gezegde voor 'alles bij elkaar', meestal bedoeld als 'de hele rotzooi bij elkaar'.

hitte (ww) <hit, hittende, gehit> samen doen met geld Zie ook *bosse*, *lappe*

hobbel (uitdr) *In d'n - staon* (ww) <staot -, sting -, - gestaon> Haast hebben en snel werken Zie *drieslag*

hoekprefetjie (zn) <-s> [Veroud] [OBI] hoekkastje

hoeks (uitdr) *Alles – en dwars over mekaor* Een chaotische boel

Hoeksewaers (bn) hoekschewaards

hoepale (uitdr) [veroud] [OBI] - *naer den Blaek* Gezegde, als men naar iemand vraagt van wie men niet weet waar hij is (letterlijk: Hoepelen naar de Blaakschedijk)

hoer (uitdr) *Zôô scheef azz 'n* - Erg scheef

hoeraochie (zn) <-s> hoeraatje *D'r gong een hoeraotjie op* Er ging een kreet van vreugde op

hoesie (zn) <-s> [veroud] buitenkansje (door hard werken iets extra's verdienen) Zie *oesie*

hoest, d'n (zn) [veroud] kinkhoest (bij kinderen)

hoevekrabber (uitdr) *Dat hebbie goed gedaen: een tien oppie* - Dat heb je goed gedaan; je krijgt een tien voor goed gedrag (gezegde afkomstig van de cavalerie)

hoevelste (telw) hoeveelste

hoeveule (hoofdtelwoord) *Messen - binne jullie?* Met hoevelen zijn jullie? Zie *hoevel*

hofhoorege (zn) <-n> boerenknecht (schertsend)

hoggele (ww) <hoggel, hoggelde, gehoggeld> [sGr] [veroud] zwingelen van vlas *Hoggele en boggele* Zwingelen en hekelen Zie *boggele*

hok (uitdr) *Een - mè jonges* Een groot gezin

Hokkendammers (zn) Bijnaam van de inwoners van Stougjesdijk / Greup.

hol (bn, bw) *De wind woei - deur de bôôme* De wind waaide onheilspellend door de bomen

holdere (ww) <holder, holderde, geholderd> ongelijkmatig tikken van een klok met slingeruurwerk *Die klok is al 'n tijdjie an 't* - Die klok tikt al een tijdje onregelmatig

holdertie (uitdr) *Op 'n - hals over kop 't Moz op 'n - beure* Het moest holdedebolder gebeuren Zie *holderdebolder, hôôd over bol, hôôd over staert; hôôd over staet*

hond (uitdr) *Een dooien - an een touwchie* Een dooie pier van een vent

hond (uitdr) *Hij lôôp weg azz 'n - bij een hôôp stront* Hij laat alles op zijn beloop, zodat een ander de problemen zelf moet oplossen

hond (uitdr) *Trekke bakker, d'n - schijt worst* Gezegde bij samen hard trekken. De oorsprong ligt in de broodkar, waaronder heel vroeger nog vaak een trekhond liep.

hond (uitdr) *D'r zaakt gêên - teege* Gezegde om het modieuze gedrag van jonge meiden af te keuren

hoo houwe (ww) <houw hoo, hieuw hoo, hoo gehouwe> stoppen *Je ken zôômaor niet* - Je kunt zomaar niet stoppen

hôôd (uitdr) *Die z'n - nie gebruikt mos s'n bêêne gebruike* Volkswijsheid voor degene die zijn zaken vergeet en die terug moet gaan om zijn fout te herstellen

hôôd (uitdr) [Obl] [veroud] *De stêêne springe teege m'n* - Gezegd bij thuiskomst door een huisvrouw, die een dag van huis geweest is en ziet dat het huishoudelijke werk zich heeft opgehoopt

hôôd over staet (bw) halsoverkop Zie *holderdebolder, hôôd over bol, hôôd over staert, holdertie*

hôôfpijn (zn) <-e, -tjie> hoofdpijn

hoohouwe (ww) <houw hoo, hieuw hoo, hoogehouwe> stoppen *Hij konnie - en liep teege dien bôôm op* Hij kon niet stoppen en liep tegen die boom op

hoohouwer (zn) <-s, -tie> 1. rem 2. iemand die stopt met werken

hooihôôp (uitdr) *Wad 'n -* Wat een rotzooi (letterlijk een hoop hooi)

hooihôôpe (ww) <hooihôôp, hooihôôpte, gehooihôôpt> [KLw] rotzooi maken

hônns (bn) honds

hônnsmoe (bw) hondsmoe

hôôp (uitdr) *An d'n - zette* Op hopen zetten *De gemaoide schôôve mè terrew binne allemel an den hôôp gezet* De gemaaide schoven tarwe zijn allemaal op hopen gezet

hooreg (bn) gehorig *Die nieuwe huize binne erreg* - Die nieuwe huizen zijn erg gehorig

hoorentooren (uitdr) *Zôô bezoope azz 'n -* Erg dronken

hoorentoorendol (bw) horendol *We wiere - van da' geschrêeuw* We werden horendol van dat geschreeuw

hoos (zn) <-ze, -ze> leren tuig over de rug van een werkpaard

hoosie (uitdr) [Obl] *Zôô zwart as -* Erg zwart Zie *hooksie*

hôôstèl (zn) <-le, -lechie> (paarden)hoofdstel Zie *hôôfdstel*

Hôôt, 't (familienaam) 't Hooft

hop (uitdr) *Zôô drôôg as -* Kurkdroog Zie *hor*

hordrôôg (bn) zeer droog *'t Vlas mos - binnegebracht worre* Het vlas moest zeer droog binnengebracht worden

horlepôôt (zn) <-ers, -jie> horrelvoet Zie *krompôôt*
horloozie (zn) <-s, -tjie> horloge Zie *hurlozie, loozie*
hortie (uitdr) *In een – tijd* In korte tijd
hosseklos (zn) <-se, -sie> ijzige klont sneeuw onder een klomp Zie *klos*
hout (zn) <-ers, -jie> stok *Hij zwaoide med 'n –* Hij zwaaide met een stok
hout (uitdr) *Die hè vroeger nie genog med'n end – op z'n donder gehad* Hij is onvoldoende opgevoed en gedraagt zich asociaal
houtjie (uitdr) *Haol 't ijzere – is* Haal het ijzeren houtje eens (niet uitvoerbare opdracht voor een leerjongen op 1 april)
houwe (uitdr) *'t Zel d'r om –* het is (nog) niet zeker – *of t'r nog een vorsie komt* Het is niet zeker of er nog vorst komt
huidjie (uitdr) [veroud] *Dien boer hep 't – van den errebaaier op solder hange* Die boer buit zijn arbeiders zo uit dat ze het soms met de dood moeten bekopen
huie (uitdr) *Azzie vêê heb bî-je – wachtende* Gezegde over het risico (b.v. vanwege ziektes) van de veehouderij Zie *huie*
huis (uitdr) *D'r kom nog een – bij* Gezegd van een financieel tegenvallende verbouwing
huis (uitdr) *Wat 't – kwijtraakt geef 't ôk weer trug* Als er iets in huis is zoekgeraakt dan wordt het vrijwel altijd teruggevonden.
huis (uitdr) *Op – aň gaon* Naar huis gaan Ook gehoord: *op huis op aň gaan*. Zie ook *De pad opkorte*
huis (uitdr) *Op – aň komme* Naar huis komen
huislôök (zn) <-e, -ie> huislook (vetplant)
huissouwe (zn) <-s, -ntjie> huishouden Zie *huishouwe*
huissouwster (zn) <-s, -tie> [veroud] huishoudster *Vroeger hà m'n oome een –* Vroeger had mijn oom een huishoudster

Letter I

iemel (bn) [verouderd] 1. iel 2. schuchter Zie *iemelek*
ietewatjie (zn) <-s> klein beetje
ietsiepietsie (zn) <-s> ietsjepietsje
ietsies (bw) ietsjes
IJd (eigenaam) [veroud] Ida Ook *IJdao*
ijsballe (ww) [veroud] <ijsbal, ijsbalde, geijsbald> klootschieten Zie *siesklôôte*
ijsiemijne (zn) snel over (te) dun ijs lopen om het te laten scheuren (jongensspel) Zie ook *bom-ijs, pepierezoldertie, bom-ijs, ijsiebeuke, ijsietaoie*
ijzere mud (zn) <-des, -jie> bodemloze ijzeren ton voor het in zakken doen van 1 hectoliter (= 70 kg) aardappelen
ijzerehaainereg (bw) ijzerenheinig, gehard, ongenaakbaar, onbuigzaam
immaokstêen (zn) <-e, -tjie> [veroud] steen
immekaor (wederk vnw) in elkaar *Zôô zitte weereld nou êêmel –* Zo zit de wereld nu eenmaal in elkaar
in (voegw) en *Bram – Jaop gonge hengele* Bram en Jaop gingen vissen. Het verschijnsel dat de korte "e" uitgesproken wordt als een korte "i" is sterk verouderd. Een woord waar dit ook nog wordt gehoord is "mit" voor het Nederlandse woord "met".
in (uitdr) *Bij iemand – zijn* inwonen *Ik bin vôêrlôôpeg 'n hortie bij m'n dochter in.* Ik woon voorlopig even bij mijn dochter in.
inêêns (bw) ineens *'t Schoot me – te binne* Het schoot me ineens te binnen. Ook gehoord *inêês*. Zie *anêês*
Ingel (eigenaam) Engel (jongensnaam)

IJzere mud

iñgehad hebbe (ww) met zich meegebracht hebben *Dà baontjie zel wel een grôôt inkomme* - Dat baantje zal wel een groot inkomen met zich meegebracht hebben. Komt alleen voor in voltooid verleden tijd.

iñgespanne (zelfst. volt. deelw.) klaar en van alle benodigdheden voorzien *Hij's hêêmel* - Hij is klaar en van alle nodige zaken voorzien

iñkurreve (ww) <kurref in, kurrefde in, ingekurrefd> inkorven

inkvlek (zn) <-ke, -kie> inktvlek

iñrijdeur (zn) <-e, -tie> grote mendeur van een boerderij naast het woonhuis *Zie d'n iñrij, dorsdeur*

iñrikke (ww) <rik in, rikte in, iñgerikt> Op een rik (rug) zetten van een zwad hooi

iñstáánsie (zn) <-s, -> instantie

inte (ww) <int, intte, geïnt> (in)enten *De vêêars kom merrege 't paerd* - De veearts komt morgen het paard inenten

iñveugele (ww) <inveugelde, ingeveugeld> manipuleren *Ze liet'r aaige d'r mêêstal* - Ze liet zich meestal manipuleren

iñweuner (zn) <-s, -tie> inwoner

iñziejeur (zn) <-s, -tie> ingenieur

Letter J

jaer (uitdr) *Een dag ouwer, een – langer* 1. zeer veel langer Wordt gezegd nadat een (korte) zware periode of zwaar karwei achter de rug is. 2. gezegd op een verjaardag van een opgroeiend kind

jaere (uitdr) *Bôôze* - Jaren van tegenslag

jaerleks (bw) jaarlijks

jammerste, 't (zn) het teleurstellendste - *is dattie nie mee ken gaon* Het teleurstellendste is dat hij niet mee kan gaan

Jan Jezus van de Maes (uitdr) 1. onbepaald persoon Ook gehoord *Jaop Jezus van de Maes* 2. ezegd van iemand die zich overdreven zedig gedraagt

jannewaorie (zn) januari

Jañtjie (eigenaam) Jantje

Jáñtjie, Geele (eigenaam) zonnebloem (*helianthus*)

Jao (eigenaam) [Sas] Janus, Adrianus *Zie Arjaon, Urjaon*

jao net (tussenw) Dat is zo *Zie krek*

jao (uitdr) *Jao of* - (uitdr) Gezegd na een vraag, waarop nog niet (snel) geantwoord is

jaodek (tussenw) Welja Ook gehoord *jaonek* *Zie bêjaot, beljaonek, beljaot*

Jaon (eigenaam) Adriana

jeemeg kreemeg Bastaardvloek (letterlijk: Jezus Christus) Ook vaak wordt gehoord *jeemig krimmig*

Jehaia (eigenaam) [Gwd] Johanna

jenijs (zn) [veroud] anijs *Zie jannijs*

jonges, de (zn) de eigen en aangetrouwde kinderen, maar ook kinderen in het algemeen. Hiermee worden zowel jongens als meisjes bedoeld. *Ik kon gistere nie komme, want – waere d'r.* Ik kon gisteren niet komen, want de kinderen waren bij ons. *Die meñse hadde 'n hok mit* - . Die mensen hadden veel kinderen.

jonk (bn) [veroud] jong *Toen we nog – waere* Toen we nog jong waren

joodedotjie (zn) <s> kleine hoeveelheid

joodejuin (zn) <-e, -tjie> [veroud] wilde ui

Jôôsie (uitdr) *Dat weet* - Joost mag het weten *Zie Jôôsie Pik*

Jôôst (eigenaam) Joost

Josep (eigenaam) [veroud] Jozef

juin (uitdr) *D'r uitzien azz 'n – med êêne schil* 1. er slordig uitzien 2. [veroud] gezegde, als jonge meisjes in de lente de dikke winterkleding inwisselden voor luchtiger kleding

juin (uitdr) *Zôô gaail as* – Zeer bronstig Ook gehoord *Zôô gaail as 'n –*

Letter K

- kaaiebak** (zn) <-ke, -kie> grindbak. Langs de grindwegen lagen een aantal grindbakken. Met dat grind werden gaten in de grindwegen gedicht
- kaaile** (ww) <kaail, kaailde, gekaaild> keilen, gooien
- kaaind** (zn) <-ers, -jie> [veroud] kind
- kááñs** (zn) <-te, -ie> kans Ook wordt gehoord *kááñst*
- kááñselklêêd** (zn) <-klêêje, -klêêdjie> kanselkleed (voorhangsel aan de lezenaar of preekstoel)
- kadááñs** (zn) cadans, ritmisch geluid Ook gehoord *kedááñs*
- kaereltieskoffie** (zn) [veroud] koffie als thee gezet. Het is vrijwel zeker dat dit woord afkomstig is van het koffiemark Kahrel's Koffie. Dit was in het begin van de 20^e eeuw een thee- en koffiegroothandel, gevestigd te Groningen.
- kaers** (uitdr) *Zôô recht azz'n* - kaarsrecht
- Kaeskoppe** (eigenaam) een van de bijnamen voor de inwoners van Oud-Beijerland Zie ook: *Baoltiesmanne, Klokkedieve, Kriekedieve, Maetjies, Schrêêuwes, Stoepeschijters, Stokkiesmanne*
- kakkederrie** (zn) uitwerpselen, fecaliën
- kakkemulle** (ww) <kakkemul, kakkemulde, gekakkemuld> [veroud] knikkerkspel, gespeeld met knikkers, die van aarde waren gemaakt Ook werd gehoord *kakkenulle* Zie *pottekakkers*
- kakmedam** (zn) <me, -mechie> kakmadam
- kallef** (uitdr) *Asset – maor een naompie heb* Als het beestje maar een naam heeft
- kallek** (zn) aderverkalking [veroud] *D'n ouwe Leen doe soms van die raore praot; 'k glôôf vast dattie – het* Oude Leen doet soms vreemde praat; ik geloof zeker dat hij aan aderverkalking lijdt
- kalleversoore** (zn) drie-in-de-pan - *in den biest gebakke binne erreg lekker* Drie-in-de-pan in biest gebakken is erg lekker
- kanallie** (zn) [Fra *canaille*] [veroud] gepeupel, plebs
- kandêêl** (zn) [veroud] kandeel (warme drank voor de kraamvrouw en het kraambezoek)
- kannechieskoffie** (zn) [veroud] sterke koffie, aangelengd met kokende melk
- kant** (uitdr) *Op z'n – of* Een dubbeltje op zijn kant Ook wordt gehoord *Op z'n reet of*
- kante** (uitdr) *'t Lijkt van gêên* - Het lijkt nergens op
- kao** (zn) <-ie, -chie> ka, kaag, zomerdijs Zie *kaog*
- kaol** (uitdr) *Zôô – azz 'n neet* Erg kaal
- kaolekippekante kapsel** (zn) hoog opgeknipt haar, met name aan de achterzijde
- kaolekontegezicht** (zn) <-chte, -chie> bleek, onbehaard gezicht. Wordt alleen van mannen gezegd.
- kaorechie** (zn) <-s> kaartje
- Kaot** (eigenaam) Catharina Ook *Kaotjie*
- Kaot haer-in-de-war** (eigenaam) kijfzieke vrouw met grote mond. Genoemd naar een bekende vrouw (vermoedelijk een prostituee) van Katendrecht. Het was beter geen ruzie met haar te krijgen.
- kaotekee** (zn) <-s, -tjie> kijfachtige vrouw
- kaozueel** (bw) casueel, voorbeeldig *'t Is –* Het is voorbeeldig!
- kaptaol** (zn) <-e, -tie> 1. kapitaal 2. grote hoeveelheid
- karre** (ww) <kar, karde, gekard> krakend heen en weer bewegen *Dat raom stao redduur te –* Dat raam staat steeds krakend heen en weer te bewegen
- karrekiekast** (zn) <-e, -ie> ramen en deuren *Hêêl de – sting oop vanwege de hette* Alle ramen en deuren stonden open vanwege de hitte
- karrentijn** (zn) <-s, -tjie> quarantaine [veroud] periode waarbij schepen en de bemanning, die uit de tropen kwamen, gedwongen werden afgezonderd van alles en iedereen Dit om vast te stellen of zij geen (besmettelijke) ziektes hadden opgelopen tijdens de reis. De plek waar deze schepen lagen werd Quarantaine genoemd. Op Tiengemetten was er vroeger zo'n plek

karrele (ww) <karrel, karrelde, gekarrelde> breken van de bewolking *'t Had hêël d'n dag geregend, maor teegesten aevend begon 't luchie te* - Het had de hele dag geregend, maar tegen de avond begon de lucht te breken

karreman (zn) <-ne, -nechie> [veroud] vuilnisophaler

kaspak (zn) <-ke, -kie> kostuum dat alleen op hoogtijdagen en/of begrafenissen gedragen werd Ook wordt gehoord *kastpak* Zie *sondese pak*

kat (uitdr) *Eete voor een zieke* - Heel weinig eten Ook *Eete voor een zieke kip* *Eete azz 'n zieke smous*

kat (uitdr) *Een - leert pas muize astie jonge heb* Een jonge man leert pas zorgen als hij een kind heeft

kat (uitdr) - *ui ten bôôm kijkereg* Afwachgend *Hij's altijd* - Hij is altijd afwachgend

katte (uitdr) *Zôô vrindelek azz 'n errem vol jonge* - Bijzonder vriendelijk

kattebellechie (zn) <-s> kattenbelletje

katteliek (bn) katholiek

katterug (uitdr) *Een - hebben* Graag geprezen worden

kattestaert (zn) [Lat *equisetum arvense*] akkerpaardenstaart, heermoes

katzwem (zn) katzwijn

kauwauw (zn) <-e, -chie> kletskaus

kauwauwe (ww) <kauwauw, kauwauwde, gekauwauwd> kletsen

Kauwe (eigenaam) scheldnaam voor de inwoners van Goudswaard; de *Kauwe* in tegenstelling tot de Piershilse *Kraoie* Overigens niet heel algemeen gebruikt

kavallie (zn) kavalje (bouwval) Schertsenderwijs ook gezegd van een oud paard Zie *kespel*

Kee (eigenaam) Cornelia

kedêê (zn) <-je, -chie> [Jidd *kedeisje*] vuile vrouw. Vaak wordt dit voorafgegaan door het woord "onte". Even zoveel malen wordt ook gehoord *kedêêrie, kedet* Zie *kedee*

keduuk (bw) [veroud] kaduuk, kapot

kêêf (zn) <-e, -ie> [Obl] [Lat *cavea*] *kevie* (kooi van vlechtwerk; vaak voor vervoer van dieren gebruikt) Ook gehoord wordt *keeviekooi*

keekelaer (zn) <-s, -tie> stotteraar Ook vaak gehoord *keekeraer*

kêêt (uitdr) *Mekaor de - uit vechte* Als kat en hond leven (gezegd van echtelieden)

kêête (ww) <kêêt, kêête, gekêêt> keten

keg (zn) <-gge, -chie> 1. laag *Bij 't pitdekke wier d'r eerst een - grond onder geleeg* Bij het winterdekken van aardappels in een kuil werd eerst een laag aarde eronder aangebracht 2. woord dat uitdrukking geeft aan iets groters, dan men verwacht *Buite verwachting stong d'r een - wind*

kejak (zn) <-ke, -kie> cognac, maar ook vieux

kejje (uitdr) *Da' - wellis hebbe* Dat kan wel eens gebeuren

kejuut (zn) <-e, -jie> kajuit

kelderwing (zn) <-winge, -winchie> kelderwinde, dommekracht

kelender (zn) <-s, -tie> kalender Zie *klender*

kenne (uitdr) *Iemand d'r uit* - Iemand herkennen. *Je ken 'm d'r glijk uit op tie foto.* Je herkent hem direct op die foto

kepoentjie (zn) kapoentje (lieveheersbeestje)

kepoerewiets (bw) [Jidd *kapoeres*] kapoerewiet, kapot

kepoojer (zn) [veroud] <-s, -tie> Campagner laat zoet appelras. Wordt ook uitgesproken als *Kepaaier* en *Kompaaier*. Zie *kompanjer*

kepot (bn) kapot

kepot lôôpe (ww) <lôôp kepot, liep kepot, kepot gelôôpe> vertrappen

kereñs (zn) <-daege, -daechie> [veroud] carens, periode van wachten. We kennen o.a. *kereñsdag, kereñstijd*. Komt uit het Hoogduits (Karenz) en betekent wachttijd

kerjoele (ww) <kerjoel, kerjoelde, gekerjoeld> krioelen

kermil (zn) <geen mv of verkleinvormen> kamille

kerrebies (zn) <-ze, -sie> [veroud] karbies, rieten koffer

kerrebie (zn) carbid

kerrebol (zn) carbol

kerrek (zn) kerk

kerrekbôôm (zn) <-e, -pie> kerkboom (boom, meestal een zilverlinde, stond in de naaste omgeving van de kerk, waaronder door de mannen de dorpsituatie werd besproken Er was sprake van een *grôôten Kerrekbôôm* op Numansdorp en een *klaainen kerrekbôôm* op de Middelsluis. De kerkboom kwam in het gehele land voor.

kerrekhoove (uitdr) [veroud] *Oope winters, vette* - Letterlijk: Zachte winters, vette kerkhoven Betekenis: Zachte winters zijn aanleiding tot meer ziekte en dood

kerremelleksepap (zn) <-pen, -pie> karnemelkpap

kerremes (uitdr) *Elleken dag – en zondag deurdeweeks* Het is elke dag feest Ook gezegd van mensen, die God nog gebod volgden

kerremeule (zn) <-s, -ntjie> [veroud] karnmolen

kerrewaai (zn) <-je, -chie> karwijzaad *Hij hep ellek jaer wel een stik mè* - Hij heeft elk jaar wel een stuk land met karwijzaad

kerrie (zn) <-s, -tjie> [Eng *carrier*] bakfiets

kersbôôm (zn) <-e, -pie> kerstboom

Kersjaon (eigenaam) Korstiaan

kerskrááñs (zn) <-ze, -sie> kerstkrans

kertier (zn) <-e, -ie> kwartier

kesjot (zn) <-te, -jie> cachot, gevangenis Zie ook *ashok*

kestaie (zn) <-es, -tjie> [veroud] kastanje Zie *kerstaier*

ketrol (zn) <-le, -lechie> katrol

ketting (uitdr) *Op te – springe* Direct in de verdediging gaan *’t Gong nie zôômaor deur, want hij sprong glijk op te ketting* Het ging niet zonder slag of stoor door, want hij ging direct in de verdediging

keur (uitdr) *Voor de – gaon* Naar de keuring voor militaire dienst gaan

keurszak (zn) <-ke, -kie> [veroud] zak in het rijglijf bij vrouwenkleren

keurzoochie (zn) <-s> een kleine hoeveelheid om te keuren

keutel (uitdr) *Je – nie kwijt kenne* Gezegd als iemand niet opschiet

keuvele (uitdr) *Mette dôôd* - Stervende zijn

kevallie (zn) <-s, -chie> kavalje, bouwval [Spaans *cabalelejo* Latijns *caballus*] *Ze heñ dat ouwe – totte leste stêên ofgebrooke* Ze hebben die bouwval tot de laatste steen afgebroken Zie *kespel, kavallie*

kievietjie (zn) <-s> kievitsbloem, pinksterbloem Ook gehoord wordt *Kievietsblom* Zie *kiewietjie*

kiewiet (zn) <-e, jie> kievit *Vroeger kwam de – op grasland veul voor, nou nie meer* Vroeger kwam de kievit op grasland veel voor, nu niet meer

kikker (uitdr) *Zôô schor azz 'n* - Erg schor

kikker (uitdr) *Voor een – krij’ je 'n pad* Alles blijft hetzelfde (letterlijk: *voor een kikker krijg je een pad*)

Kikkers (eigenaam) bijnaam voor de inwoners van Schenkeldijk

Kikkers (uitdr) [veroud] *Krisseleke – en Openbaore Bonke* Scheldnamen over en weer van de schooljeugd van respectievelijk de openbare en de christelijke school Ook gehoord *Krisseleke Katte* Zie *Bonke*

kiñs (bw) kinds

kiñsbêên (zn) kindsbeen

kip (uitdr) *Eete voor een zieke* - Heel weinig eten Zie *Eete voor een zieke kat Eete azz 'n zieke smous*

kip (uitdr) *D’r uitzien azz 'n zieke* - Er beroerd uitzien

kip (uitdr) *Een vrouw en een – hoore nied op 'n schip* Een vrouw en een kip zijn de pest op een schip

kip (zn) *Gêên – kwaod doen* Niemand kwaad doen

kippe (uitdr) *Goed voor ouwe* - Gezegd als een oudere in het warme zonnetje zit of gaat zitten

kits (uitdr) *Alles – in d’n koolenbak* Alles in orde (ook in vragende vorm)

kitteg (bn) [veroud] redelijk, aardig *’t Gaot* - Het gaat redelijk

klaaie (ww) <klaai, klaaide, geklaaid> kleien

klaaiñs (uitdr) *Van – of an* Van kleins af aan *Schaeserije deeje de Hoekschewaerders van – of an* Schaatsen deden de Hoekschewaerders van kleins af

klaaiñtjie (zn) <-s-> kleintje, baby

klaogie (uitdr) - *nie zôô hebbie nie* Als je niets te klagen hebt dan heb je waarschijnlijk ook niets (gezegde bij tegenslagen)

klaormaoke (ww) <maok klaor, maakte klaor, klaor gemaakt> beweren *Hij ken - wattie wil, maor 'k glôôf 'm nie* Hij kan beweren wat hij wil, maar ik geloof hem niet

klak (zn) <-ke, -kie> [veroud] [Obl] hak van een schoen

klap (uitdr) *Van de – horen.* Van de gebeurtenis horen *Dan hoorie wel van de –* Dan hoor je wel van die gebeurtenis

klap (uitdr) *Erreges een – tege geeve* Iets oppervlakkig uitvoeren

klappe (uitdr) *heen en weer –* (vaak) op en neer reizen *Hij dee nied anders dan heen en weer naer durrep –* Hij reisde overmatig heen en weer naar het dorp

kleeremaoker (zn) <-s, -tie> kleermaker

klip (uitdr) *om de –* om de klipklap

klisknieën (zn) klutsknieën

kloek mè kuikes (zn) houten booromslag met verwisselbare boormaten

kloeñtjie (uitdr) *op 'n –* dicht op elkaar

Klokkedieve (eigenaam) een van de bijnamen voor de inwoners van Oud-Beijerland
Zie ook: *Baoltiesmanne, Kaeskoppe, Kriekedieve, Maetjies, Schrêeuwes, Stoepeschijters, Stokkiesmanne*

klokkie (uitdr) *'t Gao t'r mee as 't – van Stad* Het gaat steeds achteruit Achterop geraken

klompe (uitdr) *Iets oppie houte – kenne weete* Iets vooraf kunnen weten

klompekap (zn) <-pe, -pie> bovenkant van een klomp

klôôt (zn) <-e, -jie> kloot

klôôtjavvaon (zn) <-e, -tjie> kloothommel Ook gehoord *klôôtjevvaon*

klopper (zn) <-s, -tie> [veroud] plank om gesneden riet aan de onderkant gelijk te slaan

klotjie (zn) <-s> kalot (binnenmuts)

klus (uitdr) *De – kwijt zijn* De kluts kwijt zijn

klusse (ww) <klus, kluste, geklust> klutsen

klussie (zn) <-s> 1. klusje 2. grappig kind of mannetje

kluut (zn) <-e, -jie> [veroud] tros wormen om mee te peuren

knapsuiker (zn) <-s, -tie> kristalsuiker

knaster (uitdr) *ouwe –* oud mens of dier Ook gehoord *ouwe knast*

knechshuis (zn) <-ze, -sie> woning waarin een boerenknecht woonde, eigendom van de boer Wordt vrijwel altijd als verkleinwoord gebruikt vanwege de geringe omvang van deze woningen.

kneeje (ww) <knee, kneede gekneed> kneden Ook wordt nog vrij algemeen gehoord *knêêje*

Kneel (eigenaam) Cornelis Ook gehoord wordt wel Knêêl Zie *Kneeles*

knijn (uitdr) *Zôô tam azz 'n –* Zo mak als een konijn

Knijn (eigenaam) Konijnendijk (familienaam) Ook gehoord *De Knijn*

knijne (uitdr) *Hè je – gevange?* Tegen iemand die zijn gulp heeft openstaan Ook wordt in de Hoeksche Waard wel gehoord: *Hè je de knijne losgelaete?*

knippel (zn) <-s, -tie> knuppel

knippelhout (zn) <-ers, -jie> kachelhout

knol (uitdr) *Ergens een – an draoie* Iets voortijdig beëindigen

knurreft (zn) <-e, -ie> knurft, onhebbelijk figuur

knussele (ww) <knussel, knusselde, geknusseld> knutselen

kobbess (zn) kop, hoofd *'k Stôôte m'n –* . Ik stootte mijn hoofd

koe (uitdr) *Azz 'n – een vollen emmer mellek omtrapt blijf t'r niks van over* Al gaan de zaken nog zo goed, door één fatale fout kan het zomaar eindigen

Koedôôd, De (eigenaam) Gehucht ten zuiden van het dorp Rhoon t.o. Goidschalxoord

koek (uitdr) *'t Lijken wel - van Puttershoek* [veroud] Droge, oude koek

Koffiedrinker (eigenaam) [Wac] bijnaam voor de inwoners van De Wacht Ook *Koffieleuter, Leuter*

kokmêeuw (zn) meeuw. In het algemeen werd in de Hoeksche Waard iedere soort meeuw *kokmêeuw* genoemd

kokmêeuw (uitdr) *Zôô lucht azz 'n* - 1. niet serieus 2. aangeschoten (licht beneveld, tipsy)

kollesaol (bn) kolossaal *Een - gebouw* Een kolossaal gebouw

komme (uitdr) *mok 's - ?* 1. zal ik je eens op je lazer geven? Gezegd tegen ongezeglijke jongens 2. uitdrukking om kinderen quasi bang te maken De uitdrukking *Zek 's komme* dekt ongeveer dezelfde lading.

kommen-en-bakkewinkel (zn) <-s, -tie> galanteriewinkel

kommende (uitdr) *As hêêl de - week* Iets groots *Een klus -* Een erg groot werk.

kompanjer (zn) <-s, -tie> Campagner laat zoet appelras Wordt ook uitgesproken als *kepaaier* en *kompaajer* Zie *kepoajer*

koning (uitdr) -, *kaaizer, admiraol, schaaite motte ze allemael*. In wezen zijn alle mensen gelijk

kont (uitdr) *'k Zellie 's oppie - komme* Ik zal je eens een pak slaag geven

kont (uitdr) [veroud] *'t Añzen - hebbe hange* Bij een verkoping ongewild eigenaar geworden zijn van een object

kont (uitdr) [veroud] *Je - deurlôôpe* Bij langdurig lopen het achterste door schuren verwonden (bij ploegen of zaaien). Algemeen: veel (loop) inspanningen leveren.

kont (uitdr) *Iemand achter z'n - zitte* Iemand achter de broek aan zitten

kont (uitdr) *'t Heppet voor z'n* - Het is succesvol afgesloten

kont (uitdr) *Da' weet m'n - ôk* Dat weet iedereen, toch?

kont (uitdr) *De boel voor z'n - schoppe* Een karwei door nonchalance niet goed uitvoeren

kont (uitdr) *Hij hep niks om z'n - te klauwe* Hij kan financieel niets meer uitrichten Ook vaak gehoord: *Hij heb gêên naegels om z'n - te klauwe* Soms wordt ook behoord *añ z'n kont*

kont (uitdr) *Zôô dor / drôôg as Sunterklaos s'n* - Erg dor / droog

kont (uitdr) *Los in de mond, maor koud in de -* Schuine praat verkondigen, maar zedig leven Ook *los in de mond, maor vast in de kont*

kont (uitdr) *Oppie platte - zitte* Luiëren, niksen

kont (uitdr) *Lul maor teege m'n -, want m'n kop is ziek* Ik heb geen zin om naar je luisteren; mijn hoofd staat er nu niet naar

kontjie (uitdr) *Wie biñ jij dan mejje klaaine - ?* Afkeurende reactie op een bewering

kontkeetelstêên (zn) aambeien. Ook gehoord: *reetketelstêên*

Koob (eigenaam) Jacobus

kooichie (uitdr) *'t Veugeltie heb 'n riñchie, nou nog een -* Gezegd over een (jonge) man zijn verloofde

kooichie (zn) <-s> groepje Zie *kroo, krooi*

kôôl (zn) kool (groente) In de Hoeksche Waard maakt men in de uitspraak duidelijk verschil tussen een kool (rode, witte, savoye) en een kool, waarmee de kachel wordt gestookt *Een kôôl kè je eete en een kool kè je stooke* Een kool kun je eten en een kool kun je stoken.

kôôlauw (zn) <-e, -chie> schrevel met lange steel Ook *kôôlof*

kôôlzaed (zn) koolzaad

kóónsensjeus (bn) [Fra *conscientieux*] consciëntieus

koop (zn) <-e, -ie> bruine kiekendief (deze roofvogel is enigszins koperkleurig, waar de naam waarschijnlijk vandaan komt). Overigens spraken veel Hoeksche Waarders ook over een koop als het andere roofvogels betrof

kôôpe (ww) <kôôpe, koch, gekocht> kopen

koopeôôge (zn) scherpe ogen *Doe jij dien draed is in de naeld; jij hè van die* - Doe jij die draad eens door het oog van de naeld; jij hebt zulke scherpe ogen Zie *koop*
kôôper (zn) opkoper, handelaar *De kôôper kwam 't kooper kôôpe* De opkoper kwam het koper kopen Zie *kôôpman*
koore (uitdr) *Zellef nog groen – op 't land hebbe* Niet te hoog van de toren blazen
koorebouw (zn) oogsttijd van het koren *Ze trouwde in de* - Zij trouwde in de oogsttijd van het koren
Koorendaik (eigenaam) Korendijk. Naam van de voormalige gemeente, bestaande uit Goudswaard, Piershil, Nieuw-Beijerland en Zuid-Beijerland. Deze dorpen werden in 1983 samengevoegd om per 1 januari 2019 te worden samengevoegd met alle dorpen van het eiland tot de nieuwe gemeente Hoeksche Waard. *Hij weunde op De Koorendaik en dat was dus in de gemêente* -
Koorendaik, De (eigenaam) oude naam van het dorp Goudswaard
Koorendaik, De kouwe (eigenaam) bijnaam voor inwoners van Goudswaard
koors (zn) koorts
koors (uitdr) *De -, de boors en de slingerschait* Antwoord aan iemand, die vraagt, aan welke ziekte je leed Letterlijk vertaald: koorts, onpasselijkheid en diarree
koorseg (bn) koortsig

kop (uitdr) *Is 't ijje – geslooge?* Ben je helemaal gek geworden?
kop (uitdr) *M'n – lôôp' om* Ik kan niet overal aan denken
kopbôôm (zn) <-e, -pie> knotwilg Meestal in het West Hoeksche Waard gezegd Zie *hooistoof*
kopkaes (zn) zure zult Zie ook *hôôfdkaes*
kopnat (zn) [veroud] gelatine (bij de huisslacht uit de kop van het geslachte varken gekookt en een belangrijk onderdeel van de zure zult)

Kopbôôme (foto Chris den Boer)

koppen-en-bakkewinkel (zn) <-s, -tie> [Obl] servieswinkel Zie *kommen-en-bakkewinkel*
korsebol (zn) <-le, -lechie> [veroud] kerstwig Ook komt in dezelfde betekenis voor in de Hoeksche Waard: *kors(e)wêêg, kors(e)wig, kors(e)wegge, korsewig* Ook *korseweg*
korsie (uitdr) *Je ken d'r beter van pisse as van 'n – kaes* Gezegd als men een (alcoholisch) drankje ging nuttigen
korst (bn) kortst
korties-kaor (uitdr) dicht bij elkaar Ook gehoord wordt *korties-kaor*
kosgeld (uitdr) *Die gêên - betaole motte d'r uit* Letterlijk: Die geen kostgeld betalen moeten er uit. Wordt gezegd door iemand, die een wind laat of boert
kou (uitdr) *Opkrulle van de* - bibberen van de kou Ook gehoord wordt: *stikke van de kou*
Kouwe (eigenaam) [veroud] bijnaam voor de inwoners van Zuid-Beijerland Zie *Histert, de kouwen*. Soms wordt ook gehoord *de kouwen* Koorendijk voor Goudswaard
kraáñs (zn) <-e, -ie> krans
kraem (uitdr) *Een kwaoie* - Een moeilijke bevalling
kraemverzurregster (zn) <-s, -tie> kraamverzorgster
kraft (zn) <-fte, -ffie> [Gwd] karaf Ook *kraf*
Kraoie (eigenaam) bijnaam voor de inwoners van Piershil
kraoie (uitdr) *Azze de haone saeves – dan zelt op reegen uitdraoie* Als de hanen 's avonds kraaien dan zal het wel gaan regenen
kraoie (uitdr) *Kauwe mojje houwe, maor – mojje de nek omdraoie* Gezegde dat mogelijk slaat op *De Korendijk* (Goudswaard) en Piershil. Vermoedelijke betekenis: Je kunt beter met iemand van Goudswaard te doen hebben, dan met iemand van Piershil.
Kraoienest, 't (eigenaam) bijnaam van het dorp Piershil

kraoieschiete (ww) op de buik liggend op een prikslee een helling afdalen
kraon (zn) <-ne,-ñtjie> kraan
krat (uitdr) *In 't - van een ander meerije* Zelf niets ondernemen en van anderen profiteren Zie *krat*
kreepel (uitdr) [veroud] *'t Paerd hè z'n leeve lang gewerrekt en nou is 't ie* - Veelal gezegd van mensen hun leven lang hard gewerkt hebben en thans allerlei kwalen hebben
kreng (uitdr) *Stinken azz 'n* - Enorm stinken
kreñgeg (bn) 1. slecht gehumeurd *Wa' bin jij - vandaeg*. Wat een slecht humeur heb jij vandaag 2. onhandelbaar; lastig; dwars *Dat is zôô'n - kind* Dat is zo'n onhandelbaar kind
kreuke (ww) <kreuk, kreukte, gekreukt> moeizaam lopen
kreukel (zn) <-s, -tie> alikruik Ook gehoord *kruukel*
kriebeltie (zn) <-s> patroontje op bedrukte stof *Ze droog een jurrek med 'n aerdeg - d'r op* Zij droeg een jurk met een aardig patroontje op de stof Ook *kriezeltie*
Krielvreeters (eigenaam) bijnaam voor de inwoners van Nieuw-Beijerland. Zeldzaam hoort men ook *Krievreeters*. Ook *Filepopel*
Krijnao (eigenaam) Krijntje. Meisjesnaam Ook vaak gehoord: *Krijñtjie*
krikke (ww) <krik, krikte, gekrikt> aan een wiel draaien
krimentart (zn) [veroud] cremortart, (gezuiverd wijnsteenzuur). Ingrediënt voor een bakproces
krispetulie (zn) [veroud] [vermoedelijk van het Franse woord *crispation*, hetgeen samentrekking, of kreukelig betekent] batist van rouwmutsen
krisselek (bn) christelijk
krompôôt (zn) scheldwoord voor iemand met een horrelvoet Ook *horlepôôt*
kroo (zn) grote groep. Zie *krooi, kooichie*
krooidooren (zn) <-s, -tjie> [Obl] kruisbes. Het weglaten van de "s" in dit woord komt ook voor in Gwd (*kroidooren*). Zie *kruisdooren*
krôôñjaer (zn) <-e, -tie> kroonjaar
krôôsiespap (zn) <-pe, -pie> pap van kroosjes (kleine soort pruim)
krôôsrjif (zn) <-ve, -fie> krooshark
krôôst (zn) <-e, -sie> kroost, kinderen
kroot (uitdr) *Haerege* - (zn) chagrijnig persoon
kroote (uitdr) *In de - zijn* In de war zijn
krop (zn) mond van een zak met koren
kros (zn) <-se, -sie> elke willekeurige kleine vierwielige wagen Zie ook *kros*
kruienier (zn) <-s, -tie> kruidenier
krul (uitdr) *Een - iñ je staert hebbe* Zeer met iets ingenomen zijn
kullekemao (zn) [Lat *curcuma longa*] [veroud] kurkuma
kuñsgebit (uitdr) *Deur je neus praote om 'ie - te spaore* Ontzettend gierig
kuñsmes (zn) kunstmest (anorganische plantenmest voor stikstof- en fosforbemesting) Zie *kuñstmis, kuñsmis*
kuñst (zn) <-ste, -kuñsie> kunst
kurrekestop (zn) <-pe, -pie> afsluiting van kurk gemaakt
kurreperaol (zn) <-s, -tie> korporaal
kurreve (ww) <kurref, kurrefde, gekurrefd> korven *De duivemellekers gaon vrijdessaeves de duive* - De duiveneigenaren gaan op vrijdagavond de duiven korven
kwaale (ww) <kwaail, kwaailde, gekwaaild> kwijlen
kwaeke (ww) <kwaok, kwaokte, gekwaakt> kwaken
kwam (tussenw) [Sas] Kom aan Zie *kwa* Ook *kwan*
kwaod (uitdr) *Een - woord gemêente* Een van het gangbaar Nederlands afwijkend, of moeilijk uit te spreken woord. De oorsprong van deze uitdrukking ligt in de wat zwaardere kerken, waar veelal geen dominee preekte, maar een preek werd voorgelezen door een goedwillende ouderling. Deze beschikte niet altijd over een erg uitgebreide woordenschat en zei deze zin wanneer er weer zo'n woord aankwam
kwaoiste (uitdr) *Ten - As 't aomel - wil* Als het kwaad wil
kwaojer (zn) <-s, -tie> [veroud] rochel, fluim

kwaojere (ww) <kwaojer, kwaojerde, gekwaojerd> [veroud] rochelen, fluimen
kwastmande (zn) <-s, -tjie> bepaald type mand. Zie *kwartsmande*, *kwastmande*.
kwijt (uitdr) - weeze. Niet zeker zijn *Hoe laet 't toen percies was wi 'k* - Hoe laat het toen precies was ben ik niet zeker van
kwee (zn) <-je, -chie> Hoewel dit woord betrekking heeft op dieren en planten werd het vaak onvriendelijk gebruikt voor een vrouw, die geen kinderen kon krijgen. Werd ook gebruikt bij mensen, waarvan men twijfelde aan het geslacht
kwêêsel (zn) <-s, -tie> slijmprop, fluim Zie *kwêêsele*, *kwaojere*
kwietááñsie (zn) <-s, -tjie> kwitantie
kwispeldoor (zn) <-s, -tie> kwispedoor *Bij 't pruime gebruikte me een* - Bij het pruimen gebruikten wij een kwispedoor

Letter L

laaisel (zn) <-s, -tie> leidsel Ook *laai*
lae (uitdr) *van - - me-d'r-'s-uit* (uitdr) *Medden een schrêeuw vloog tie overend en ging die* - Met een schreeuw ging hij staan en maakte hij dat hij wegkwam
laening (zn) <-ge, -kie> [Obl] (oprij)laan b.v. van een boerderij, meestal omzoomd door fraaie bomen Ook *laenink*, *laning*, *laoning*
laet (bn) laat
laet (uitdr) *Hoe - leve me?* Hoe laat is het? Ook gehoord *Hoe laet zijne me*
laete zakke (ww) <laet zakke, liet zakke, laete zakke> naar bed gaan *Kwan ik laet me maor 's zakke* Kom ik ga maar eens naar bed Afgeleid van het werkwoord afzakken
laeter (bw) later
laetertie (zn) <-s> latertje
lammere (ww) <lammer, lammerde, gelammerd> lappen, geld bijeenbrengen Ook *lappe*
lammenteere (ww) <lammenteer, lammenteerde, gelammenteerd> [Fra *lamenteer*] lamteren, klagen Ook wordt gehoord *lammerteere*
lampeglas (uitdr) *Niks kepot as 't - en dat wazz al geborsten ôk* Niks aan de hand
lampie (uitdr) *Iets med 'n - gaon zoeker* Zoeken naar iets wat niet makkelijk te vinden is
land (uitdr) *In 't* - Op de akker *Hij werk in* - Hij werkt op de akker
landschoen (zn) <-ne, -ñtjie> [veroud] leren schoen speciaal gebruikt om op het land te werken.
lantaerenopsteeker (zn) <-s, -tie> [veroud] lantaarnopsteker
laoning (zn) <-ge, -kie> (oprij)laan b.v. van een boerderij, meestal omzoomd met fraaie bomen Ook *laening*, *laenink*, *laning*
laozerij (zn) afgezakte kleding *Hijs je - 's op, alles hang op hallef zeeve* Doe je kleding eens netjes, het is helemaal afgezaakt
lappieszaak (zn) <-e, -ie> lapjeswinkel, manufacturenzaak
lapswááñs (zn) <-e, -ie> lapzwans, vent van niks. Ook gehoord *lapzwááñs*
lebeur (zn) [Fra *labeur*] [veroud] labeur, zwaar werk
lêêdvermaak (zn) leedvermaak
leeg blijve (ww) <blijf leeg, bleef leeg, leeg gebleeve> het niet drachtig zijn van een koe *Die vaers, die zel wel* - Die vaars zal zeer waarschijnlijk niet drachtig worden
leegemetaosie (zn) <-s, -tjie> legitimatie
leeggang (zn) zonder iets mee te nemen Ook gehoord *leegsljfs*
leeggang (uitdr) *Maak vá je gang gêen* - Als je ergens naar toe gaat en er ligt iets, dat meegenomen kan worden, doe dat dan ook. Ook *leeggang*
leegsljif (bw) zonder iets mee te nemen Zie *leeggang*
leeje (zn/mv) leden *De mêêste verêêneginge zitte om jonge - te springe* De meeste verenigingen zitten om jonge leden te springen
lêêlek (bn) lelijk Ook *lillek*

leer (uitdr) *'t Ouwe – mod eerst op* De ouderen moeten in eerste instantie voor het zware werk opdraaien, daarna komen de jongeren (spottend bedoeld) Ook *'t Ouwe brôôd mod eerst op*

leere sokke (zn) leren instapper (in laarzen of klompen gedragen om een versnelde slijtage van de sokken tegen te gaan) Zie *klompesok, klompsok, sokklomp*

leeve (uitdr) *Hoe staot -?* Hoe is het ermee?

leeve (uitdr) *Al z'n -* (uitdr) stellig *Ik doch toch – dá 'k m'n sleutel im 'n zak gestooke had* Ik dacht stellig dat ik mijn sleutel in mijn zak gestoken had

lekkere (uitdr) *Een – mond* Gezegd van iemand, die van lekkere dingen houdt

lengte (uitdr) *Erreges de – voor krijge* Ergens de

Leere sokke (foto Jan Zevenbergen)

gelegenheid toe krijgen *Daer kreeg 'ie vroeger de – nie voor* Daarvoor kreeg hij vroeger de gelegenheid niet **lentemul** (zn) grond, die na een vorstperiode fijn uiteen is gevallen

lerrep (zn) <-e, -ie> [Fries *afgescheurde reep*] [veroud] lap, stuk *Hij ha' mè valle een hêêle – vañ z'n errem geschaofd* Hij had bij zijn val een grote lap vel van z'n arm geschaafd

lest (uitdr) *Die 't – vertelt leef' nog* Gezegde als men zijn eigen verhaal in twijfel trekt

leuge (uitdr) *Hij's van de leste – nie geborste* Het is zijn laatste leugen niet geweest

leuge (uitdr) *Ik hoor liever een – as niks* Ik heb liever dat ze een leugen vertellen, dan helemaal niets zeggen.

Leuter (eigenaam) [Wac] bijnaam voor inwoners van De Wacht Ook *koffiedrinker, koffieleuter*

lewaoisau (zn) <-ze, -sie> in het algemeen een geringe hoeveelheid eten

lichem (zn) <-e, -pie> [veroud] lichaam *'t Hôôd gao nog wel, maor 't – laet 't nog al 's ofweete* Mentaal gaat het nog wel, maar fysiek wordt het wel zachtjes aan wat minder

lid (uitdr) *Gêên – immen lijf datter an denkt* In geen geval Zie ook *gêên haer op m'n hôôd, dat 'r over denkt*

liest (bn) liefst. *Hij liep 't – met Betjies naer de kerrek* Hij liep het liefst met Betje naar de kerk

lieste (uitdr) *Scheele bin de mooiste nie, maor dikkels wel de –* Bedoeld hiermee wordt, dat uiterlijk mooie mensen niet altijd even lief zijn

lijf (uitdr) *Và je – haole* Grote lichamelijke inspanning leveren *Azzie hêêl d'n dag hard gewerrekt heb en je mô 's aeves nog 's, dan mô je 't và je lijf haole* Als je de hele dag hard gewerkt hebt en je moet 's avonds nog een karwei doen, dan vraagt dat nog een grote lichamelijke inspanning

Lijp (eigenaam) [veroud] Meisjesnaam. Komt van Lijsbeth of Elisabeth

lillek (uitdr) *Hij's mooi geboore maor – opgedrôôgd* Gezegd van een lelijk mens

lillek (uitdr) – *doen*. Iemand onaardig of onheus behandelen. *Ze dee knap – tege die vrouw*. Ze deed behoorlijk onaardig tegen die vrouw

lillek (uitdr) *'t Begin – te staon* We moeten er onderhand maar mee ophouden

lingse poep (scheldwoord) 1. linkshandige persoon 2. onhandige persoon

lirium 't (zn) delirium *Hij hessen aaien – gezoope* Hij heeft zich het delirium gedronken

loeñs (bn) loens

loeñze (ww) <loens, loeñsde, geloeñsd> loensen

loerijzer (zn) <-s, -tie> bril Ook *loertang*

loertang (zn) <-e, -etjie> bril Zie *loerijzer*

Lombok (eigenaam) bijnaam voor Klaaswaal

lomp (uitdr) *Te – om te lache* Te dom om voor de duvel te dansen. Zie *Hij is te lomp om maaikeevers te schudde*.

Lood (eigenaam) Lodewijk

lôôdzwaer (bw) loodzwaar
lôôjeg (bn) looiig, zeer zwaar *Een - vrachie* Een zeer zwaar vrachtje
lôônbakke (ww) <lôônbak, lôônbaktende, gelôônbakt> [veroud] loonbakken. Meel naar de bakker brengen (met een puntzakje zout), om daarvan brood te laten bakken
lôônzakkie (zn) <-s> loonzakje
loozeere (ww) <loozeer, loozerde, geloozeerd> logeren
looze (zn) horloge Ook *horlooze, hurloze*
lorre (zn) kleren *Zurreg maor dajje - hêêl blijve* Zorg maar dat je kleren heel blijven
lorre (uitdr) *Een zak mè* - 1. een slapjanus 2. een zeer mager persoon (de kleren slobberen om zijn lijf). Ook gehoord (betekenis 2) *Een stok mî lorre.*
los (uitdr) *Een - paerd* Een ongezadeld paard
luchie (zn) luchtje
luchies (bn) luchtig, licht
lucht (bn) luchthartig, zorgeloos
lucht (bn) omhoog gestoken *Een -e koeiestaert* Een omhoog gestoken koeienstaart
lucht (uitdr) *De - licht* De lucht klaart op
lucht (uitdr) *Zôô blauw aste* - 1. erg blauw, 2. zeer dronken
lucht (uitdr) *Een zuure* - Een vochtige en bedompte lucht
lucht (uitdr) *Aste - valt hemme allemel een blauwe pet* Het kan nog erger
lucht (uitdr) *De - is nog blauw van de daege* Het hoeft niet snel te gaan; er is nog tijd genoeg
lucht (uitdr) *Een gladde* - Een egaal grijze lucht met regen
luchtharses (zn) <-se, -sie> iemand die het niet zo nauw neemt
lucht-op (uitdr) *'t Gaot taer van - en treur niet* Men kijkt daar niet zo nauw en maakt lol, of feest wanneer het maar even kan De uitdrukking *lucht-op en treur niet* wordt vaak schertsend gevolgd door: *en 'n wijje broek die scheur nie.*
lui (uitdr) In het Hoeksche Waards dialect zijn een paar uitdrukkingen om weer te geven dat men iemand wel erg lui vindt. Zo kennen we 'lui' alle in dezelfde betekenis:
1. *Zôô - as tattie grôôt is* 2. *Te - om te gêêuwe* 3. *Zôô - azz 'n verreke* 4. *Te - om te lache*
luiaerd (uitdr) *Aste zon daold in 't weste is te - opsen beste* Ervaringsfeit
luizebos (zn) <-se, sie> [veroud] 1. vies en slordig persoon 2. persoon die zijn beloften niet nakomt
lulkont (zn) <-nte, -ñtjie> onnozele prater *Je ken 't beter niet tege heur zegge, dat is zôô'n* - Je kunt het beter niet tegen haar zeggen Een uur later weet iedereen het
lullao (zn) <-aos, -echie> stommeling (alleen gezegd tegen een meisje of vrouw)
lust (uitdr) *Een meñs z'n - is 'n meñs z'n leeve* Een mens moet doen wat hem bevalt
luttel (bn) wankel *Dà taefeltie hed altijd al - geweest* Dat tafeltje is altijd al wankel geweest
luur (uitdr) *De streepe van de - staon nog in z'n reet* Hij komt pas kijken

Letter M

m'r (voegw) maar *Iederêên doch tat 't waer was, - 't was van ao tot zet gelooge*
Iedereen dacht dat het waar was, maar het was van a tot z gelogen
maai (eigenaam) mei
maazoeñtjie (zn) <-s> meizoentje, madeliefje
maajem (uitdr) *In de - zitten.* In de narigheid zitten. Is afgeleid van het woord majem(bargoens), hetgeen (regen)water betekent
mááñs (bw) mans *Die kaerel is hêêl wat* - Die vent is heel wat mans
Macheltie (eigenaam) Machteltje
maege (zn) [veroud] [Obl] gezamenlijke bloedverwanten, maagschap

maegereghaaid (zn) <-heeje, -haaidjie> magerte *Ze valle bekant uit mekaor van - en nog moñ ze ofvalle* Ze vallen bijna uit elkaar van magerte maar toch moeten ze afvallen

Mael 't (zn) [Gwd] Heilig Avondmaal *As - is gaome nie naer de kerk.* Als het Heilig Avondmaal is gaan we niet naar de kerk

maert (uitdr) *De leste - reeje ze mè slee en paerd naer d'n Dorsse waerd, maor den eersten april voere de scheepe deur de Kil* Gezegde over de barre winter van 1890

Maesse Diep, 't (eigenaam) Binnenmaas

maet kaonoo (uitdr) grote voeten *Hij droog schoene -* Hij droeg grote schoenen

Maetjies (eigenaam) een van de bijnamen voor de inwoners van Oud-Beijerland
Zie ook: *Baoltiesmanne, Kaeskoppe, Klokkedieve, Kriekedieve, Stoepeschaiters, Schrêeuwers, Stokkiesmanne*

maggezijn (zn) <-ne, -ñtjie> magazijn

man (uitdr) [Zbl] *Vrouw en - werreke an 't plan* Met twee inkomens kun je wat ondernemen

mangelmesien (zn) <-nes, -ñtjie> bietensnijmachine

mankeliek (bn) mankementen vertonend. Dit geldt zowel voor dingen als personen

Mao (eigenaam) Maartje jaar gestorven Ook komt voor *Marrechie en Mart*

mar zat (uitdr) meer dan genoeg *Ik hepper - .* Ik heb er meer dan genoeg

marrechaai (uitdr) *Zôô scheel azz 'n -* Erg scheel.

mart (uitdr) *Achter de - komme* Te laat komen voor een meevaller

mart (uitdr) *Die mag ok nied over de -* Gezegd van iemand, wiens voeten nogal dwars naar buiten staan

marte (ww) <mart, marte, gemart> markten, naar de markt gaan, op de markt verblijven

maswurrep (zn) <-e, -ie> mastworp

medam (zn) madam

meduttemmedat (zn) aanmerkingen, commentaar *Houw op mejje -* Houd op met je verdere commentaar

mee (uitdr) *Die leef maor -* Die neemt geen enkel initiatief en is erg passief

mêêuw (zn) <-e, -tjie> meeuw

Mêêuw (eigenaam) Meeuwis

meevelgááñs (bw) gaan schooien *Hij is -* Hij gaan schooien. Zie ook *meevel*

mekoor (wederk. vnw) elkaar *Ze komme mè - te praote* Ze raken met elkaar in gesprek. Ook gehoord *mekander*

mekeere (ww) <mekeer, mekeerde, gemekeerd> mankeren Ook gehoord *menkeere*

meleu (zn) <-s> milieu Zie *meluu*

melaize (zn) malaise

meljeere (ww) <meljeer, meljeerde, gemeljeerd> [Fra *mêler*] mengen. *Ze mosse 't meel en 't waoter goed -* Ze moesten het meel en het water goed mengen

mellek (uitdr) *Uite - gaon* Koeien worden drooggezet

melleke (uitdr) *Zwaer -* Gezegd van een koe, die moeilijk melkt als gevolg van een te nauwe tepelmond

memmekaor (wederk. vnw) met elkaar *Ze losten 't - op* Ze losten het met elkaar op

meñs (zn) (uitdr) *Moeder dat - en vaoder, die man* Moeder, die vrouw en vader, die man

meñs (uitdr) *Een - mô nogal 's overreekene* De dingen gaan niet altijd zoals verwacht

meñs (uitdr) *Zôô wijs azz 'n -* Gezegd bij het horen van een gevatte opmerking van iemand

meñs (uitdr) *'t Is 't êênegste wat of 'n errem - nog heb: lekker eete en de vrouw.* Gezegde uit de crisistijd (tussen 1929 en 1940) en de eerste jaren na de Tweede Wereldoorlog

meñs (uitdr) *De - is 't êênegste dier dà s'n aaige nest bevuilt* De mens is het enige dier dat zijn eigen nest bevuilt

meñs van d'n dag (uitdr) Zeer oude vrouw *Opoe izz 'n* - Oma is een zeer oude vrouw

meñse (uitdr) *Oôñs soort* - Ons, wij *Dà 's niks voor ôôñs soort* - Dat past niet bij ons

Merie (eigenaam) Marie. Tevens wordt gebruikt: *Meriechie* voor Marietje of *Merjao* voor Maria Zie ook *Merijchie*

mesief (zn) [Fra] *missive* 1. bericht 2. massief

mestiek (zn) [Fra] *mastique* mastiek, stopverf

metor (zn) <-s, -tie> [verouderd] 1. motor *De - van 't wasmesien was vrot* De motor van de wasmachine was kapot 2. motorfiets *Bijje mette - gekomme ?* Ben je met de motorfiets gekomen ? Zie *stôômfiets*

meulepaerd (zn) <-de, -tie> molenpaard

meute (ww) <meut, meute, gemeut> oudewijvenpraat doen, zeuren

meutele (ww) <meutel, meutelde, gemeuteld> sudderen, rommelen

meziek (zn) muziek *Ik luister graeg naer* - Ik luister graag naar muziek

middag (uitdr) *Mette* - 1. tussen de middag *Vroeger atte de mêêste meñse werrem* - Vroeger aten de meeste mensen warm tussen de middag 2. vanmiddag *Laet nou maor eve ruste, - zie me wel weer.* Laat nu maar even, vanmiddag zien we wel weer

midde (uitdr) *Deur de* - 1. door het midden (plaatsbepaling) *Hij kwam - van de zaal naer me toe* Hij kwam door het midden van de zaal naar mij toe 2. doormidden *Hij sloog die paol dwars* - Hij sloeg die paal dwars doormidden. In deze betekenis ook *deurmit*. Zie *deurmitte*

mieter (uitdr) *Zôô errem as te* - Erg arm

mijn (bez. vnw) mij *Dat is van - en nie van jou!* Dat is van mij en niet van jou!

mijn (uitdr) *Ik voor* - Ik - *glôôf niet ta 'k tat venaevend nog ken riddere* Ik denk niet dat ik het vanavond nog kan opruimen

Mijns (eigenaam) Mijntje, Willemijntje, Meindert, Mijndert (zowel een meisjes- als jongensnaam)

milisijn (zn) <-s, -tjie> [veroud] milicien, (dienstplichtig) militair

minium (bn) minimum

miñs (zn) <-e, -ie> [veroud] mens, vrouw Ook: *meñs*

miñste (bw) minste *Da's 't - wat of ik voor 'm ken doen* Dat is het minste dat ik voor hem kan doen

miñstes (bw) minstens

misgeeve (ww) <misgeef, misgaf, misgeeve> [veroud] geen acht slaan op *Dáñ kejje 't beter je aaige* - Dan kun je er maar beter geen acht op slaan

misgepiest (uitdr) *Da's -, maar toch nat* Dat is niet gering

mispit (uitdr) [veroud] *De - ofsteeke*. De mesthoop bij een boerderij met een hartvormige spade (zie *graef*) in stukken steke

mispit (uitdr) *Achter de - om werreke* De belasting ontduiken

misseleken derrem (tussenw) vervelende vent Ook *derm*

mit (voorz) met

moeder (uitdr) *D'n êêne houw van de - , d'n andere van d'n dochter en sommege houe van allebaai* Sommigen eten van twee walletjes

moeite (uitdr) *'t Is te -!* Gezegd tegen iemand, waarvan heel wat verwacht werd, maar waar het resultaat nogal tegenvalt

Moekhoek (eigenaam) Mookhoek (deze benaming wordt alleen in de directe omgeving van dit buurtschap gebruikt) Veel algemener wordt gehoord *Môôkhoek*

moerbees (zn) <-e, -ie> [veroud] [Obl] moerbeï

moespap (zn) <-pe, -pie> [veroud] moes van kruisbessen

moj (samentrekking van ww met zn) moet je *Dat moj niet doen* Dat moet je niet doen Ook gebruikt *mojje*

mollepôôtjie (zn) mollenpootje Scheldnaam voor iemand met korte dikke vingers Ook scheldnaam voor een meisje met dikke benen.

Milisijn (foto Chris den Boer)

mond (uitdr) *Z'n - staad op een lekker plakkie* Hij is een lekkerbek. Zie *lekkere mond*

monikao (zn) <-s, -tjie> [veroud] harmonica

môôge (tussenw) goedenmorgen Zie *môrrie*

mooi (uitdr) - *uit zijn* zich in een vervelende situatie bevinden. *Dan bî je mooi uit!* Dan bevind je je in een vervelende situatie

môôñster (zn) <-s, -tie> monster

moore (ww) <moor, moorde, gemoord> 1. moorden *Hij dee nied anders as - en steele* Hij deed niet ander dan moorden en stelen 2. Een grote ganzenvoet zo diep mogelijk onder de ploegzool doorhalen, teneinde het onkruid zo diep mogelijk weg te halen (niet te verwarren met stoppelen) 3. moren

môôt (zn) <-e, -jie> moot

môrrie (tussenw) goedemorgen Zie *môôge*

mos (zn) kroos

mos (uitdr) *een mooie -!* Bijzonder. *Je bin ok 'n -!* Je bent me er ook eentje!

mos (uitdr) *Dat - en dà zou* (uitdr) Dat móest en zou gebeuren.

moskrauw (zn) <-s, -tjie> [veroud] moskrabber Een drijvende hark om kroos te verzamelen

mossepik (zn) <-ke, -kie> zeer kleine hoeveelheid Zie *mossebekkie*.

Mozes (uitdr) *As - nie naer de berreg komt, dan gao t'n berreg wel naer Mozesse* Als de berg niet tot Mohammed komt, gaat Mohammed wel naar de berg toe

mudde (ww) <mud, muddende, gemud> opscheppen (met behulp van harp, ijzeren mud en aardappelriek) Zie *mutte, ijzeren mud*

muddes (zn) meervoudsvorm van mud

mudzak (uitdr) *Je hebb 'n - nôôdeg om 't an te gooie* Wordt gezegd als men beweert dat iemand verre familie Zie *Je ken 't mid 'n zak erte nied anzaioe*

muizesmoeltie (zn) <-s> muizensnoetje

mul (uitdr) *An - legge* De grond fijn verdelen met een eg

murf (bw) murw

muurlôôp (zn) huislook (van de familie der vetplanten)

muurt (zn) muur, stellaria, soort (on)kruid

Letter N

nachie (zn) nachtje

nachkaers (zn) nachtkaaers

nachpon (zn) <-ne, -nechie> [veroud] nachtpon

nae (vz) naar *Ik gao - huis* Ik ga naar huis

nae-dà (bw) naar, naargelang *Je eet nie - je geld heb* Je eet niet naar je geld hebt

nae je nest! (tussenw) Bevel aan kinderen om naar bed te gaan Ingeval het gebod zeer nadrukkelijk wordt gezegd hoor men *Naer je nest*

naeder (uitdr) *Je kom maor 's -* Je komt maar eens gauw terug voor een tegenbezoek

naedere (uitdr) [veroud] *Kwan, ik gae - .* Kom, ik ga snel naar huis

naelaete (ww) <naelaete, naeliet, naegelaete> nalaten

naegel (zn) <-s>) nagel

naegenogt (bw) nagenoeg Ook gehoord *naegenog*

naest-an (bw) vlakbij, grenzend aan Ook gehoord *naeste-an*

naetjie (uitdr) *'t Is -* Het is een dubbeltje op zijn kant (letterlijk: *het is naetje*)

nam-nam! (uitdr) lekker! Ook wordt gehoord op de vraag of iets lekker was: *nammie!*

naokend (uitdr) *Is 'r verschil tusse - en blôôt?* Het is lood om oud ijzer

naorhaer (zn) <-e, -tie> vervelende figuur Ook *naorôôg* In Obl gehoord *naerôôg*

naorling (zn) <-nge, -ñchie> 1. in groei achtergebleven kind 2. naarling

Naozereth (eigenaam) Nazareth. Bijnaam voor zowel Nieuw-Beijerland als Goidschalxoord

nat (uitdr) *'t - t'r uit hebbe* Het natte schoonmaakwerk klaar hebben
nat (uitdr) *D'r schiet - 't* Begint te regenen Ook gehoord *'t schiet nat*
nauw (uitdr) *- is nie wijd* Gezegde als reactie op *'nou'*, waarbij twijfel wordt uitgedrukt Zegt de ene persoon: *Wanneer? Nou netuurlek* Zegt de ander: *Nauw is nie wijd*. Vervolgens zijn er twee varianten op een vervolg van de uitdrukking 1. *Nauw is nie wijd, maor wel lekker op z'n tijd* 2. *Nauw is nie wijd en toe is hêêlemael gêên gat* (Gwd)
nêênek (tussenw) nee Ook *belnêênt, nêênt*
neerdrolle (ww) <drol neer, drolde neer, neergedrol> in elkaar draaien en neersmijten
Nêês (eigenaam) Neesje, Niesje, Neeltje Ook gehoord *Nêêssie*
negoosie (uitdr) *'t Zuur van de - is beter as 't vet van d'n errebaaid* Slechts een weinig inkomen dat uit de handel verkregen wordt, is nog beter dan het allerbeste loon dat een arbeider ontvangt Zie ook *negoosie* en *'t Schuim van de negoosie is beter dan 't vet van d'n errebaaid*
nerreges (bw) nergens
nest (uitdr) *Nae je - !* Naar bed ! bevel aan jonge kinderen. Indien met nadruk gesproken, wordt het: *naer je nest*
net (uitdr) *- op en nou al moe* Filosofische woorden van een langslaper
netuurlek (bw) natuurlijk
neut (zn) (uitdr) *Ik zit nied op de meziek, want ik ken nog gêên - leze, al was 't ie zôô grôôt azz 'n koe* Ik speel niet bij de muziekvereniging, want ik kan geen noten lezen In het algemeen wordt de muzieknoot gewoon als "noot" uitgesproken, echter soms wordt het woord extra plat benadrukt als "*neut*", met name in deze uitdrukking
neutjies (zn) nootjeskolen (brandstof)
nieuwe tijd (eigenaam) Zie voor beschrijving: *ouwe tijd*
niks (uitdr) *'t Is - met 'm gedaen* Het gaat niet goed met hem
niks (uitdr) *Je heb - voor je zegge* 1. antwoord op het protest van een kind dat zich niet eerlijk bedeed voelt 2. je bent kansloos
niks (uitdr) *Ik heb gêên pijn of -* Ik heb helemaal geen pijn
nikste (uitdr) niets daarvan! Een kind zegt: *'k Wil 'n zaeterdag naer de fillem*. Vader zegt daarop: *Nikste!* Ook *nikstervan*
nô-nie (samentrekking) nog niet
nokke (ww) <nok, nokte, genokt> [veroud] hikken Zie *nok*
nôôd (uitdr) *Een vrouw in -* Een vrouw die aan het bevallen is
nôôd (uitdr) *In tijd van - schillie errepels met t'n bijl* Nood maakt vindingrijk Ook wordt gehoord: *In tije van - schillie errepels mitte vaedoek*
nôôdeg (uitdr) *Ik hebbie -* Dat doe ik niet. Zegt de een *Spring jij 's over die slôôt*. Zegt de ander -
nuchter (uitdr) *Zôô - azz 'n kalf* geen alcohol gebruikt

Letter O

obsternaot (bn) [Fra *obstiné*] obstinaat
oehoe (uitdr) *- dikke bêêne, bibberende billetjies* [veroud] Hiermee werden de meisjes nageroepen In groot deel van het eiland: *billechies*
oek (bw) [veroud] ook Zie ook *ôk*
of 't (tussenw) jazeke Vraag: *Hè je truggeslooge toen die jou een klap gaf?* Antwoord: *Nou -* Heb je teruggeslagen toen hij je een klap gaf? Jazeke!
of (uitdr) *Erreges - wille* Ergens van af willen
of (uitdr) *Erreges - wille weeze* Iets niet weten *Daer wil ik - weeze* Dat weet ik niet
ofbetaoling (uitdr) *Hij praot op -* Hij stottert
ofbraeme (ww) <braem of, braemde of, ofgebraemd> afbramen
ofdraege (ww) <ofdraege, droog of, ofgedrooge> 1. Afdragen *Ik mos altijd de kleere van m'n broer -* Ik moest altijd de kleren van mijn broer afdragen 2. [veroud]

wegdragen Het op de rug wegdragen van zakken gedorst graan vanaf een landbouwwagen. Wordt ook gehoord: *ofdreege*

ofgelaoie (bw) afgeladen

ofkenne (uitdr) *Niet van iemand* - Iemand op dat moment niet kunnen betalen

ofkijke (uitdr) *Vajje* - uitzicht hebben *Med al die bôome keije nie meer* - Door al die bomen heb je geen uitzicht meer

ofkomst (zn) <-e, -ie> opbrengst *'t Land hep een grôôten - tut jaer* Het land heeft een grote opbrengst dit jaar

ofkooke (ww) <kook of, kookte of, ofgekookt> afkoken *De errepels binne weer ofgekookt* De aardappels zijn weer tot moes gekookt. En als dat gebeurd is, dan spreken we van *ofkookers*

oflaete (ww) 1. dooien Zie *ontlaete* 2. aflaten

oflôôp (zn) afloop

ofpaaigere (ww) <paaiger of, paaigerde of, ofgepaaigerd> afpeigeren

ofrisse (ww) <ris of, riste of, ofgerist> [veroud] afristen

ofrôome (ww) <rôôm of, rôômde of, ofgerôômd> afromen

ofschaaid (zn) afscheid

ofspraek (zn) <-e, -ie> afspraak

oftááñs (bn) aftands

ofwachte (uitdr) *We zelle 't eerst 's -, da' doeñ z' op Simeshaove ôk* Algemeen gezegde: We zullen het eerst maar eens afwachten. Gezegde vindt zijn oorsprong in Simonshaven waar de brandweercommandant een hekel had aan de boer wiens boerderij in brand stond. Zijn woorden bij de brandmelding waren daarom: *"We zelle 't eerst maor 's - "*

oks (bw) [veroud] eigenaardig, vreemd *Wa' zit jij d'r - bij* Wat zit jij er vreemd bij

ombeslôôpt (bw) [veroud] kant noch wal rakend

omdááñze (voegw) omdat ze

omhônglôôpe (uitdr) - *mettet werrek* Te veel werk hebben

omlêêgdijk (bw) benedendijks *In die huisies - weunde ze nog op slik* In die huisjes benedendijks woonden ze nog op de kale grond Ook *omlaeg*, *omlêêg*

omthand (bn, bw) onthand

omweere (uitdr) *Hij's nog te lillek om mee te gaon* - Hij is nog te lelijk om mee te gaan onweren (gezegd van een erg lelijke man)

ondaen (bn, bw) ontdaan, van streek

oñferwachs (bn) onverwachts

oñfesoendelek (bn) onfatsoenlijk; ook wordt gezegd *oñfesoeflek*

oñgeluk (uitdr) *Welkom - azzie allêên komt* Een ongeluk komt nooit alleen

oñguñsteg (bn) ongunstig

onnôôzel (bn) onnozel

oñrust (zn) onrust

oñstranteghaaid (zn) <-heeje, -haaidjie> brutaliteit

onthouwe (uitdr) *Hij ken nie langer - as van twaolef uure tot te middag* Hij heeft een slecht geheugen

ôñwijs (bn) onwijs Ook *omwijs*

ôôghôôgte (zn) ooghoogte

ooiers (zn) (Wm, Stougjesdijk) eieren Zie ook *aaiers*

Oôl (eigennaam) Olaf *M'n grôôtvaoder hiette* - Mijn opa heette Olaf

ôôñs (uitdr) *'t Gaf - niks* Het kon ons niks schelen

ôôñschuld (zn) onschuld

ôôñschuld (uitdr) *D'n blôôten* - Het naakte lichaam

Ôôñzen Lieven Heer (uitdr) *Denke dà je - bin* Jezelf ernstig overschatten op allerlei gebied Deze uitdrukking werd ook wel gevolgd met de volgende woorden: *maor dat ken niet, want dat bin ik*

oore en neuze (uitdr) [veroud] - *en neuze* bulten en putten, die in de oudere aardappelsoorten veelvuldig voorkwamen

oorriñchie (zn) <-s> oorringetje Wordt ook gehoord *oorringechie*

oortie (uitdr) *Hij hep voor gêên - verstand* Hij heeft weinig verstand

oortie (uitdr) [veroud] *Voor 'n – in de kost legge* Weinig kostgeld betalen

ôôrze (ww) <ôôrs, ôôrsde, geôôrsd> 1. hopen [Gwd] *Ze stinge mè s'n alle 't waoter uit de kelder te* - Ze stonden met zijn allen het water uit de kelder te hopen

2. schrokken (van eten) *Eet fesoeflek en zit nie sôô te* - Eet fatsoenlijk en zit niet alles zo naar binnen te slaan Ook *ôôze*

Oôste, 't (zn) het oosten

Oôsthoek, D'n (uitdr) Oosthoek Kleine buurtschap tussen Piershil en Nieuw-Beijerland

ooverhuis komme (ww) <kom ooverhuis, kwam ooverhuis, ooverhuis gekomme> [veroud] over de vloer komen *Hij's taer jaere - gekomme* Hij is daar jaren achtereen over de vloer gekomen

op (uitdr) 't *Ken nied* - Er is overvloed

op (uitdr) [veroud] - *êên zette* uitdunnen, speciaal van suikerbieten *Nae 't deurhakke mozze me de bieteplañtjies nog mette hand* - Na het doorhakken moesten we de bietenplantjes handmatig nog uitdunnen

op (uitdr) [veroud] - *slot* uiteindelijk *We binne - toch nog weggekomme* We zijn uiteindelijk toch nog vertrokken Ook gehoord *op 't slot*

opdoen (ww) <doet op, dee op, opgedaen> schoonmaken van gevallen min of meer vloeibare substantie *Kijk uit, daer leg wat; nied in trappe, ik zel 't zôô eve* - . Kijk uit daar ligt iets; niet in trappen, ik zal het zo even schoonmaken

opgaef (zn) <-ves, -fie> opgave 't *Wazzen hêêlen* - Het was een hele opgave. Wanneer echter een opgave bedoeld werd in de betekenis van een opdracht (b.v. een rekenopgave), dan werd gezegd *opgaove*

opgewonge (uitdr) 'n - *stañdjie* Een opgewonden standje

opgooie (ww) <gooi op, gooide op, opgegooid> toegooien *Zek 't -?* Zal ik het naar je toe gooien?

ophisse (ww) <his op, histe op, opgehist> ophitsen Zie *ophaste*

opknappersgoed (zn) [veroud] vrijetijdskleren *Saeteresmiddes wortet - añgetrokke* 's Zaterdagmiddags worden de vrijetijdskleren aangetrokken Zie *opknappertie*

opkrulle (uitdr) - *van de kou* Het koud hebben *Gelukkeg was 't 'r 'n hokkie; je zou anders bekant - van de kou*

oplaotaefele (ww) Oplazeren, wegwezen Wordt alleen als volledig werkwoord gebruikt voorafgegaan door een ander werkwoord *Weet 't jie wajje ken? Oplaotaefele, dat kejje!!* Weet je wat je kunt? Oplazeren, dat kun je

opliere (ww) <lier op, lierde op, opgelierd> Optakelen d.m.v. een lier.

oppasser (zn) <-s, -tie> [veroud] specifiek hulponderwijzer tijdens de zondagsschool

opperteur (zn) <-s, -tie> [Fra *opportun*] opportunist

opporteur (zn) <-s, -tie> [veroud] opruier

opspaone (ww) <spaon op, spaonde op, opgespaond> [veroud] boterbouwsel maken *Hôôg opgespaonde butter* Hoog opgebouwde boter (om het meer en beter te laten lijken) Ook *bouwe (2), butter bouwe*

opwinge (ww) <wing op, wong op, opgewonge> opwinden 1. *Hij dee nied anders dan z'n aage* - Hij deed niet anders dan zich opwinden 2. *Ze vergat te wekker op te* - Ze vergat de wekker op te winden

opzaaile (ww) <zaail op, zaailde op, opgezaaid> bij elkaar krijgen, verzamelen *Hij kon de cente mè pijn en moeite* - Hij kon het bedrag met pijn en moeite bij elkaar krijgen

Ou Baailand (eigennaam) Oud-Beijerland Zie ook *Baaieland* Ook gehoord *Baailand*

ouferwes (bn) ouderwets Ook *ouwerwest, oudverwest, ouverwest*

ouwe tijd (bw) Tijdens WOII spraken de mensen over de tijd van voor de invoering van de door de Duitsers veranderde tijd, als *ouwe tijd*. Zie hiervoor ook onderstaande uiteenzetting. Na de bevrijding in 1945 heeft men de reeds geldende zomertijd gehandhaafd. Vanaf 1946 gold weer de tijd zonder zomertijd en werd alles weer zoals voor de oorlog. Vanaf dat moment ging iedereen over tot de orde van de dag en waren

er geen verschillen tussen zomer- en wintertijd. Het begrip "ouwe tijd" behoorde daarna tot de vergetelheid.

Invoering zomertijd 1916

De eersten die de zomertijd invoerden waren de Duitsers tijdens de Eerste Wereldoorlog. Om kolen te besparen werd op 30 april 1916 in Duitsland en in het bezette België en Frankrijk de zomertijd ingevoerd. Nederland volgde dit voorbeeld een dag later en drie weken later deed Groot-Brittannië hetzelfde.

De Tweede Wereldoorlog

Tijdens de Tweede Wereldoorlog moest Nederland op bevel van de Duitse bezetters de klok één uur en veertig minuten vooruit zetten. Hierdoor was het in Nederland even laat als in Duitsland.

Afschaffing zomertijd na de Tweede Wereldoorlog

In 1946 zag Nederland, net als een aantal andere landen na de oorlog, weer af van de zomertijd.

Herinvoering zomertijd

In 1973 brak de oliecrisis uit, die de discussie over energiebesparing weer deed oplaaien. Een groot aantal landen besloot de zomer- en wintertijd (opnieuw) in te voeren, waaronder Nederland in 1977. Inmiddels hanteren ongeveer zeventig landen zomer- en wintertijd. In de Europese Unie geldt dat de klok op de laatste zondag van maart vooruit gaat en op de laatste zondag van oktober weer achteruit

ouwe (uitdr) *Jij leef nog - tijd* Schertsender wijze gezegd als iemand weinig vooruitstrevend commentaar levert

ouwe van daege raaisie (zn)

bejaardenreisje *Gisteraevend heb te meziek de ouwe van daege ingehaold*
Gisterenavond heeft de muziekvereniging de bejaarden na hun dagtocht ingehaald
Vroeger gingen de bejaarden van een dorp een dag uit naar een min of meer bekende bestemming in Nederland. In het begin vond dat plaats met personenauto's
Degenen die op een dorp in het rijke bezit waren van een dergelijk luxe artikel, werden verzocht enkele bejaarden in de auto mee te nemen die dag
Zo kon het gebeuren dat er 's morgens bijtijds een grote stoet met personenwagens, voorzien van een nummer, het dorp verliet en door het land trok. Om praktische redenen is men later met de bus gegaan
Als een dorp over een of meer muziekverenigingen beschikte, dan stond(en) deze vereniging(en) 's avonds de stoet auto's of de bus op te wachten en werd nog een mars gemaakt in de gemeente
Meestal werden de bejaarden dan "Moe, maar voldaan" weer naar huis gebracht

Ouwe van daege raaisie (foto Goudswaard in vroeger tijden Deel 1)

ouwen (uitdr) - *beut* knorrige oude man

ouwere (zn) <-n> oudere

overbôdjeg (bn) overbodig

ovvenan (bw) af en aan

ovvenan (uitdr) - *maok vrouw en man* Het huwelijk heeft meer kans van slagen, wanneer de verkering één of meer keer is verbroken geweest

ovventoe (bw) af en toe

Letter P

paiñze (ww) <paiñs, paiñsde, gepaiñsd> peinzen

pad (uitdr) *Een end op - weeze* 1. flink opgeschoten *Ik bin - ; merrege zel 't wel klaor weeze* Ik ben flink opgeschoten; morgen zal het wel klaar zijn 2. in een wat ergere mate dement zijn (Nederlands: Van het padje af zijn) *Die man is al -* Die man is behoorlijk dement.

paerd (uitdr) *Een los* - Een paard zonder zadel, maar met halster

paerd (uitdr) *Da's net een dôôd - an een touwchie* Hij is een dooie pier

paerde (uitdr) *'t Is slecht weer voor de -* Uitdrukking voor als het zeer warm is

paere (zn) <-chie> paarden

paerekôôper (zn) <-s, -tie> paardenhandelaar Ook wordt gehoord *paerdekôôper*

paerevolle (zn) paardenvolk, cavalerie

paerseg (bn) paarsachtig

palfreniers (zn) (uitdr) *Janus Schippers mè s'n* - Janus Schippers met zijn meelopers

pampierechie (zn) <-s> papiertje Zie *pepierechie*

paol (zn) <-e, -tie> [veroud] brood van 1600 gram Zie voor uitleg over brood: *brôôd*

papkooker (zn) <-s, -tie> een dochter, die nog thuis woont en de huwbare leeftijd heeft, (toekomstige) echtgenote *Kneeles, jij hep toch ommers nied een papkooker voor mijn?* Kees, jij hebt toevallig niet een vrouw voor me?

peeblad (zn) <-blaere, -blaechie> suikerbietenblad *Je proof 't an de mellek aste koeie veul – gevrete hadde* Je proefde het aan de melk als de koeien veel suikerbietenblad gegeten hadden

peer (uitdr) *Zôô geel azz'n* - Erg geel

pekant (bw) [veroud] gebelgd

peniek (zn) paniek

penne (zn) [Fra *peïne*] [veroud] moeite *'t Is te - waerd* Het is de moeite waard

peñs (zn) <-sie, peñze> pens, buik

pentere (ww) <penter, penterde, gepenterd> 1. treiteren, pesten 2. gierig leven Ook *pentere, pengele*

pepierechie (zn) <-s> papiertje Meer gehoord *pepiertie* Zie *pampierechie*

perdoes (bw) pardoos

persenêel (zn) personeel

Persil (eigenaam) Piershil

pesallem (zn) <-e, -pie> psalm

pesjent (zn) patient

pesjente (uitdr) *Ik hè m'n aaige* - Ik heb mijn eigen eigenaardigheden

pesjente (uitdr) *Bemoei je mejje aaige* - Bemoei je met je eigen zaken

pesjoen (zn) <-e, -tjie> pensioen

pessooi (zn) rotzooi

pet (uitdr) *Dat mag te - nie drukke* Dat mag de pret niet drukken

pet (uitdr) *'t Is maor net hoe z'n - staot* Het ligt er aan in welke gemoedstoestand hij nu verkeert

petentolie (zn) patentolie

petietereg (bn) [Fra *petit*] erg klein *Een - mannechie* Een erg klein mannetje

petret (uitdr) *Een mooi - voor een kepotte ruit* Dat ziet er bijzonder uit (negatief bedoeld)

Pie (eigenaam) Pietje, Petronella Zie *Pietjie*

piekepooi (zn) <-e, -chie> bloeiwijze van de lisdodde Ook *pielepoel, pielepool, pielepôôt en segaor*

piepertie (zn) <-s> 1. erg klein dingetje *'t Was mao 'n* - Het was maar een erg kleine dingetje

piere (ww) <pier, pierde, gepierd> voor elkaar krijgen *'k Zel 't wel effe voor ie* - Ik zal het wel even voor fixen

piespooke (ww) <piespookt, piespookte, gepiespookt> met lange tanden eten en knoeien Zie *spiesspooke*

pijpe (uitdr) *Lôôie -?* *Saome dêêle* Voorstellen om samen iets te delen Ieder krijgt precies even veel Meestal was de vraag *Lôôie pijpe?* voldoende

pille (uitdr) -, *poeiers en nat goed* Alle huismiddeltjes bij elkaar

pin (uitdr) *Dien domenee hessen – in d'aerd geslooge* Die dominee raak je van zijn leven niet meer kwijt (hij blijft hier tot zijn pensioen)

pinañtjie (zn) <-s> [Eng *penalty*] strafschoot bij sommige balsporten

pinopet (zn) <-te, -jie> alpinopet Ook *flutemus, flutepet*

pitdekke (ww) <pitgedekt> aardappelen voor de winter onder een laag van stro, aarde en slootafval bedekken. De aardappelen werden op een (langwerpige) hoop gestort. Daar ging eerst een laag stro op en vervolgens werd er een laagje grond

Persil (foto <https://piershil.com>)

overheen gegoooid. Tegen de tijd dat de vorstperiode aanbrak werd de hoop van een winterdek voorzien, waarbij soms stro of slootafval werd gebruikt en vervolgens een ongeveer halve meter grond voor het definitieve afdekken. De ruimte rondom deze aardappelhoop bestond uit afgegraven grond. Deze werd niet opgevuld vanwege het feit, dat de aardappels als gevolg hiervan veel droger bleven. Zie *errepelpit*

pitjie (zn) <-s> 1. pitje 2. putje

plaaistere (ww) <plaaister, plaaisterde, geplaaisterd> 1. pleisteren *De muur mozzte me - voor de scheure die d'r in zatte* De muur moesten we pleisteren voor de er in aanwezige scheuren 2. een reis onderbreken *De wilde gááñze bleeve - in 't Ouweland*

plaetekrant (zn) <-e, -jie> geïllustreerd tijdschrift

plaese (ww) <plaes, plaeste, geplaeft> plaatsen Ook mv van plaats

plak (uitdr) - voor - verruile Van plaats wisselen *We konne niks zien; toen hemme - verroole* We konden niets zien; toen zijn we van plaats gewisseld

plak (uitdr) - zat Plaats genoeg

plakgeld (zn) <-e> [veroud] [sGr] plaatsgeld in een kerk Zie ook *plakkegeld*.

pleñsbui (zn) <-e, -chie> plensbui

pleñze (ww) <pleñs, pleñsde, gepleñsd> plenzen

Pleuns (eigenaam) [Latijns *Apollonius*] Pleuntje, Pleunie, Plona

plevaai (ww) <plevaai, plevaaide, geplevaaid> plaveien

ploek (zn) <-e, -ie> pluk, vlok *Az ôôñze katte memmekaoor vochte vlooge de -e haer in de rondte* Als onze katten met elkaar vochten vlogen de plukken haar in het rond

pôdессele (ww) <poddessel, poddesselde, gepoddesseld> potdekselen Ook *pôtdeksele*

poep (uitdr) *Linkse* - Onhandige vent

poep (uitdr) - *an de knikker* (nette variant van) Stront aan de knikker.

poep (uitdr) - *van broerties* Chocolateboter (broodsmersel, voorloper van chocoladepasta)

Gepôdессelde schuur (foto

poepert (uitdr) *Hêêl de - kepot gescheete* Alles is in het ongerede geraakt. Ook gezegd met betrekking tot gevolgen van zwaarlijvigheid en/of diarree

poepert (uitdr) *De wind in de -* De wind mee hebben

poffe (ww) <pof, pofte, gepoft> scheten laten

poezie-album (zn) <-s, -pie> poëziealbum

Polder, De (eigenaam) Sint Anthoniepolder

polleepele (ww) <polleepel, polleepelde, gepolleepeld> weinig gericht roeien *We schoote glad nied op mette bôôt en da' kwam omda' Kees van Klaoze maar zat te -* We kwamen met de boot helemaal niet vooruit omdat Kees van Klaas maar een beetje in het water zat te roeren

poñdjie (uitdr) *Ieder - ajje koñtjie* Ieder pondje komt aan je kontje Gezegde, als variant op 'Ieder pondje gaat door 't mondje', wanneer er weer eens gesnoept werd

pôôñze (ww) <pôôñs, pôôñste, gepôôñst> ponsen

pôôs (zn) <ze, -sie> poos

pôôtteg (bn) potig

pooter maoke (ww) <maok-pooter, maakte-pooter, pooter-gemaakt> soldaat maken *Hij zou in de kortste keere de fles -* Hij zou in korte tijd de fles soldaat maken

pôôtters (zn) poten, voeten, benen *Leg jij je - 's erreges anders neer, dan dwars onder de taefel* Haal jij je voeten eens onder de tafel vandaan

pootertie (uitdr) *Bôômpie grôôt, - dôôd* Boompje groot, potertje dood

pôôtjiesblaes (zn) <-ze, -sie> pootjesblaas (vruchtvlies zoals het zich bij de geboorte van een dier vertoont)

pootkar (zn) <-re, -rechie> aardappelpootmachine

poppepetroelie (zn) [veroud] alles wat met de pop samenhangt Zie *petroelie*

poppie (zn) <-s> speen met suiker Zie *pop*

poppie-blauw (zn) [veroud] Reckits Blauw Zie *ballechiesblauw*

porieus (bw) poreus

porsie-pand-hebbe (uitdr) deelnemen aan *Hij hè – an 't verkôôpe van den ôôst* Hij neemt deel aan de verkoop van de oogst (*porsie* = portie) Ook *porsie*

portefullie (zn) <-s, -tjie> [Fra *portefeuille*] portefeuille Ook vaak gehoord *portefuulie*

pot (uitdr) *Errepels goed in de* – Goed kokende aardappelen

potjie-los (bw) potje los, failliet, blut

potten en pannezaek (zn) <-e, -ie> galanteriewinkel Zie *kommen en bakkewinkel*

praet (uitdr) [veroud] [Obl] *Je motter maer gêên – van maeke, maer Jaep van Maerties hebbe z' ôk bij z'n flooitjie* Je moet er maar niet over praten, maar Jaep van Maartje hebben ze ook te pakken (gezegde om het Oud-Beijerlands dialect te bspotten) Tegenwoordig hoort men nog regelmatig als typisch Oud-Beijerlands: *Ik mô nog kaes haele baai Taeselaer an de Vlietkae*. Ik moet nog kaas halen bij Taselaar aan de Vlietkade

prak (uitdr) *Tot - kooke* Tot moes koken

prakkezaosie (zn) <-s, -tjie> overdenking, terugblik

prakkiesrijer (zn) <-s, -tie> persoon die tafeltje-dek-je maaltijden rondbrengt

praote (ww) <praot, praotende, gepraot> praten

prent (uitdr) *Ouwerwesse -!* Starre en conservatieve figuur!

prikke (uitdr) *De – an 't leeve houwe* De zaken goed laten verlopen

priksnoet (zn) <-e, -jie> [kindertaal] ongeschoren gezicht Ook wel gehoord

prikbaerd

priñs (zn) <-s, -ie> prins

priñses (zn) <-se, -sie> prinses

privvelement (zn) <-e, -tjie> prevelement 1. gesproken woorden met een enigszins belerend karakter 2. een algemeen verhaaltje

proppie (zn) <-s> kort dik meisje of vrouw

pruimesop (zn) [veroud] overvloedig speeksel bij het pruimen

pruispoelier (zn) <-s, -tie> bruispoeder Wit poeder dat werd gebruikt bij het steriliseren van bessensap

prutse (ww) <pruts, prutste, geprutst> hard werken, meestal voor niet te grote resultaten

pubertijd (uitdr) [Schu] *Op te – zitte* In de pubertijd zijn

pudding mè kaaie (zn) pudding met gedroogde pruimen, of kroosjes, die onvoldoende gekookt zijn, dan wel waar de pit nog in zit

puñtjies (zn) puntjes

pus (zn) <-se, -sie> puts 1. emmer aan een lang touw om water te scheppen; veelal in de scheepvaart gebruikt 2. emmer aan een lange stok; veelal gebruikt tijdens het ledigen van een beerput Zie *beere*

puuzel (zn) <-s, -tie> puzzel

puuzele (ww) <puuzel, puuzelde, gepuuzeld> puzzelen

Letter R

rááñsoen (zn) <-e, -tjie> rantsoen

rááñzeg (bn) ranzig

raesel (zn) <-s, -tie> raadsel Zie *raosel*

Ramp, De (eigenaam) watersnoodramp van 1953 *Bî je van vóór of van nae -?* Ben je geboren voor of na februari 1953?

ramplassant (zn) <-nte, -ñtjie> [Fr *remplaçant*] vervanger

rangetang (zn) haai, baai, feeks

raobraoke (ww) <raobraok, raobraakte, geraobraakt> radbraken

raoghout (zn) <-ers, -jie> ragebol Zie *raofshôôd, raoghôôd*

raor (uitdr) *Niks gêên verschil is ôk gêên* – Als alles hetzelfde is, is er ook geen aardigheid aan

ratjietoe (zn) <-s> [Fra *ratatouille*] ratjetoe

ratteplan (zn) <-ne, -netjie> [Fra *rataplan*] rataplan, ongeordende troep

rauwste (uitdr) *Iets te - doen* Iets niet precies doen

rechdeur (bw) rechtdoor

rechterop (bw) meer rechtop *Gao 's een bietjie - zitte* Ga eens een beetje meer rechtop zitten

reedecuul (zn) <-e, -tie> [Fra *réticule*] opvallende (dames)tas of bundel

reegent (uitdr) *'t - dat 't klapt* Het regent hard Zie *hoekvurrekies*

reeje (zn) <-ne> reden *Daer ha'k een goeje - voor* Daar had ik een goed reden voor

rêêling (zn) <-ge, -kie> balustrade, hekwerk

rêêrecht (bw) regelrecht

rêêspao (zn) <-e, -chie> spa voor het afsteken van slootkanten (er zijn korte en lange exemplaren)

reet (uitdr) *Da' durrep daer blaffe de honde nog uit 'r* - Dat dorp is ver achtergebleven gebied

reet (uitdr) *'t Hemd van iemààñs - vraege* Het hemd van iemands lijf/gat vragen

rêêuwe (ww) <rêêuw, rêêuwde, gerêêuwd> snel, ruw en onzorgvuldig werken Zie *rêêuwer*

rejaol (bw) royaal

rekkebekke (zn) [veroud] spel waarbij twee kinderen met gekruiste armen elkaars handen vasthouden, iets achterover hangen en dan samen ronddraaien

Renier (eigenaam) Reinier. Wordt ook gebruikt en gehoord *Raain* en *Nier*

resdaolder (zn) <-s, -tie> rijksdaalder (biljet, later munt van f 2,50)

ressie (zn) restje

resteraosie (zn) <-s, -tjie> restauratie

reuzel (uitdr) *Iemand de - uithaole* Iemand zwaar treiteren

Rezoort (eigenaam) Rijsoord Ook de familienaam Resoort wordt met de "z" uitgesproken

ribbes (zn) ribben (mv van rib) *Toen 'k viel roche m'n - een paoltie* Toen ik viel raakten mijn ribben een paaltje

ridderkont (zn) <-e, -jie> vrouw die van opruimen houdt Zie *riddere*

riek (uitdr) *'t Is mè gêên - om an te steeke* Gezegd als: 1. iemand zeer dik gekleed is (verscheidene lagen over elkaar) 2. er een grote hoeveelheid werk ligt te wachten 3. het erg mistig is

riekiesmesien (zn) <-es, -tjie> [veroud] door paarden getrokken hooischudder voor hooi met zes verticaal roterende riekjes

rietkaoter (uitdr) 1. *Schijte azz 'n* - lijden aan diarree 2. *Spouge azz 'n* - overvloedig overgeven Met een rietkater wordt een reiger bedoeld.

rije (ww) <rij, rijde, gerijd> zien, dat het zaaigoed als een rij te herkennen is

rijkelek (voegw) 1. amper *'t Beurde in de tijd dà 'k zellef nog maor - een jonge was* Het gebeurde in de tijd dat ik zelf nog maar amper een jongen was 2. iets meer *Een oome vamme hà' - tien bunder bouwland* Een oom van mij had iets meer dan tien bunder landbouwgrond

rijzenbeezem (zn) <-s, -pie> rijsbezem

rippeteere (ww) <rippeteer, rippeteerde, gerippeteerd> [Fra *répèter*] repeteren

ripplementeere (ww) <ripplementeer, ripplementeerde, geripplementeerd> [Fra *réprimer*] terechtwijzen

ritkont (zn) onrustig iemand Zie *rit*, *jakstaert* en *jakziel*

ritte (ww) <rit, ritte, gerit> het borrelen van de darmen, met als gevolg winden laten. *Ik eet liever gêên bruine bôône, want dat rit nogal*

rittereere (ww) <rittereer, rittereerde, gerittereerd> [Fra *se retirer*] driftig heen en weer lopen

rizzeltaot (zn) <-e, -jie> [Fra *résultat*] resultaat

Resdaolder (foto Chris den Boer)

robberdegoed (zn) [veroud] oude kleren, vrijwel alleen voor jongens om te ravotten. Ook gehoord: *robbergoed* Zie *bobberkleere*, *boggerkleere*

roddotjie (zn) beetje *Die heb ok een - verstand* Die heeft ook een beetje verstand

roekoe (zn) <-s, -tjie> huisduif Zie *koekeroe*

roet (uitdr) *Zôô vals as -* Erg vals (dissonerend), alleen gebruikt bij onzuiverheid in muziek en zang *Ze hadde mooie toeters bij de meziek, maor ze speulde zôô vals as -* Ze hadden mooie instrumenten bij de muziekvereniging, maar de muzikanten speelden erg vals.

roethol (zn) <-le, -lechie> anus van kat of hond

rokke (ww) [verouderd] <rok, rokke, gerokt> rukken *Mè - en snokke wier den bôôm omgetrokke* Met rukken en trekken werd de boom omgetrokken

rol-end (zn) <-e, -jie> rollade

rôôdborssie (zn) <-s> roodborstje

rôôje kôôl (zn) <-e, -tie> rode kool

rôôje moes (zn) [veroud] bessensap *Sondes kreege me nogal 's pudding mit -* 's Zondags kregen we nogal eens pudding begoten met bessensap

rôôjeg (bn) roodachtig

Rook (eigenaam) Rochus

rôôk (zn) rook

rôôk (uitdr) *Waer - is, is vier* Waar rook is, is vuur

rôôke (ww) <rôôk, rôôkte, gerôôkt> roken

rôômttoeter (zn) opgerold bladerdeeg, gevuld met slagroom. Zie *toetermèpap*

rôôñsel (zn) <-s, -tie> trommel in een dorsmachine of maaidorser

rôôñsele (ww) <rôôñsel, rôôñselde, gerôôñseld> ronselen

rôôster (zn) <-s, -tie> rooster

rôôstere (ww) <rôôster, rôôsterde, gerôôsterd> roosteren

rot doen (ww) <doe rot, dee rot, rot gedaen> dwarsliggen

rot (uitdr) *Een - end* Een heel eind

rotgof (zn) hoge snelheid *Ze kwamme medden - om de krom* Ze kwamen met hoge snelheid door de bocht

rotte (uitdr) *De - an 't spek bing* Iets voor anderen aantrekkelijk maken Ook gehoord *De rotte an 't spek krijge*

rotte (ww) <rot, rotte> klieren *As te meziek zat te speule liepe d'r altijd een stel jonges te -* Als het muziekkorps speelde waren er altijd een aantal jongens aan het klieren

rotzin (zn) rothumeur

rug (uitdr) *Een gladde - hebbe* Een brede rug hebben

rups (zn) <-e, -ie> rupsvoertuig

ruzzeltaot (zn) <-e, -tjie> resultaat

Letter S

's (bw) eens *Gaod - om* Ga eens opzij

saaine (ww) <saain, saainde, gesaaind> seinen

sacheraaineghaaid (zn) <-heeje, -haaitje> humeurigheid *Ze hadde veul liever dat 'ie nie 'en (nie d'n) kwam deur z'n -* Ze hadden veel liever dat hij niet kwam vanwege zijn humeurigheid Zie *sacheraain*

sakkere (ww) <sakker, sakkerde, gesakkerd> [Fra *sacrer*] drussen, onophoudelijk praten en tegenargumenten gebruiken Zie *sakkere* in een andere betekenis

sallemander (zn) <-s, -tie> salamander

sanhedrin (uitdr) *'t Hêêle -* Vrijwel altijd spottend bedoeld: 1. iedereen *Kijk nou's 't - stao d'al te wachte* Kijk nu eens iedereen staat al te wachten. 2. de notabelen *D'r is wat te doen. Je zel wel zien dat 't - in 't voorgestoelte zit* Er is iets te doen Je zult zien dat alle notabelen op de beste plaatsen zitten

schaaislôôt (zn) <-e, -jie> grenssloot

schae (zn) schade

schae (uitdr) *Je kommie – mar is trughaole* Uitnodiging voor een tegenbezoek

schaepsben (zn) <-ne, -nechie> [veroud] tenen mand om lammeren te vervoeren

schaere (ww) <schaer, schaerde, geschaerd> scharen *Hebberg, datte waoge nie gao – in d'n draoi* Kijk uit, dat de wagen niet gaat scharen in de bocht

schaese (ww) <schaes, schaeste, geschaest> schaatsen Zie *schaeserije*

schaese mè turrefraope (oud gebruik) [veroud] wedstrijd voor de jeugd op de ijsbaan

schaoft, 't (zn) [veroud] schaduw Zie *schaof*

schaomt (uitdr) *Mè – en schae mojje 't leere* Door schade en schande wordt men wijs. Zie ook *Mè schae en schande mojje 't leere*

scharminkale (ww) <t, de, de> rondneuzen Zie *scharminke*

scheef (bn) effect in de biljartsport *Mid 'n bietjie meer – is zôô'n bal wel raak*. Met een beetje meer effect is zo'n bal wel raak Ook in deze betekenis gehoord: *slim*

scheere (uitdr) *Iemand – Iemand (met voorrang) helpen Omdajje zôô'n haest heb zekkie drek effe* – Omdat je zo'n haast hebt, zal ik je gelijk wel even helpen

scheerkaaitjie (zn) <-s> platte strohoed Zie *scheerhoed*

scheet (uitdr) *Verdwijne azz 'n – in de mist* Zich snel uit de voeten maken

scheevetremmer (zn) <-s, -tie> [veroud] iemand die zakken scheven afhaalde bij de zwingelketen en die aan bakkerijen verkocht (meestal was dit een arm persoon)

schep (zn) [veroud] schepdrop *Een cent –, een hallefie trug* Voor een cent schepdrop, maar een halve cent terug Alles bij elkaar genomen wilde men eigenlijk een *hallefie* –

scheut (zn) <-e, -jie> 1. dagschoot van een slot 2. grendel Zie *gengel*

schiem (zn) <-e, -pie> glimmend stuk klei als gevolg van b.v. ploegen Dit heeft een zeer ongunstig gevolg Deze klei is n.l. vrijwel ondoordringbaar en men heeft er lang last van bij het bewerken van de grond Zie *schiem, schieme*

schiempie (zn) laagje *'t Is een taomelek nachvorsie geweest, want 'r leg een – ijs op te slôôt* Het is een behoorlijke nachtvorst geweest, want er ligt een laagje ijs op de sloot.

Schinkeldijk (eigenaam) Schenkeldijk Een dergelijke dijk komt op enkele plaatsen in de Hoeksche Waard voor

Schinkeltie, 't (eigenaam) Schenkeldijk (buurtschap onder 's-Gravendeel)

schoemaoker (zn) <-s, -tie> schoenmaker

schoenepoes (zn) schoensmeer

schoer (zn) <-e, -tie> schouder *Ik roch 'm mè m'n – Ik raakte hem met mijn schouder* Zie *schouwer*

schoifele (ww) [Gwd] <schoifel, schoifelde, geschoifeld> hinkelen, kinderspel Zie *schoifelstêên*

schoifelstêên (zn) <-ne, -ñtjie> [Gwd] gladde steen gebruikt bij kinderspel Zie *schoifele*

schooierspade (zn) niet via de normale weg, binnendoor Zie *schuins-op*.

schôômaok (zn) schoonmaak

schôôn (uitdr) – *genog* schoon genoeg Ook wordt gehoord *schôôn genogt*

schoor (uitdr) *Z'n aaige – zette* Zich schrap zetten *Ik he' m'n aaige goed schoor gezet* Ik heb mezelf goed schrap gezet

schorteklêêd (zn) <-je, -tjie> [veroud] schort

schot doen, op (ww) <doe –, dee –, – gedaen> in het hok doen *Dien overlôôper momme binnekort –* Die overloper moeten we binnenkort in het hok doen.

schouwer (zn) <-s, -tie> schouder Zie *schoer*

schouwwaoge (zn) <-s, -ntjie> Dit is geen specifiek voertuig. Het kon van alles zijn. Wel is het zo dat vroeger degene die de schouw afnam met een paard en een wagen erachter de schouw deed. In de volksmond waarschuwde men elkaar door te zeggen: *"Heb erg, ik ziet de –"*

schrááñze (ww) <schrááñs, schrááñsde, geschrááñsd> schranzen

schrêêwend (bw) erg, zeer Bijvoorbeeld *schrêêwend duur* en *schrêêwend lillek* erg duur en erg lelijk

schrêêwer (zn) <-s, -tie> schreeuwer, venter

schreêuwêrd (zn) <schreêuwêrs, schreêuwêrtie> baby *Ze hebbe d'r een - bij* Ze hebben er een baby bij gekregen

Schreêuwêrs (eigenaam) een van de bijnamen voor de inwoners van Oud-Beijerland Zie ook: *Baoltiesmanne, Kaeskoppe, Klokkedieve, Kriekedieve, Maetjies, Stoepeschaaaiters, Stokkiesmanne*

schreêuwêlêlek (zn) <-ers, -kie> schreeuwlelijk Zie *schreêuwêlêllek*

schreuffie (zn) <-s> 1. oud krom vrouwtje 2. [sGrd] liefkozende benaming voor een kind

schrijf (zn) <-ve, fie> pen of potlood

schrijnwerrek (uitdr) *'t Wor nou -* Nu komt het heel precies

schroei (zn) honger, trek

schrokkebrok (zn) <-ke, -kie> schrokker

schuiling (zn) <-, -linkie> beschutting

schup (zn) <-pe, -pie> [veroud] schop

schupstoel (zn) <-e, -tie> [veroud] schopstoel

Schuring (uitdr) *De wind zit op -* De wind komt van Schuring Gezegd op de Middelsluis als er een zuidoosten wind waait

schurreft (zn) schurft

schurrefteg (bn) schurftig, verwaarloosd

schutteldoek (zn) <-e, -ie> vaatdoek Zie *schuttel*

seuureghaaid (zn) <-heeje, -haaidjie> securiteit

selaores (uitdr) [veroud] *Vast - , vasten erremoe* Gezegde dat de financiële situatie van een ambtenaar aangaf. Immers vroeger was men in het algemeen ambtenaar voor het leven.

sem 's sè (stopwoord) Zullen we eens zeggen *Azzik nou - eerst gaot.* Als ik nu, zullen we eens zeggen, eerst ga.

sepsietenk (zn) <-s, -ie> septic tank

Sesai (eigenaam) [West HW] Zuidzijde, buurtschap tussen Nieuw- en Zuid-Beijerland

sevôlje kôl (zn) <-e, -tie> savooie kool

sigret (zn) <-te, -jie> sigaret Zie *segret*

sijsie (uitdr) *'t Lôôp azz 'n -* Het loopt gesmeerd

sikkeretaores (zn) <-se, -sie> secretaris

sintelbêên (zn) <-e, -tjie> tintelend been

sjááñs (zn) [Fra *chance*] sjans *Hij kom nie venaevend. Hij heb al een hortie - mit die maaid van Bramme.* Hij komt niet vanavond. Hij heeft al een tijdje sjans met de dochter van Bram

sjááñskous (zn) <-s, -sie> [veroud] (Fra *fil d'Écosse*) gebreide katoenen kous Zie *fieledkos*

sjabbele (ww) <sjabbel, sjabbelde, gesjabbeld> sappelen *'t Was vroeger - om rond te komme* Het was vroeger sappelen om aan de kost te komen

Sjaorlôôs (eigenaam) Charlois (voormalig dorp, tegenwoordig wijk in Rotterdam)

sjepieter (zn) <-s, -tie> [Fra *chapitre*] hoofdstuk

sjerzie (zn) <-s> [Fra *charge*] charge

sjouwie (uitdr) *Wà -?* Wat ben je aan het doen?

slaeg 1. (ww) <slaeg, slaegde, geslaegd> slagen (WHW) *Hij ging al voor de vierde keer op, maor kon maor nie -* Hij deed al voor de vierde keer examen, maar kon maar niet slagen Ook *slaoge* 2. (zn) slagen mv van slag *Hij zwom mit grôôte -* Hij zwom met grote slagen

slaoge (ww) <slaogde, geslaogd> slagen Zie *slaeg*

slaon (uitdr) *D'r voor -* wordt gezegd van iemand met losse handjes *Azze ze je te nae komme hè 'k maor êêne goeie raed:* Als ze je te na komen heb ik maar één goede raad: direct slaan

slaoslee (zn) <-je, -chie> grote mond

slap (uitdr) *- onder zaail zijn* Niet energiek zijn (b.v. na ziekte) *'k Bin nog -* Ik ben nog niet de oude

slap (uitdr) *- bemand* Onvoldoende bemand

sleef (zn) <-e, -tjie> grote kolenschop (bij locomotief)

slikpôöte (zn) vieze voeten *Lôöp nie te dêêmele mejje* - Loop de boel niet vuil met je vieze voeten

slimnek (zn) <-ke, -kie> [veroud] scheefnek (door vergroeiing) Meestal gebruikt als scheldwoord *Jaop de* - Jaap met die scheve nek.

slingere (ww) <slinger, slonger, geslongere> slingeren

slink (zn) <-e, -ie> slenk, bodemverzakking

slof (zn) <-fe, -fie> [veroud] reminrichting van een houten boerenwagen, bestaande uit een plank met een ketting. Als de plank dan onder het wiel kwam, stopte de draaiing van het wiel. Niet te verwarren met *tuie*

sloog (ww) sloeg Verleden tijd van slaan

slôôñzeg (bn) slonzig

slôôt (uitdr) *Van 't kantjie in de - raoke* Van de wal in de sloot raken

slôôter (zn) <-s, -tie> iemand die een sloot reinigt van slootvuil Zie ook *waoteringer, slôôte*

sluikriet (zn) slap riet, dat wordt gebruikt om gesneden riet op te binden

sluure (ww) <*sluur, sluurde, gesluurd*> sleuren

smalder (bn) smaller

smaok (uitdr) *D'r is - noch heerlekhaaid an* Er is geen reuk of smaak aan

smeeye (ww) <smeey, smeeyde, gesmeey> smeden Ook gehoord wordt *smêêje* De smederij wordt dan automatisch *smeeyerij of smêêjerij*, maar ook wordt *smis* voor smederij gebruikt

smêêke (ww) [veroud] smeken

smisvier (zn) <-e, -tie> smidsvuur

smoel en bakkes (uitdr) zoenen

smous (uitdr) *Je eet azz 'n zieke* - Je eet heel weinig Ook *Eete voor 'n zieke kat* *Eete voor 'n zieke kip*

snaetere (ww) <snaeter, snaeterde, gesnaeterd> snateren

snêêuwklos (zn) <-se, -sie> dikker wordende plak bevroren sneeuw onder een klomp Zie *klos*

snierpe (ww) <snierpe, snierpepte, gesnierpept> snierpen

sniersgat (zn) <-gaeters, -gaetjie> [veroud] split in de vrouwelijke bovenkleding om de kootzak te bereiken Zie ook *snijersgat, kootzak*

snoebakkes (zn) <-keze, -kesie> snoeper Ook gehoord wordt *snoepsmoel*

snoeie (ww) <snoei, snoeide, gesnoeid> veel eten

snotpin (zn) <-ne, -nechie> snotaap

snotter (zn) <-s, -tie> doorwas [*bupleurum rotundifolium*] schermbloemige plant met gele bloemen. Evenals de paardenbloem is dit plantje een lekkernij voor konijnen en hazen.

Sodom en Gomorra (eigennaam) [veroud] bijnaam van Klaaswaal en Numansdorp

soepelder (bw) soepeler

soepôöge (zn) ontstoken ogen

sok (uitdr) *Je sok - uivringe* Urineren

sokke (uitdr) *De - d'r in hebbe* Snel gaan, haast hebben

solder (uitdr) *Ze bin op - klompe an 't passe* Wordt gezegd als het onweert Zie *Stil d'n Heere spreekt*

sondese (bn) mooi *Thomas issen - naam* Thomas is zijn mooie naam (zondagse)

sop (zn) <-pe, -pie> sap, jus

sop van ooverdijk (uitdr) jus van slechte smaak

soppe (ww) <sop, sopte, gesopt> sabbelen, zuigen

soppan (zn) <-ne, -nechie> juspan

spandeere (ww) <spandeer, spandeerde, gespandeerd> spenderen, besteden

speeciemoew (zn) <-e, -chie> [veroud] door opperman op de schouder gedragen metalen bak om specie naar boven te brengen

Soppan (Foto Chris den Boer)

spêêne (ww) <spêên, spêêne, gespêënd> spenen

speer (zn) <-e, -tie> slag met een schaats

speere (ww) <speere, speerde, gespeerd> 1. schaatsen *Kijk de jeugd 's* – Kijk de jeugd eens schaatsen 2. er heet aan toe gaan *'t Kon d'r dikkels lillek* - . Het kon er vaak heet aan toe gaan

spek (uitdr) *Da's om de rotte an 't - te krijge* Dat is om de mensen te lokken

spek (uitdr) *Weete waffer - d'r in de kuip zit* Weten met wie men te doen heeft

spekpieke (ww) <piek, piekte, gepiekt> [veroud] wedstrijd priksleeën met spek als prijs. Dergelijke wedstrijden vonden plaats wanneer de dooi was ingevallen. Eerder niet, want dan werd het ijs teveel beschadigd Ook wordt gehoord *spekpiekere* Zie *piek, pieke, piekere*

spel (zn) <-le, -tie> speld

speuler (zn) <-s, -tie> speler Een verouderde vorm hiervan is *speulder*

speulkertier (zn) <-e, -tie> speelkwartier

spiertes (zn) spiritus

Spijkenis (eigenaam) Spijkenisse

Spoi, 't (eigenaam) [Whw] rivier Spui In Obl 't *Spooi*

spoegzat (bw) spuugzat

spôônze (ww) <spôôns, spôônsde, gespôônsd> sponsen

spôônzeg (bn) sponzig

spougertie (zn) <-s> spuugbaby Ook *spoug, spouge*

spraai (zn) <-e, -chie> spreij

sprot (uitdr) *Klaain* - Klein spul

staaildeur (bw) doorwaternat, b.v. van de regen of het zweet Zie *staaildeurwaaternat*

staal (zn) <-e, -tie> staal

staert (uitdr) *Een dikke - maoke* Zich laten gelden

staert (uitdr) *Med 'n opgestooke* - Verontwaardigd - *ging die naer de pliesie om z'n beklag te doen* Verontwaardigd ging hij naar de politie om zijn beklag te doen

staertiesbraaie (ww) <braai -, bree -, - gebreeje> haar vlechten Ook *tôômpies braaie, vlechies braaie*

stalbêên (zn) stalbeen 1. gezwollen been/poot van een dier, dat lang op stal staat 2. in de Hoeksche Waard ook (oneerbiedig) gezegd van een mens, die een dik been heeft In dezelfde betekenis wordt ook gehoord *stalpôôt*

stalraom (zn) <-e, -pie> gietijzeren raam in een stal met kantelbaar te openen gedeelte

stalle (werkwoordvorm) stalen. Meervoud van de verleden tijd van stelen. Ze - *bekant iedere week wel wat* Ze stalen iedere week wel iets

staon (uitdr) 'm - *hebbe* Dronken zijn

staon (uitdr) *Op je hand* - Aan de kant van een bezigheid staan, van waar je het makkelijkst werkt *Stao je oppie hand?* Sta je aan de kant van waaruit je het makkelijkst werkt? Zie *Và je hand staon*

staon (uitdr) *Và je hand* - Aan de kant van een bezigheid staan van waaruit het lastig werken is Ook gehoord wordt *over je hand staon* Zie *op de hand staon*

starkkars (zn) [sGr] sterrenkers, bitterkers (bitterkruid) Zie *sterrekes*

steetje (zn) meervoudsvorm van het woord stad

steekel (uitdr) *Azzie êêne - omhakt dan komme d'r zeuve voor in de plak* Letterlijk: Onkruid vergaat niet Zie *steekel*

steekels - *mojje maoie as t'r een omweersbui ańkomt* Volkswijsheid. Letterlijk: Je moet distels maaien als er een onweersbui aankomt. Betekenis: Je moet dingen slechts doen als het voordeel oplevert

steekelverreke (zn) <-s, -ntjie> egel

steekertie (zn) <-s> [sGr] kleine soort schrepel om vlas te wieden

stêên (zn) steen Ook als versterkend voorvoegsel, zoals *stêênhéêt, stêênkoud* Zie *stêênrijk*

stellechie (uitdr) *Een - op te kast* Gezin met een zoon en een dochter

stelliezeere (ww) <stelliezeer, stelliezeerde; gestelliezeerd> steriliseren Ook wordt nog wel gehoord *stilliezeere*

steppe (ww) <step, stepte, gestept> [veroud] stappen Alleen in Oost en Midden Hoeksche Waard gehoord

sterre (uitdr) *Kijk naer de - en hoe dañ ze blinke* Letterlijk: Kijk naar de sterren en kijk hoe zij schitteren Betekenis: Bekijk de toestand eens wat optimistischer

stijf (uitdr) *Een - verrekentje marte* De geslachtsdaad uitvoeren Ook gehoord *een - verrekie marte*

stik (uitdr) *Een - of wat* Enkele

stik, 't (uitdr) per stuk *Twêê gulden* - Twee gulden per stuk Ook gehoord *Twêê gulde stik*

stik (bn) erg - *allêên* Erg alleen - *koud* Erg koud Ook gehoord *stik allêêneg*

stikke (uitdr) - *beeter* Heel veel beter *'t Gaot - mettem* Het gaat heel veel beter met hem

stil (uitdr) *Zôô - azzin m'n zak* Erg stil *Sondesoches is 't op durrep zôô - azzin m'n zak*

Stoepeschaaiters (eigenaam) een van de bijnamen voor de inwoners van Oud-Beijerland, maar ook voor de inwoners van Mookhoek. Zie ook *Baoltiesmanne, Kaeskoppe, Klokkedieve, Kriekedieve, Maetjies, Schrêeuwes, Stokkiesmanne*

Stokkiesmanne (eigenaam) een van de bijnamen voor de inwoners van Oud-Beijerland. Zie ook: *Baoltiesmanne, Kaeskoppe, Klokkedieve, Kriekedieve, Maetjies, Schrêeuwes, Stoepeschaaiters*

stokvis (uitdr) *Honderd pond en een* - Een onbepaald gewicht

stommeling (uitdr) *Je bin nô nie zôô'n klaaine* - Schertsende opmerking over iemands gevatheid, dan wel handigheid

stomp (zn) <-e> grote opeengepakte hoeveelheid *Een - hooi* Een grote hoeveelheid hooi

stôôm (zn) stoom

stôômbôôt (zn) <-e, -jie> stoomboot

stop (zn) <-s, -tie> wortelstronk van een wilg

Stouchie (uitdr) [veroud] [Obl] *Ovwachte maer, da' doeñz' op - ôk* We zullen het maar afwachten. Zie ook *Siemesaove*

straeterrem (bn) straatarm Zie *Neerlaaïs errem*

straol (zn) grote hoeveelheid *D'r lag 'n hêêle - rotzoo langs te straet* Er lag een heleboel rotzooi langs de straat Ook als versterkend voorvoegsel, zoals in *straolbezoope*

stravve (bn) sterke, straffe

strijke, 'm (ww) <strijk 'm, streek 'm, 'm gestreeke> het vaantje strijken *D'r zijn d'r nog zat, die - azze ze bloed zien* Er zijn er nog genoeg die het vaantje strijken als ze bloed zien

stront (uitdr) *'t Komp weer op - uit* Het gesprek wijzigt weer in onwelvoeglijk taalgebruik

stront (uitdr) *Hij denk zeeker dattie m' in de - gevonge heb* Hij behandelt mij beledigend en laetdunkend

stront (uitdr) *Hij freet z'n aage* - Hij is zeer gierig Zie ook *slij*

stront (uitdr) - *achter de koeie* Werd gezegd als vervolg op de uitdrukking wanneer er iemand voor een spreker sprak en de opmerking werd gemaakt *Vuil voor d'n beezem* Zie *beezem*

stront (uitdr) *Iemand deur de - sleepe* Iemand zwart maken, dan wel voor gek zetten

stronthooren (zn) <-s, -tjie> pijp met zeer grote kop en krom mondstuk

strontpit (zn) <-te, -jie> beerput

strôô (zn) stro

strôô (uitdr) *In 't - wiere d'r vroeger meer gemaakt as dôôdgeslooge* Verwijzing naar de periode dat er veelvuldig in het stro werd gevrijd

strôôm (zn) stroom

strôôme (ww) <strôôm, strôômde, gestrôômd> stromen

strôoming geeve (ww) [veroud] [Obl] <geef strôoming, gaf strôoming, strôoming gegeeve> strubbelingen geven *Over 't gelôôf of over de poletiek praote geef dikkels strôoming* Over het geloof of de politiek praten geeft vaak strubbelingen

stroop (uitdr) *Astie - eet dan kleeve z'n oore* Hij heeft een erg grote mond

stroperties (uitdr) [veroud] *'t Vroome vollek van Haainenoord bakt - in Gods Woord* In Heinenoord werden 'strooperties' door sommige huisvrouwen voor verkoop verpakt in de beduimelde bladen van de Bijbel Zie *stroperties* Zie ook P.W. de Zeeuw, *Gewogen en te licht bevonden, 1983, p. 154*

stuivers (uitdr) *Daer zit voor zeuve - Schertsend gezegd als een of meer mensen, waarvan aangenomen mag worden dat ze het of financieel goed hebben, of gezegend zijn met een goed verstand, bij elkaar zitten of staan*

sturrefgeval (zn) [verouderd] <-le, -lechie> sterfgeval

sturremlôope (ww) <lôop sturrem, liep sturrem, sturremgelôope> stormlopen

sudderààns (zn) jus d'orange Ook wordt wel gehoord *suuderààns*

susele (ww) <suisel, suiselde, gesuiseld> suizelen (b.v. van de wind)

sulligsêep (zn) <-e, -ie> zeep van het merk Sunlight

suuveljant (zn) <-e, -jie> [Fra *surveillant*] surveillant

Letter T

taefeltie-dekkie tafeltje-dek-je

taele (ww) <tael, taelde, getaeld> talen, verlangen *Hij zel d'r ok nie naer - om 't anders te doen* Hij zal er ook niet naar talen om het anders te doen Zie *taone*

taer (uitdr) *Da's nog tot - an toe* Dat is nog tot daar aan toe

tak van een broerte (zn) [Fra *attaque*] beroerte, hersenbloeding, herseninfarct

takkebos, vewarde (zn) (mans)persoon met een rothumeur

taone (ww) <taon, taonde, getaond> talen, verlangen Zie *taene*

taortie (zn) <-s> kleine taart, gebakje Zie *taorechie*

tebak (uitdr) *Da' binne ze, die voor vaoders - haole* [veroud] 1. de melding van trotse ouders dat zij een goed, vlijtig en gehoorzaam kind hadden 2. als uiting van trots bij het uitspelen van sterke kaarten bij het kaartspel

teegebrande (ww) <brandt teege, brandde teege, teegegebrand> [veroud] het opnieuw branden van dezelfde brandwond, wanneer deze ontstoken was (volksgeneeskunst tegen brandwonden)

tegedraes (bn) tegendraads *Doe nou is effe wat minder - Wees nu eens minder tegendraads* Zie *tegesporreleg*

tegeswoordeg (bw) tegenwoordig Ook wordt gehoord *tegeswooreg*

têeme (ww) <têem, têemde, getêemd> temen, lizig spreken

têemereg (bn) temerig, lizig sprekend

Têeuw (eigenaam) Mattheus

tegljik (bw) tegelijk

tel (uitdr) *Meer in den - , maor minder wicht* Meer in aantal, maar minder in gewicht

tenaestebij (bw) ten naaste bij, ongeveer *'t Binne d'r - honderd* Het zijn er ongeveer honderd

tende (bw) (uitdr) *Azzie vloekt dan bî-je - Als je vloekt dan ben je uitgepraat*

tente (ww) <tent, tentte, getent> uitbaten vanuit een tent *Wie motter - vande jaer op 't ijs?* Wie baat de koek-en-zopietent uit dit jaar?

terrow (uitdr) *Rappe - Droog graan, dat snel door de hand loopt*

teunesie (eigenaam) primula

teutebel (zn) <-le, -lechie> treuzelaar Zie *teutkont*

tevrêe (bn) tevreden Ook *tevreeje*

thuisplak (zn) <-ke, -kie> kosthuis *Hebbie een goed - gevonge?* Heb je een goed kosthuis gevonden?

Tieŋgemeet, De (eigenaam) het eiland Tiengemeten

tier (zn) plezier

tiet (uitdr) *An de leste - legge* Altijd pech hebben Voor herkomst zie *keuniŋkie*

tijd (uitdr) *An de - zijn* Uitgerekend zijn aan het eind van de zwangerschap / draagtijd

tijdes (vz) tijdens

tije (zn) tijden

tijssie (zn) <-s> lichte TIA Zie ook *wegtrekker*

tilburrie (zn) <-s, -tjie> [veroud] tilbury, licht eenassig, open, eenspanning rijtuig met grote spaakwielen Zie *tilbrie, tulbrie*

timtaosie (zn) <-s> [Fra *temptation*] temptatie, kwelling, plaag Zie *temtaosie*

Tjilitjap (uitdr) [veroud] *Zôô ver as -* Zeer ver weg (naar een stad aan de zuidkust van Java, ook genoemd *Tjilatjap of Cilacap*)

tjiptjappe (ww) <tjiptjap, tjiptjapte, getjiptjapt> tussen vinger en duim melken van jonge vaarzen (strippen) Ook gehoord *tjippetjappe*

tochslôôt (zn) <-e, -jie> tochtsloot, watergang waardoor af te voeren water uit smallere watergangen naar een breder water loopt

toddeke (ww) <toddek, toddekte, getoddekt> knoeien, vies maken Ook gehoord *taddeke* Zie *toddek, taddek*

toegenaoïd (bw) doortrapt *Hij's nie - genog* Hij is niet doortrapt genoeg

toeter (uitdr) *Zôô scheel azz 'n -* Erg scheel

toetere (ww) <toeter, toeterde, getoeterd> een blaasinstrument bespelen

toettoet (uitdr) *'t Is - êên deun* Het is allemaal hetzelfde Zie *koekoek*

Toob (eigenaam) Tobias

tôôm (zn) <-e, -pie> toom

tôônaerd (zn) <-de, -tie> toonaard

tottááñze (bw) totdat ze *Ze ginge deur - d'rbij neerviele* Zij gingen door totdat ze er bij neervielen

tottemet (bw) tot-en-met (bijw. bep.) tot en met

touw (uitdr) *'t Verreke brak los en 't - liep te poort uit* Het pakt altijd anders uit dan je verwacht

trááñs (zn) <-e, -ie> trans, deel van een toren

traen (zn) <-e, -tjie> traan

trêêje (ww) <trêê, trêêde, getrêêd> treden Zie *treeje*

trekslôôte (ww) <trekslôôt, trekslôôtende, getrekslôôt> de kanten en de bodem van sloten schoonmaken. Men deed dit met een schrob Zie ook *waoteringe*

Trem, D'n (eigenaam) de RTM *Hij werrekte jaere bij -* Hij werkt jaren bij de RTM. Dit werd nog jaren gezegd van buschauffeurs toen de tram allang verdwenen was. Zelfs toen het bedrijf al ZWN heette. Ook in de Hoeksche Waard werd wel gehoord *D'n Tram*

trôôste (ww) <trôôst, trôôste, getrôôst> troosten

tros (uitdr) *'t Is een - van een wijf* Een flinke, struise vrouw Zie ook *bonk, pros*

trouwe (uitdr) *Karre mar Kee, we - toch* Vooruit maar, het kan ons niet schelen wat de gevolgen zijn (doelend op jonge mensen in ondertrouw)

trouwers (bw) [veroud] trouwens, waarachtig *'t Was - al te laet ôk* Het was trouwens ook al te laat Vaker kwam voor *trouwes*

truffel (zn) <-s, -tie> troffel Zie *trewêêl*

tuffe (uitdr) *D'r op -* Erop slaan Ook wordt gehoord *D'r voor tuffe*

tuin, d'n (eigenaam) Ruimte tussen kansel en doophek in de kerk *De ouderlinge en de diaokene zatte in - tijdes d'n dieñst* De ouderlingen en diakenen zaten in de ruimte tussen de preekstoel en het doophek tijdens de kerkdienst

De Tieŋgemeet

tuinman (uitdr) *De - z'n broer* Een slechte tuinman Dit gezegde geldt voor alle beroepen en eigenschappen
tulbrie (zn) <-s, -tjie> [veroud] tilbury Zie *tilbrie, tilburrie*
tummer (zn) <-s, -tie> hamer
tussebaaie deur (zegswijze) tussen de bedrijven door (stamt vermoedelijk uit de toneelwereld)
tussebaaie (uitdr) - *deur doen* Het verschil delen bij een verkoop
tussenuit (uitdr) *Ik bin d'r hêêmel* - Ik ben volledig de kluts kwijt
tussôodoende (tussenw) dus zodoende
twêê d'r ander (bn) tweeërlei *Hij had - sokke an* Hij had tweeërlei sokken aan
twêêëlstok (zn) <-ke, -kie> [veroud] meetlat, gebruikt door manufacturiers Afgeleid van het algemene, eveneens verouderde, woord *ellestok*
twêêlang (bw) twee keer achter elkaar
twêêrs (rangtelw) tweede *Ik bin mit hardlôope - geworre* Ik ben met hardlopen tweede geworden Zie *twêêdes* Ook wordt gehoord *twêês*
twêêver (bn) dubbel, na elkaar *Ze liete d'r aaige - betaole* Ze lieten zich dubbel betalen

Letter U

uicheleezenen (uitdr) *De - van Israël* Letterlijk: het uitgelezen volk van Israël Spottend bedoeld voor een groep mensen, die een min of meer belangrijke opdracht hebben gekregen
uiduure (uitdr) *'t Zel mijn tijd wel* - Het zal mijn tijd wel duren
uil (uitdr) *Spot mar metten -, 't is ok 'n veugel* Deze pech kan iedereen overkomen
uit-en-ter-nae (bijw uitdr) uit-en-ter-na *'k Heppem - gewaorschoowd* Ik heb hem uitgebreid gewaarschuwd
uit kenne (uitdr) *D'r wel twêêmel* - Zegt men tegen iemand, die een veel te grote jas, broek etc. aan heeft. *Die man droog altijd zôô'n grôôte broek, hij zou d'r wel twêêmel* - Die man droeg altijd een veel te grote broek
uit zijn (ww) <bin uit, was uit, uit geweest> het niet treffen *Dan bî-je toch uit med al die reege?* Dan tref je het met die regen?
uitgelaete (uitdr) [veroud] *Hettie nog wad -?* Vraag over een gestorvene als men wilde weten of deze op zijn sterfbed wellicht iets over het hiernamaals gezien en/of gehoord zou hebben
uithaol (zn) <-e, -tie> najaarsschoonmaak
uitsjááñzeere (ww) <sjááñzeer uit, sjááñzeerde uit, uitgesjááñzeerd> uitrangeren *'k Het 't wel geperbeerd, maor ik was gauw uitgesjááñzeerd* Ik heb het wel geprobeerd, maar ik was gauw uitgerangeerd
uitlache (uitdr) *Hij lach ôôñs allemel uit* Hij is ons te slim af
uitsprante (ww) <sprant uit, sprantte uit, uitgesprant> uitgroeien *De bôôme zijn al an 't -* De bomen zijn al bezig met uitlopen
Urjaon (eigenaam) Adriaan Zie ook *Arjaon*.
uur (uitdr) *'k Wis op gêên - nae waer oftie 't over had* Ik wist bij benadering niet waarover hij sprak Ook gebruikt wordt: *op gêên dag nae*
uure (zn) uur *Om vijf -* Om vijf uur

Letter V

vaem (zn) <-e, -pie> vaam, vadem (oude lengte- en inhoudsmaat)
vaerbôôm (zn) <-e, -pie> vaarboom
vaere (zn) <-s, -tjie> varen (plant) *De -s verspraaie spoore* De varens verspreiden sporen
vaete (zn) vaten Zie *vaetje*
vals (bn) platgereden grond

valse (uitdr) - *grond* Platgereden of vertrapte grond, waar alle structuur uit is verdwenen

van (zn) achternaam *Hoe hietjie metjie -?* Wat is je achternaam?

van an (uitdr) *D'r is niks* - Het is niet waar

vandaen (uitdr) *Bij je aaije - gaon* Jezelf als voorbeeld nemen. Ook wordt gehoord: *Bij je aaije - rekene*

vange (uitdr) *Eerst - dan knippe* Eerst iets goed voorbereiden en daarna je slag slaan De uitdrukking sloeg op het vangen en doodmaken van vlooien, die tussen de duimnagels werden 'geknipt'

vasbinge (ww) <bing vas, bong vas, vasgebonge> vastbinden

vasthouwe (uitdr) *Je end* - Bij je standpunt blijven Zie *deurdouwe*

vat (uitdr) *Te* - aanpakken *We motte daer zellef an te* - We moeten dat zelf aanpakken

vedder (bw) verder Zie *vedders*

vêêhouwerij (zn) <-chie, -e> veehouderij

veer (uitdr) *Een - van zijn/keur gat kenne blaeze* Het gaat (financieel) beter met hem/haar

velle (uitdr) *De - lôope* Zich over de kop lopen

velle (uitdr) *De - krijge* Verliezen *Die voetballers hadde wel een grôte mond, maor ze kreege gistere toch lillek de* - Die voetballers hadden wel een grote mond, maar ze verloren gisteren toch

vellechie (uitdr) *Die vent metta - over z'n neus en die oñgekookte oore* Dooddoener als men geen naam wil noemen

venaevend (bw) vanavond Ook *vanaevend*

veñtjie (zn) <-s> ventje Ook wordt wel gehoord het langgerekte *vèëñtjie*

verdieñste (zn) <-s, -tjie> verdienste

verdroele (ww) <verdroel, verdroelde, verdroeld> koesteren aan de warmte Zie *droele*

vererrem (uitdr) *Die z'n schulde betaolt - niet* Volkswijsheid

vererremoeie (ww) <vererremoei, vererremoeide, vererremoeid> [veroud] verarmen van het weer

vergatte (verleden tijd) vergaten

vergeeve (uitdr) *'t Is hier - van de mugge* Het stikt hier van de muggen

vergifpil (zn) <-le, -lechie> venijnig mens; soms ook venijnig dier

verhapschaere (uitdr) *Hij hep niks te* - Hij heeft niets te besteden, hij is zeer arm. In het Hoeksche Waards dialect wordt in dezelfde betekenis ook gehoord *Hij heb niks te verhapstikke, Hij hep niks voor 't gat te bingje* Zie *verhapschaere* voor een andere betekenis

verkwááñsele (ww) <verkwááñsel, verkwááñselde, verkwááñseld> verkwanselen

verrekesblaes (zn) <-ze, -sie> varkensblaas

verrekesvangers (zn) O-benen

verrotzooie (ww) <verrotzooi, verrotzooide, verrotzooid> verbrassen

verslaepe (uitdr) *Je verstand* - Humoristische wijze om iemand te wekken *Kom uit bed, je verslaep ie verstand* Kom gauw uit bed

verslaon (ww) <verslaon, versloog, verslooge> verslaan

verslôôñze (ww) <verslôôñze, verslôôñsde, verslôôñsd> verslonzen

verstaon (ww) <verstaon, verstong/versting, verstaon> verstaan *Ik verstaot t'r gêên woord van* Ik versta er geen woord van

verstiere (ww) <verstier, verstierde, verstierd> [veroud] versturen

vervorse (ww) <vervors, vervorste, vervorst> verversen

verwaondeghaaid (zn) verwaandheid Ook gehoord *verwaondereghaaid*

verward (bw) 1. boos *En wat denkie? Nog - worre ôk* En wat denk je? Nog kwaad worden ook 2. onhandelbaar *'t Is 'n -e vent in d'n aerd* In principe is het een onhandelbare man

verwelkomme (ww) <verwelkom, verwelkomde, verwelkomd> verwelkomen

verwerreme (ww) <verwerrem, verwerremde, verwerremd> verwarmen

verwerreming (zn) <-e, verwerreminkie> verwarming

verwilderd (uitdr) gezegd van gemeenteleden die een kerkgenootschap hebben verlaten *Ze hà'n ruzie gehad mette kerkeraad en nou binne ze* - Ze hebben ruzie gehad met de kerkenraad en nu zijn ze uitgetreden

verwinge (ww) <verwing, verwong, verwonge> verwinden, met een windas in beweging brengen

vessie (zn) <-s> vestje

vessie (uitdr) *'k Heppem op s'n – getikt* Ik heb hem er op aangesproken Dit is een samenvoeging van de uitdrukkingen *Iemand op zijn vestje spugen* en *Iemand op de vingers tikken*

vessie (uitdr) *Z'n tong hing op s'n* - Hij is uitgeput Zie *schoene*

vetwan (zn) <-ne, -nechie> vetbult

Veugelaer (eigenaam) Vogelaar

veugeltiesland (zn) laaggelegen land, dat laat bewerkt moet worden vanwege de broedperiode van de weidevogels Het gevolg is dat vogels daar langer kunnen vertoeven Zie *veugeltieshooi*

veur (zn) <-e, -tie> vore, ploegsnede *Bij 't ploege zatte de kokmêêuwe in de* - Bij het ploegen zaten de meeuwen in de vore.

veus (uitdr) - *te veul* Veel te veel

vierôñsie (uitdr) [Mhk] *Een ingedeukt* - Een zielenpiet (zowel man als vrouw)

vijfballeks eegt (zn) eg met vijf balken met rijen pennen

vijfkanter (zn) <-s, -tie> [veroud] melkbusje van vijf liter

vingie (uitdr) *Hier - wat daer, laetjie wat* Letterlijk: Hier vind je wat en daar laat je wat liggen Betekenis: Soms zit het mee en soms zit het tegen

vis bakke (uitdr) *Hij's met 't - ui te pan gespronge* De uitdrukking geeft aan, dat degene die wordt bedoeld een bijzonderheid heeft Hij is dus anders ter wereld gekomen dan de gemiddelde mens Zie *Hij's medden bakkie mellek uiten bôôm gelokt*

visse (uitdr) *Azzie in zuk waoter vist dan vangie zukke* - Als je zoiets doet dan weet je wat je kunt verwachten

vister (zn) <-s, -tie> [veroud] [West HW] visser Als zodanig werd ook de familienaam Visser uitgesproken als *Vister*

visterij (zn) <-e, -tjie> visserij

Vlaeringe (eigenaam) Vlaardingen

vlechies braaie (ww) <braai -, bree -, - gebreeje> haar vlechten Zie *tôômpiesbraaie, staertiesbraaie*

vleede (bn) verleden (in combinatie met *week* of *jaar*: *vleede week, vleede jaar*) Zie ook *vleejaer*

vlinder (zn) <-s, -tie> soort bijl om stenen schoon te bikken (metselaars-gereedschap in de vorm van een vlinder)

vlôô (zn) <-ichie, -je> vlo Zie *vlooi*

vlotskant (zn) <-nte, -ñtjie> de kant van een sloot waar vlotgras stond Zie ook *vlotgras*

voddere (ww) <vodder, vodderde, gevodderd> vorderen

voerlaoier (zn) <-s, -tie> degene die de schoven op de wagen laadt

voertie (uitdr) *Een – nae krijge* Een standje of afstraffing krijgen

voete (ww) <voet, voetende, gevoet> [veroud] kinderspel (bok staan met telkens wijder gezette voeten)

volder (bn) voller *'t Wier daer steeds* - Het werd daar steeds voller

vôôbeeld (zn) <-tie, -e> voorbeeld

voordañ (voegw) voordat - *ze an 't werrek ginge mozze ze de kippe voere* Voordat ze aan het werk gingen moesten ze de kippen voeren

voore (uitdr) *In 't* - In voorraad

vooremiddes (bw) 's morgens tussen ± 9 en 12 uur Ook gehoord *vooresmiddes*

voorjaerschôômaok (zn) <-e, -ie> voorjaarsschoonmaak

voorlaoier (zn) <-s, -tie> [veroud] menladder op een houten boerenwagen

Een man mid 'n vessie an (foto Chris den Boer)

voorne (uitdr) *Nae* - naar voren *Toen gonge me medden rotgang* - Toen gingen we met grote snelheid vooruit

vooruit (uitdr) *In 't* - van tevoren *Ik heb die booschoppe – genome* Ik heb die boodschappen van tevoren gehaald

vooruitduime (ww) <duim vooruit, duimde vooruit, vooruicheduimd> vooruitzetten van een klok

voorwent (zn) <-e, -jie> voorste deel van een strook bouwland (*gewent*) waarover alle achterliggende stroken (*gewenten*) bereikt kan worden Ook *gewent, achterwent*

vôôze (ww) <vôôs, vôôsde, gevôôsd> vozen Ook wel gehoord *vôôrze*

v'rnaom (bn) *voornaam*

v'r schut (bw) voor schut *Iemand - zette* Iemand voor schut zetten

vraet (zn) vraat *D'r was veul – an 't gewas* Er was veel vraat aan het gewas

vrêês (zn) vrees Werkwoord is dientengevolge *vrêêze*

vrêêze (ww) <vrêêst, vrêêsd, gevrêêsd> vrezén

vrijdag houwe (ww) <houw vrijdag, hieuw vrijdag, vrijdag gehouwe> zorgen dat alles netjes is opgeruimd voor het weekend

vrijdes (bw) vrijdags

vrijstaert, ouwe (zn) <-e, -ie> aanhalig mens of dier *Wa' bî-je toch een -!* Wat ben je toch aanhalig! Ook wordt gehoord *vrijkont*

vrind (uitdr) *Dan bî-je 's kaaizers – nie meer* Als je iemand niet meer naar de mond praat is de vriendschap over Ook gezegd als iemand financieel niet meer zo royaal is dan voorheen

vroeg (uitdr) *Hij kom van hallef* - Hij is een laatkomer

vrôôm (bn) vroom

vrotlillek (bn) erg lelijk

vrotlôôpe (ww) <lôôp vrot, liep vrot, vrotgelôôpe> vertrappen Zie *kepot lôôpe*

vrotte vent (zn) <*vrot ventjie, vrotte venters*> rotvent

vrotten (uitdr) *Hij hep een – borst* Hij is aamborstig, kortademig

vuil (uitdr) *De boel – lôôpe* Met vuile schoenen het huis inlopen

vurt (tussenwerpsel) vort *Kom - ! Schiet op!*

vuurhooisie (zn) <-s> [Obl] stenen schuurtje, waarin het vlas snel in warm water werd geroot

Letter W

waddenweertie! (tussenw) wat een weer!

waerd (zn) <-de, -tie> waard

waerehuis (zn) <-ze, -sie> warenhuis, kas

waerntoe? (vnl bw) waarnaartoe? Zie ook *daerntoe*

wafferste (vr vnw) welke *De - mojje hebbe?* Welke wil je hebben? Zie *waffere*

waffoor(e) (vr vnw) welk(e) - *weer zemme krijge?* Welk weer zullen we krijgen? Zie *waffer*

wan (uitdr) *Hij ken ze mette - in de zon dreege (draege)* Hij heeft veel kinderen

waogespoor (uitdr) *Hebbie innen – gescheete?* Gezegd bij een strontje op het ooglid Ook gehoord *gepist*

waoter (uitdr) *Hij hep 't op s'n* - Hij heeft plasproblemen

waoterpeñs (zn) <-e, -ie> konijnenziekte

wasse (uitdr) - *en verschôône* [veroud] letterlijk: wassen en verschonen; het éénmaal per week plaatsvindende reinigingsritueel van het lichaam en het daarna aantrekken van schone kleding.

watoftáânze (betr vnw) wat ze, welke ze – *neeme wille, weed ik nie* Wat zij nemen zullen, weet ik niet Ook vaak gehoord: *waddoftaddeze*

wêêk (bn) week in de betekenis van slap, zacht of ontroerd *Ik wier hêêlemael – van binnene* Ik was er helemaal door ontroerd

week (uitdr) *De - stao nog bol van de daege* Er is nog tijd genoeg

wêêl (zn) <-e, -tie> wiel; diepe kom aan de binnenzijde van een dijk, ontstaan door dijkdoorbraak

weer (uitdr) *Oope* - Een winderig en helder weertype

weer (uitdr) *'t Is broeierig -, want te vaedoeck stinkt* Als het broeierig weer was rook men soms de vaatdoek

weer (uitdr) *Je brengt goed - mee* Gezegd wanneer iemand op bezoek komt en het goed weer is

weereid (uitdr) *Dan is de - te klaain* Dan is de ellende niet te overzien

weg (uitdr) *Hallef in de -* Halverwege *Ze waere nog niet hallef in de - toen 't begon te reegene* Ze waren nog niet halverwege toen het begon te regenen

weggooierig (bw) geneigd tot weggooien *Ik bin niessôô* - Ik kan de dingen niet zo gemakkelijk weggooien (deze woorden worden op een soortgelijke manier gevormd voor o.a. de werkwoorden *wegdouwe, wegjaoge, wegkomme, weglegge*, etc.)

wegtrekker (zn) <-s> korte periode van vermindering van het bewustzijn Zie *TIA*

welvaere (uitdr) *D'r uitzien as 's lààñs* - Er gezond uitzien Ook gehoord wordt *Hollááns welvaere*

weñs (zn) <-e, -ie> wens

weñse (ww) <weñs, weñste, geweñst> 1. wensen *D'r bleef veul te - over* Er bleef veel te wensen over 2. specifiek nieuwjaar wensen *Bijje al weeze -?* Ben je al nieuwjaar wezen wensen?

weñselek (zn) wenselijk

weñselek (uitdr) *Al wà - is* Al wat wenselijk is (nieuwjaarswens)

wier (uitdr) -e 'k 'm *Toen die dat zee* - Toen hij dat zei werd ik me toch woest Zie *worriem*

wije (bn) wijde *In de - omgeving* In de wijde omgeving

wijerop (bw) verderop - *wieret steeds stiller* Verderop werd het steeds stiller

wille (uitdr) *D'r van of - weze* Iets zeggen wat misschien niet zeker is *Ik wil d'r van of weze, maar ik denk dattie d'r wel bij was* Ik weet het niet meer zeker, maar ik dacht dat hij er wel bij was

wiñst (zn) <wiñste, wiñsie> winst

wind (uitdr) *Een brêêje* - Een noordwesten wind

winter (uitdr) *Nie fan êêne - zijn* Niet achterlopen *Hij's nie fan êêne* - Hij is niet onnozel

winterdek (zn) <-ke, -kie> kleilaag van een halve meter dikte op de wintervoorraad aardappelen Zie *aerepelpit* en *errepelpit*

winterdekke (ww) <winterdek, winterdekte, gewinterdekt> kleilaag aanbrengen op de wintervoorraad aardappelen Zie *aerepelpit, errepelpit, winterdek*

wirwar (zn) <-s> bazaar en/of tombola, meestal door een vereniging georganiseerd

wisse (verleden tijd) wisten *Doch 'ie dañze 't -?* Dacht je dat ze het wisten?

woei (zn) (harde) wind *D'r sting 'n flinke* - Het waaide behoorlijk

woeñsdag (zn) <woeñsdaege> woensdag

woerek (zn) <-e, -ie> kwade watergeest die kleine kinderen in het water sleurde Zie *bullebak, woerek*

worrie (uitdr) - 'm Dan wordt je toch kwaad! *Dan - toch!* Dan wordt je er toch kwaad om! Zie *wierikkem*

wouwie (uitdr) *Wat -* Wat dacht je. Vraag: *Pakte je die cente an?* Antwoord: *Wat wouwie* Vraag: Nam je het geld aan? Antwoord: Wat dacht je

Wullem (eigenaam) Willem

Wullemstad, De (eigenaam) Willemstad (NB)

De Wullemstad
(foto Chris den Boer)

Letter Z

z'm (wederk vnw) zich *Hij hà z'n zeun bij*
- Hij had zijn zoon bij zich

zaaïke (uitdr) *In iemááñs zak* - Iemand belazeren

zaaikplank (zn) <-e, -ie> twee schuin tegen elkaar recht in de grond staande planken waartegen mannen urineerden Zie *zaaikbak*

zaaikstraol (zn) <-e, -tie> zeikstraal
Zie *zaaikert*

zaailbôôt (zn) <-e, -jie> zeilboot

zak (uitdr) *Zôô stil as immen* - Erg stil

Sondesoches isset op durrep zôô stil as

immen - 's Zondagsmorgens is het erg stil in het dorp Ook gehoord *Zôô stil as im m'n broekzak*

zakke (uitdr) *Laete* - Naar bed gaan *Nou, ik zemme maor 's laete* -, 't is al laet
Nou, ik ga maar eens naar bed, het is al laat Afgeleid van het werkwoord afzakken

zatte (verleden tijd) zaten *Ze - ducht op mekaor* Ze zaten dicht op elkaar

zeekel (uitdr) *Zôô krom azz 'n* - Letterlijk: Zo krom als een sikkel Erg krom Zie *zeekel*

zêêmêêuw (zn) <-e, -chie> zeemeeuw

zêêpkop (zn) <-pe, -pie> [veroud] zeepklopper (om bij de bonte was zeepschuim te maken)

zeeverzotte (ww) [veroud] het spel Zevenzot spelen Spel waarbij met een kaart en twee gewone dobbelstenen wordt gespeeld. De kaart is in feite een bedrukt papier van 31 cm breed en 38 cm hoog. Op het papier komt de naam 'Zevenzot' niet voor, maar toch wordt in de volksmond dit spel zo genoemd. Zevenzot werd zowel in België als in Nederland gespeeld.

zegge (uitdr) *Het gaon* - Naar huis gaan *Kwan, ik gaot 't* - Kom, ik ga maar eens naar huis

zegge (ww) <zaait, zee, gezaaid> zeggen *Ze zaait dat 't nie waer is* Ze zegt dat het niet waar is *Hij zee dattie voor d'n donker thuis wou weeze* Hij zei dat hij voor de duisternis thuis wilde zijn *Vlee week hettie nog gezaaid, dattie mee zou gaon* Vorige week heeft hij nog gezegd dat hij mee zou gaan

zicht en pik (zn) <-chte, -chie> korte zeis en hulpstok met ijzeren dwarshaak

ziel (zn) stakker *Dien erreme - het hêêl wat te verduure gehad* Die stakker heeft heel wat te verduren gehad

zifte (uitdr) 't *Is zôô grof geweeve dajje d'r keutels deur ken* - Het is zeer grof geweven Ook gehoord *ketels* i.p.v. *keutels*

zije (bn) zijden

zijspek (zn) spek van de zijkant van het varken

ziñs (bw) zins *Hij's nie van - om ongelijk te bekenne* Hij is niet van zins zijn ongelijk toe te geven

zitte (uitdr) *Jij ziet 'm* - Jij begrijpt het

zitte (uitdr) *Daer haddik een broer, zus, neef, kennes* - Daar woonde een broer, zus, neef, kennis van mij

zondebank (zn) <-e, -ie> [veroud] speciale kerkbank voor paren die gedwongen het huwelijk in moesten

zôô komme (ww) <kom zôô, kwam zôô, zôô gekomme> aan iemand laten zien, wat een ander deed *Ze kwam zôô met 'r vingertie* Ze hief haar vinger op *Hij kwam zôô mit z'n vuist* Hij balde zijn vuist

zôô wat (uitdr) *Das ôk -!* Dat is niet zo eenvoudig! *Trouwe? Das* - Trouwen? Dat is niet zo eenvoudig

Zaailbôôtjes op de Binnemaes (foto Museum Hoeksche Waard)

zôô wat (uitdr) *Da's ôk weer* - Daar moet ik eerst eens goed over nadenken 'k *Het taer nou wel 's an meegedaen, maor om 't nog 's te doen* - Ik heb daar nu wel eens aan mee gedaan, maar ik zal er eerst goed over nadenken om het nog eens te doen.

zooi (zn) <-e> graszode Zie *zod, zoddies, zos*

zôômar (bw) zomaar *Iemand - opsen dak valle* Zomaar bij iemand binnenvallen

zôônet (bw) zo precies *Dat weedik - nog niet* Dat weet ik zo precies nog niet

zôôvelste (onb rangtelw) zoveelste

zou (uitdr) - 't? Zou het echt zo zijn?

zuipe (uitdr) - *datte luize oppie kop borste* Erg veel sterke drank drinken

zummerschôôf (zn) <-ôôve, -ôôfie> [veroud] gewas van te maaien veldvruchten dat voor consumptie van het vee in de zomer gezaaid wordt

zummersen dag (zn) zomerse dag *Op 'n* - Op een zomerse dag

zuure (uitdr) 'n - *lucht* Een koude, windstille, nevelachtige en bedompte weersgesteldheid

zuurties (uitdr) *Je staod op m'n* - Je staat op m'n tenen

zwachele (ww) <zwachel, zwachelde, gezwacheld> zwachtelen

zwaer (uitdr) *Zôô - as zand* Erg zwaar Zie ook *Zôô zwaer as lôôd*

zwaovelstok (uitdr) [veroud] *Wie zuineg is en wil blijve, dêêld 'n - in vijfve* Goede raad aan iemand, die zuinig wilde leven

zwart (uitdr) *Zôô - aste koole* Erg zwart

zwartsmoel (zn) <-e, -tie> iemand die een zwart gezicht heeft (b.v. smid, kolenboer)

zwerreve (ww) <zwerref, zwurref, gezwurreve> zwerven